

MSc Law and
Economics

**Διδρυματικό
Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών**

**Σπουδών
Δίκαιο και Οικονομικά**

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ: Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όνοματεπώνυμο φοιτήτριας: **Ηλιάννα Βασιλειάδου**

Όνοματεπώνυμο επιβλέπουσας Καθηγήτριας: **κ. Ασπασία Τσαούση**

Θεσσαλονίκη, 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ: Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	
1.1 Γενική επισκόπηση των ΣΔΙΤ	9
1.1.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο και κριτική αξιολόγηση των ΣΔΙΤ	9
1.1.2 Νομική και θεσμική κατοχύρωση των ΣΔΙΤ	13
1.1.3 Ιστορική αναδρομή των ΣΔΙΤ	16
1.2 Τα συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης	20
1.2.1 Οι συντάξεις μέσω της Κοινωνικής και της Ιδιωτικής Ασφάλισης	20
1.2.2 Ιστορική αναδρομή των μοντέλων της Κοινωνικής Ασφάλισης και η διεθνής κατοχύρωσή τους	24
1.2.3 Το ασφαλιστικό πρόβλημα και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	
2.1 Πρόλογος	32
2.2 Το μοντέλο των τριών πυλώνων	33
2.2.1 Ο πρώτος πυλώνας και τα διανεμητικά χρηματοοικονομικά μοντέλα	33
2.2.2 Ο δεύτερος και τρίτος πυλώνας και τα κεφαλαιοποιητικά χρηματοοικονομικά μοντέλα	40
2.2.3 Ανάλυση των συνταξιοδοτικών συστημάτων ανά την Ευρώπη και τον κόσμο	47

2.3	Λοιπές μορφές σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα	51
2.4	Οι παράγοντες επίδρασης, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των κοινωνικοασφαλιστικών σχημάτων και οι τρόποι βελτίωσής τους	55
2.5	Η επίσπευση χορήγησης των συνταξιοδοτικών παροχών	64
2.5.1	Το πρόβλημα των εκκρεμών συντάξεων	64
2.5.2	Η είσοδος πιστοποιημένων ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων	70
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	86
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	88
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ	92
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΟΓΑ	93
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΟΑΕΕ	96
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΙΚΑ - ΕΤΑΜ	99

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) αναπτύχθηκαν με σκοπό να συνδυάσουν τα πλεονεκτήματα των δύο εμπλεκόμενων φορέων και να πετύχουν τη μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα σε διάφορους τομείς. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μορφές συνεργασίας κράτους και αγοράς στο πεδίο της Κοινωνικής Ασφάλισης. Η τελευταία αποτελεί ένα νευραλγικό θεσμό, εφόσον με τη χορήγηση συντάξεων και λοιπών παροχών εξασφαλίζει την οικονομική ασφάλεια και την προσωπική αυτονομία των κοινωνικών τάξεων που αντιμετωπίζουν τους λεγόμενους ασφαλιστικούς κινδύνους. Στις μέρες μας βρίσκεται στο επίκεντρο του δημόσιου, πολιτικού και ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό της χώρας επιβιώνει κάτω από τα όρια της φτώχειας λόγω της δυσμενούς χρηματοοικονομικής κατάστασης που διανύουμε.

Η επίδραση της γήρανσης του πληθυσμού και των χρηματοπιστωτικών εξελίξεων στα παραδοσιακά διανεμητικά μοντέλα αποτέλεσε την αφορμή για την ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα κατά τη μεταβιομηχανική εποχή. Οι ΣΔΙΤ υπήρξαν μια από τις μεθόδους ανακατανομής των διαθέσιμων πόρων μεταξύ των συμμετεχόντων, προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα και κοινωνική αποτελεσματικότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Διακρίνονται δε στις συμπράξεις μέσω της αντίληψης των πολλαπλών πυλώνων και στις εξωτερικές συμπράξεις. Τα οφέλη που εντοπίζονται αφορούν στον επιμερισμό και στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων, στην τόνωση της αποταμίευσης και των επενδύσεων αποτελώντας με αυτόν τον τρόπο μια ατμομηχανή για την οικονομία. Ωστόσο, με την υιοθέτησή τους αναιρείται πολλές φορές ο εγγυητικός ρόλος του κράτους, δημιουργούνται ανισότητες και αδιαφάνεια, με αποτέλεσμα να προκύπτουν ζητήματα αντισυνταγματικότητας. Συνεπώς, απαιτείται ένα κατάλληλο θεσμικό και νομικό πλαίσιο που να διασφαλίζει τον έλεγχο, έτσι ώστε να μην καταστρατηγούνται οι βασικές αρχές της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Λέξεις – κλειδιά: συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, κοινωνική ασφάλιση, πολλαπλοί πυλώνες, εξωτερικές συμπράξεις, διανεμητικά συστήματα, κεφαλαιοποιητικά συστήματα, υβριδικά συστήματα, παροχή δημόσιων υπηρεσιών, εκκρεμείς συντάξεις, πιστοποιημένοι επαγγελματίες.

ABSTRACT

Public and private partnerships (PPPs) were developed with the aim of combining the advantages of both bodies involved and achieving the greatest possible efficiency in various sectors. Exceptional interest is to be seen in the forms of cooperation between state and market on the level of Social Security. The latter comprises a neuralgic bond, given that with the provision of pensions and other benefits it ensures the financial security and personal autonomy of the social classes which face the so-called insurance risks. In our times it is at the centre of public, political and academic interest, as a large percentage of the country is surviving under the poverty line due to the unfavourable financial-economic situation which we are experiencing.

The effect of the ageing of the population and of the financial developments in the traditional distribution models has been the reason for the reinforcement of the role of the private sector in the after - industrial age. PPPs have been one of the methods of the redistribution of available resources amongst participants, in the hope of ensuring economic sustainability and social effectiveness of pension systems. They can be seen in the partnerships through the notion of multiple pillars and external partnerships. The benefits which can be identified concern the apportionment and minimization of risks, stimulation of savings and investments, comprising in this way a powerhouse for the economy. However, with their adoption the guarantor role of the state is often negated and inequalities are created, as is a lack of transparency, with the result that matters of unconstitutionality arise. Therefore, a suitable institutional and legal framework is required which will ensure auditing in order that the basic principles of Social Security are not circumvented.

Keywords: public and private partnerships, Social Security, multiple pillars, external partnerships, distribution systems, capitalization systems, hybrid systems, provision of public services, outstanding pensions, certified professionals.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να απευθύνω ιδιαίτερες ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κ. Ασπασία Τσαούση, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, τις υποδείξεις και τις συμβουλές της, καθώς και για τις γνώσεις που αποκόμισα κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει ο κ. Άγγελος Στεργίου, καθηγητής της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για τις κατευθύνσεις που μου παρείχε ως προς την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, καθώς και για την προτροπή του να παρακολουθήσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Δίκαιο και Οικονομία», η θεματολογία του οποίου αποδείχθηκε εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και χρήσιμη για την επαγγελματική μου εξέλιξη.

Επιπλέον, ευχαριστώ θερμά τους κ.κ. Κωνσταντίνο Βλαχούδη, Προϊστάμενο Απονομών Συντάξεων ΟΑΕΕ της Β΄ Περιφερειακής Διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, Οδυσσέα Καραγιάννη, Προϊστάμενο του Δ΄ τμήματος Απονομών Συντάξεων ΟΓΑ στη Θεσσαλονίκη και τον κ. Νίκο Γεωργιάδη, υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας Συντάξεων της Γ΄ Διεύθυνσης Απονομών Συντάξεων της Θεσσαλονίκης, για τις συνεντεύξεις που μου παρείχαν, οι οποίες συνέβαλαν ουσιαστικά στη διεξαγωγή της έρευνάς μου.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου για τη στήριξη, την κατανόηση και την ηθική συμπαράσταση καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα διπλωματική θα μελετήσουμε το θεσμό των ΣΔΙΤ, όρος ο οποίος είναι ευρύτερα γνωστός ως «Public Private Partnerships – PPPs», κυρίως στο χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης. Είναι μια μορφή συνεργασίας των δημόσιων αρχών και του ιδιωτικού τομέα και αφορά την κατανομή αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων για την παροχή δημόσιων έργων και δημόσιων υπηρεσιών με γνώμονα την αποτελεσματικότητα του εκάστοτε φορέα στην κάλυψη των κινδύνων και την αποδοτικότητά του με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αποτελεί μια νέα σχετικά σύμβαση (θεσμοθετήθηκε στην Ελλάδα μόλις το 2005 με το Νόμο – Ν. 3389/2005) και προσομοιάζει με τις συμβάσεις παραχώρησης δημόσιων έργων και δημόσιων υπηρεσιών.

Ουσιαστικά, οι ΣΔΙΤ είναι μια μορφή ιδιωτικοποίησης, η οποία προέκυψε από την ανάγκη περιορισμού της αλματώδους αύξησης του δημόσιου χρέους κατά τις δεκαετίες '70 και '80, της εξεύρεσης νέων μορφών υποδομών και του εκσυγχρονισμού των ήδη υπάρχουσών. Πολλές χώρες σε όλον τον πλανήτη, επηρεασμένες από την εργασία του Μίλτον Φρίντμαν, ακολούθησαν πολιτικές της ελεύθερης αγοράς, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τα προβλήματα του κρατικού παρεμβατισμού. Επιπλέον, συνιστούν ένα από τα μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης του 2008, καθώς δύνανται να συμβάλλουν στην ανάκαμψη των αγορών που είναι η βάση για τη μελλοντική ευημερία της Ευρώπης. Στις μέρες μας, η ανάλυσή τους έχει ιδιαίτερη σημασία στην καταπολέμηση της κρίσης της πανδημίας που διανύουμε και χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό στο χώρο της υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης.

Τα πλεονεκτήματά τους εντοπίζονται στην έλλειψη της γραφειοκρατίας, της αναξιοκρατίας και του συγκεντρωτισμού του κράτους, στη δυνατότητα εκμετάλλευσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας, στην τόνωση του ανταγωνισμού και της οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, οι ΣΔΙΤ δεν είχαν πάντοτε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σε αυτό συνετέλεσαν οι καθυστερήσεις, οι υπερβάσεις κόστους, η έλλειψη κατάλληλου νομικού πλαισίου και η διενέργεια μη επαρκών στρατηγικών.

Οι προαναφερόμενοι λόγοι οδήγησαν στην είσοδο των ΣΔΙΤ στο πεδίο της Κοινωνικής Ασφάλισης. Ήδη από το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα υπήρχε η τάση συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους εξαιτίας των υπέρογκων δαπανών και της αναχαίτισης των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, όπως υποστηρίζεται από το Σύμφωνο του Ευρώ, την Πράσινη Βίβλο, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ή Ανταγωνιστικότητας. Προς

αυτήν την κατεύθυνση κινούνται και οι Διεθνείς Οργανισμοί, όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), οι οποίοι εισήγαγαν μοντέλα κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα στην αρχιτεκτονική των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Με αυτόν τον τρόπο, στοιχεία της ελεύθερης αγοράς προστίθενται στα παραδοσιακά διανεμητικά σχήματα, στα οποία το κράτος παρεμβαίνει μέσω της χρηματοδότησης και του καθορισμού του ύψους των παροχών και των εισφορών.

Υπό το πρίσμα του νέου τρόπου σχεδίασης των συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΣΚΑ) που εκφράζεται με την αντίληψη των πολλαπλών πυλώνων (multipillar pensions systems) η συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα χαρακτηρίζεται ως παραπληρωματική, καθώς το κράτος συμπεριφέρεται ως competitor και όχι ως partner απέναντι στην αγορά. Βέβαια, υπάρχουν και άλλες μορφές συμπράξεων που λειτουργούν σύμφωνα με το Ν. 3389/2005. Ωστόσο, το ζητούμενο είναι η αναζήτηση μιας διεξόδου χωρίς να αναταράσσεται η καθημερινή λειτουργία είτε της κοινωνικής είτε της ιδιωτικής ασφάλισης. Όπως πρεσβεύουν οι Nicholas Barr και Peter Diamond (βραβείο Νόμπελ Οικονομικών 2010) το κρίσιμο θέμα στις συντάξεις δεν είναι η μέθοδος χρηματοδότησης και ο ρόλος του κράτους, αλλά η ποιότητα διακυβέρνησης.

Όπως αναφέρθηκε, οι ΣΔΙΤ χρησιμοποιούνται στο χώρο των δημόσιων υπηρεσιών και της κοινής ωφέλειας με σκοπό την ικανοποίηση του δημόσιου συμφέροντος. Ο ιδιωτικός τομέας ισχυροποίησε τη θέση του με αποτέλεσμα οι αρμοδιότητες του άλλου φορέα να περιοριστούν σε αυτές που ανήκουν στον πυρήνα της κρατικής εξουσίας και του κοινωνικού κράτους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην Ελλάδα αποτελεί η άσκηση καθηκόντων συλλογής, επεξεργασίας και εκτίμησης στοιχείων από επαγγελματίες στο πλαίσιο της διαδικασίας φορολογικών ελέγχων.

Σε συνέχεια των ανωτέρω η δομή της διπλωματικής έχει ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθενται τα βασικά εννοιολογικά στοιχεία των ΣΔΙΤ με ιδιαίτερη μνεία στις προσεγγίσεις της Πράσινης Βίβλου και του ΟΟΣΑ, οι ομαδοποιήσεις τους βάσει ορισμένων κριτηρίων, τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες τους. Επιπλέον, παρουσιάζεται το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η ιστορική αναδρομή τους, η απαρχή της οποίας σηματοδοτείται τον 4ο αιώνα στην Ελλάδα. Η διεϊσδυσή τους στα ασφαλιστικά συστήματα συνδέεται με τη διάσταση μεταξύ της Κοινωνικής και της Ιδιωτικής Ασφάλισης, οι αποκλίσεις των οποίων περιέχονται στο τελευταίο μέρος του παρόντος κεφαλαίου. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στην ιστορική αναδρομή των ΣΚΑ, οι βασικές κατηγορίες των οποίων είναι τα συστήματα Bismarck και Beveridge. Οι ΣΔΙΤ εμφανίζονται ως ένας τρόπος

επίλυσης του ασφαλιστικού προβλήματος και συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητά του.

Το δεύτερο κεφάλαιο πραγματεύεται τις εν λόγω συμπράξεις υπό το πρίσμα των τριών πυλώνων, τα όρια των οποίων δεν είναι ευδιάκριτα. Συγκεκριμένα, περιγράφεται η λειτουργία του πρώτου πυλώνα, οι περιμετρικές και δομικές αλλαγές που έλαβαν χώρα και που αναδεικνύουν το είδος της σχέσης μεταξύ του κράτους και της αγοράς. Αναλύεται η λειτουργία του δεύτερου και του τρίτου πυλώνα και οι μορφές της κρατικής διείσδυσης σε αυτήν. Συνεχίζει δε με την επισκόπηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων ανά την Ευρώπη και τον κόσμο και την επισήμανση των μεταρρυθμίσεων της Σουηδίας και της Χιλής. Επιπλέον, καταγράφονται οι εξωτερικές συμβάσεις στον τομέα της διοίκησης, της διαχείρισης των αποθεματικών και της τεχνολογίας και, κατόπιν, οι παράγοντες επίδρασης και οι μέθοδοι βελτίωσης των κοινωνικοασφαλιστικών σχημάτων.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα μελέτη, προβαίνουμε στην αξιολόγηση της εισόδου πιστοποιημένων ιδιωτών στην έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων για την αντιμετώπιση της καθυστέρησης χορήγησης των σχετικών παροχών. Συγκεκριμένα, τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε συνεντεύξεις που διεξήχθησαν με αρμόδια στελέχη των τμημάτων απονομών συντάξεων, καθώς και στη συμπεριφορά της καμπύλης των εκκρεμών συντάξεων κύριας ασφάλισης για το χρονικό διάστημα από τον 1^ο/2019 έως και τον 5^ο/2021 μέσω της περιγραφικής στατιστικής.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

1.1 Γενική επισκόπηση των ΣΔΙΤ

1.1.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο και κριτική αξιολόγηση των ΣΔΙΤ

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αναποτελεσματικότητες του κράτους, πολλές χώρες οδηγήθηκαν στην ενίσχυση του ρόλου της αγοράς μέσω των ιδιωτικοποιήσεων, ιδιαίτερη κατηγορία των οποίων αποτελούν οι ΣΔΙΤ¹. Στα πλαίσια αυτών των συμβάσεων ο πρώτος φορέας δεν αποσύρεται πλήρως από την ολοκλήρωση μιας υποδομής και έχει, κυρίως, ρυθμιστικό, εποπτικό και ελεγκτικό ρόλο, η περιουσία δεν περιέρχεται εξολοκλήρου στα χέρια του δεύτερου, ενώ διατηρείται η σχέση συνεργασίας μεταξύ τους². Το αντικείμενό τους αναφέρεται στην εκτέλεση ενός έργου ή στην παροχή μιας υπηρεσίας, που παραδοσιακά ανήκει στο πεδίο του δημοσίου με τη συμμετοχή των ιδιωτών³. Οι τελευταίοι αναλαμβάνουν τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, συντήρηση, καθώς και την εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων των επενδυτικών σχεδίων⁴.

Ωστόσο, ο όρος ΣΔΙΤ δεν απέκτησε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο ούτε ένα σαφές θεωρητικό πλαίσιο. Δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός ούτε στο κοινοτικό επίπεδο εξαιτίας της πολυμορφίας που τις διακρίνει ως προς τις κατηγορίες, τους εμπλεκόμενους και το σκοπό τους⁵.

Στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφονται διάφορες εννοιολογικές προσεγγίσεις. Το Πράσινο Βιβλίο που εκδόθηκε από την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 30-04-2004 τις χαρακτηρίζει ως *μορφές συνεργασίας των δημοσίων αρχών με τον κόσμο των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης, της κατασκευής, της ανακαίνισης, της διαχείρισης ή της συντήρησης μιας υποδομής ή στην παροχή μιας υπηρεσίας*⁶. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ αποτελούν *μια μακροπρόθεσμη συμβατική σχέση μεταξύ μιας κυβέρνησης και ενός εταίρου από τον ιδιωτικό τομέα, βάσει της οποίας ο δεύτερος παρέχει και*

¹ Γεωργακόπουλος, (1997), σελ. 234.

² Στεργίου, (2009), σελ. 9.

³ Abadie and Howcroft, (2004), σελ. 9.

⁴ Βενιέρης, (2007), Πρόλογος.

⁵ Abadie and Howcroft, (2004), σελ. 9.

⁶ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2004), σελ. 3.

χρηματοδοτεί δημόσιες υπηρεσίες με τη χρήση κεφαλαίων και με επιμερισμό των επιχειρηματικών κινδύνων⁷. Κατά την Standard and Poor's συνιστούν μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες σχέσεις μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, οι οποίες περιλαμβάνουν την κατανομή κινδύνων και ανταμοιβών των πολυτομεακών δεξιοτήτων, της εμπειρογνωμοσύνης και της χρηματοδότησης για την επίτευξη των επιθυμητών πολιτικών αποτελεσμάτων⁸.

Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι οι ΣΔΙΤ δε θεωρούνται απλές δημόσιες συμβάσεις. Η κοινή στρατηγική που θα ακολουθήσουν οι δύο τομείς είναι απαραίτητη για τη μεγιστοποίηση των οφελών τους⁹. Μπορούμε να τις παρομοιάσουμε με ένα μη μηδενικό αθροίσματος, συνεργατικό (cooperative) παίγνιο, καθώς οι δύο συμβαλλόμενοι έχοντας επικοινωνία μεταξύ τους δύνανται να συνάψουν μια συμφωνία, την οποία ακολουθούν πιστά. Το τελικό σημείο ισορροπίας βασίζεται στους κανόνες που θέτουν μετά από αμοιβαίες υποχωρήσεις και υπάρχει από κοινού ικανοποίηση ως προς αυτό¹⁰.

Αν και οι συμπράξεις διακρίνονται για τις διάφορες παραλλαγές τους, ως προς τους στόχους και το περιεχόμενό τους παρουσιάζουν όμοια συστατικά στοιχεία, τα οποία περιέχονται στην Πράσινη Βίβλο και είναι τα εξής:

- Η μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ κράτους και αγοράς με σκοπό την υλοποίηση ενός σχεδίου.
- Η ιδιωτική χρηματοδότηση με ίδια ή ξένα κεφάλαια με την ενδεχόμενη συμπλήρωση από δημόσιους πόρους, όπως είναι η παραχώρηση ακινήτων κατά χρήση.
- Η διάκριση των ρόλων των συμμετεχόντων.
- Η κατανομή των κινδύνων που αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία τους και εξαρτάται από την ικανότητα της ορθής αξιολόγησης, του σωστού ελέγχου και της αποδοτικής διαχείρισής τους. Συγκεκριμένα, συνεισφέρει στην επίτευξη της ισορροπίας μεταξύ της μετάθεσης ενός κινδύνου και της αποζημίωσης της πλευράς που τον αναλαμβάνει. Απεναντίας, ο εσφαλμένος επιμερισμός επιφέρει αύξηση στο κόστος του έργου, εξασθένηση στα κίνητρα του ιδιωτικού τομέα και περιορισμό στα οφέλη του δημόσιου¹¹.

⁷ OECD, (2012), p.18.

⁸ https://www.oecd-ilibrary.org/governance/public-private-partnerships_9789264046733-en

⁹ Στεργίου, (2009), σελ. 9.

¹⁰ <https://el.wikipedia.org/wiki/Θεωρία-παιγνίων>

¹¹ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2004), σελ. 3.
<https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>

N. 3389/2005, (ΦΕΚ 232/Α/22-09-2005).

Η διαμόρφωση των ΣΔΙΤ βασίστηκε στις θεωρίες της Χ – Απροσδιόριστης Αποτελεσματικότητας, του Αντιπροσώπου και του Συναλλακτικού Κόστους. Οι κρατικές επιχειρήσεις δημιουργούν μονοπώλια, αντιπροσωπευτικό των οποίων είναι η ανεπάρκεια κινήτρων εξαιτίας της έλλειψης ανταγωνισμού. Η τελευταία οδηγεί στη μείωση της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και στην ανάγκη ανάληψης διαρθρωτικών πολιτικών¹².

Σύμφωνα με το μοντέλο των Berle and Means το 1932 ο εντολέας (κράτος) και ο εντολοδόχος (αγορά) σε μια διαπραγμάτευση ή ένα συμβόλαιο (ΣΔΙΤ) έχουν διαφορετικούς στόχους, τους οποίους προσπαθούν να εκπληρώσουν με το μικρότερο δυνατό κόστος. Καθώς οι συμπράξεις δημιουργούνται στα πλαίσια μη πλήρους ανταγωνισμού, αποτελούν ατελείς συμβάσεις και, επομένως, η πληροφόρηση είναι ασύμμετρη μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Άμεση συνέπεια είναι ο ηθικός κίνδυνος, δηλαδή η δραστηριοποίηση του αναδόχου προς ίδιον όφελος και η δυσμενής επιλογή που αποβαίνουν εις βάρος του δημοσίου.

Εξάλλου, βάσει της θεωρίας του Coase (1937) οι ελλιπείς συμβάσεις περιέχουν συναλλακτικά έξοδα, τα οποία το κράτος μεγεθύνει εξαιτίας των μη ορθολογικών αποφάσεων που λαμβάνει λόγω των δυσκίνητων δομών, της γραφειοκρατίας και του καιροσκοπισμού. Η μερική απομάκρυνσή του από την εκπόνηση έργων που ανήκουν στο πεδίο δράσης του συντελεί στην αξιοποίηση της τεχνογνωσίας, της εμπειρογνωμοσύνης και της ευελιξίας της αγοράς και, κατ' επέκταση, στη συρρίκνωση του κόστους συναλλαγής¹³.

Ο καθαρά συμβατικός και ο θεσμοθετημένος τύπος είναι οι δύο κατηγορίες ΣΔΙΤ βάσει της οργάνωσής τους. Ο πρώτος ρυθμίζει την ανάθεση καθηκόντων σε ιδιώτες, ενώ ο δεύτερος αφορά στη συνεργασία ανάμεσα στους συμβαλλόμενους στα πλαίσια ενός φορέα, ο οποίος ελέγχεται από αυτούς και έχει ως αποστολή την ολοκλήρωση ενός σχεδίου ή την παροχή υπηρεσιών προς όφελος του κοινού¹⁴.

Επιπλέον, η διάκριση σε συμπράξεις για έργα ανταποδοτικού και μη χαρακτήρα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τα χαρακτηριστικά της μίας ομάδας είναι η ανάληψη της κατασκευής, της λειτουργικής και οικονομικής εκμετάλλευσης των υποδομών, καθώς και της χρηματοδότησής τους με ίδια ή δανειακά κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα και η υποχρέωσή του να τα επιστρέψει αυξημένα κατά τη σύμφωνη απόδοσή τους. Το κράτος εισπράττει το μίσθωμα και παρέχει ορισμένες διευκολύνσεις, όπως είναι η εξασφάλιση αδειοδοτήσεων. Αντιπροσωπευτικά γνωρίσματα της άλλης ομάδας είναι η επιμέλεια της αγοράς για την

¹² Γεωργακόπουλος, (1997), σελ. 237.

¹³ Lee, (2009), σελ. 3, Μάρδας, (1999), σελ. 15-20, Φαφαλιού και Πέκκα και Οικονόμου, (2005), σελ. 89 – 112.

¹⁴ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2004), σελ. 9, 20.

υλοποίηση του έργου και η καταβολή ετήσιων πληρωμών από το δημόσιο που καλύπτουν το κόστος της επένδυσης, της συντήρησης, της λειτουργίας και της διαχείρισής του¹⁵.

Εξάλλου, ανάλογα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, τη διάρκεια της σύμβασης, το αντικείμενο της ανάθεσης και την κατανομή των κινδύνων υπάρχουν πολλά είδη ΣΔΙΤ. Η συνηθέστερη μορφή είναι η σύμπραξη «Μελέτης – Design, Κατασκευής – Build, Χρηματοδότησης – Finance, Συντήρησης – Maintain και Λειτουργίας – Operate» (DBFMO). Στα πλαίσια αυτής οι ιδιώτες είναι υπεύθυνοι για όλα τα στάδια της υποδομής. Το δημόσιο εκπληρώνει τις χρηματικές του οφειλές, αφού ολοκληρωθεί η κατασκευή του έργου και το ύψος των δόσεων εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα και το βαθμό χρήσης του¹⁶. Η διεθνής πρακτική καταδεικνύει πληθώρα παραλλαγών των συμπράξεων, όπως η Buy – Build – Operate (BBO), η Design – Build – Operate (DBO), η Lease – Develop – Operate (LDO), η Modernize – Own – Operate (MOO) κ.α.¹⁷.

Οι ισχυρισμοί υπέρ των ΣΔΙΤ στηρίζονται στις αδυναμίες των δημόσιων επιχειρήσεων. Η έλλειψη ανταγωνισμού και η ανεπάρκεια κινήτρων επιφέρουν υψηλό κόστος στην παραγωγή αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών¹⁸. Αντίθετα, οι ιδιωτικές, έχοντας επωμιστεί τους κινδύνους, επιδιώκουν την ταχύτερη εφαρμογή της πολιτικής, προκειμένου να αρχίσει η εκμετάλλευση του έργου και η απόδοση των ανταλλαγμάτων. Επιπλέον, κατέχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία που βελτιώνει την ποιότητα των επενδυτικών σχεδίων.

Απεναντίας, πολλές φορές παρατηρείται η δημιουργία μονοπωλιακών καταστάσεων που οδηγεί στον περιορισμό της διαπραγματευτικής ισχύος των αναθετουσών αρχών. Συγκεκριμένα, στη διαδικασία επιλογής αναδόχου για την κατασκευή του νοσοκομείου Dartford και Gravesham συμμετείχε μία μόνο εταιρεία. Ακόμη, η διεξαγωγή της ανάθεσης είναι χρονοβόρα, γεγονός που συνεπάγεται διόγκωση του κόστους. Τα εμπειρικά δεδομένα στη Βρετανία καταδεικνύουν υπερβάσεις δαπανών, που οφείλονται στην επίτευξη κέρδους, στον υψηλό δανεισμό και στα αυξημένα διοικητικά έξοδα των ιδιωτών με αποτέλεσμα η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών να είναι υποβαθμισμένη σε σχέση με την τιμή τους.

Επιπρόσθετα, οι υποστηρικτές της μεθόδου ισχυρίζονται ότι η κυβέρνηση εξοικονομεί χρήματα που μπορεί να τα διαθέσει σε άλλους τομείς της πολιτικής της. Ωστόσο, η ελάφρυνση του προϋπολογισμού αποτελεί μύθο, καθώς στην πραγματικότητα επιβαρύνονται οι επόμενες γενιές μέσω της φορολογίας και το κράτος μέσω των ετήσιων πληρωμών προς τους ανάδοχους. Εξάλλου, στα πλαίσια των εν λόγω συμβάσεων η απουσία διαφάνειας, η

¹⁵ https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/maria_thermogianni/sympraxeis-dimosioy-kai-idiotikoy-tomea-sdit

¹⁶ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>

¹⁷ Βενιέρης, 2007), σελ. 213 – 215.

¹⁸ Γεωργακόπουλος, (1997), σελ. 229 – 232.

διακίνηση μεγάλων ποσών δημόσιου χρήματος και η λήψη αποφάσεων κεκλεισμένων των θυρών δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την εμφάνιση φαινομένων διαφθοράς¹⁹.

Το 2012 ο ΟΟΣΑ εισάγει μια σειρά προτάσεων για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των ΣΔΙΤ. Αρχικά, εισηγείται την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω ανοικτών διαβουλεύσεων και της συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να δοθούν τα κίνητρα για την παροχή των κατάλληλων υπηρεσιών. Τονίζει ότι η επιλογή ενός έργου πρέπει να εξαρτάται από την έρευνα κόστους – οφέλους και τις προτεραιότητες της κυβέρνησης. Εξίσου σημαντική είναι η αξιολόγηση των παραγόντων κινδύνου και των βασικών χαρακτηριστικών συγκεκριμένων σχεδίων, καθώς και η ύπαρξη μελετών για το ποια επένδυση θα αποδώσει καλύτερα. Υποστηρίζει δε ότι η μεταφορά των κινδύνων πρέπει να γίνει στο φορέα που μπορεί να τους διαχειριστεί αποτελεσματικότερα και ότι οι ενδιαφερόμενες αρχές οφείλουν να λάβουν γνώση όλων των απαραίτητων δεξιοτήτων για την αντιμετώπισή τους. Τέλος, υποδεικνύει τη διάκριση των θεσμικών ρόλων και αρμοδιοτήτων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, τη μείωση της γραφειοκρατίας και τη διαφάνεια στον κανονισμό λειτουργίας των συμπράξεων²⁰.

1.1.2 Νομική και θεσμική κατοχύρωση των ΣΔΙΤ

Το δίκαιο για τις ΣΔΙΤ εμφανίζει ελλείψεις και στηρίζεται, κυρίως, στο νομοθετικό πλαίσιο για τις συμβάσεις παραχώρησης και τις δημόσιες συμβάσεις. Η νομική βάση στην Ελλάδα διαμορφώθηκε από το Ν. 3389/2005, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3483/2006, ο οποίος καθορίζει για πρώτη φορά το καθεστώς τους και περιέχει διατάξεις που αποκλίνουν από αυτές του διοικητικού, αστικού και εμπορικού δικαίου, έτσι ώστε να προσελκύουν και τους δύο συμβαλλόμενους στη λήψη μιας συμφωνίας²¹. Ωστόσο, η απουσία ελέγχου των συμβάσεων από το Ελεγκτικό Συνέδριο και τη Βουλή και η ανεπάρκεια εχέγγυων από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις οδηγούν σε μη ορθή επιλογή των αναδόχων και σε φαινόμενα αδιαφάνειας²².

Ο νόμος ψηφίστηκε το Σεπτέμβριο του 2005 και περιλαμβάνει 32 άρθρα, τα οποία ομαδοποιούνται σε έξι Κεφάλαια:

¹⁹ <https://curia.gr/i-vretaniki-empeiria-ton-ppp-morfes-simpraksis/>
<https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>
<https://www.mednet.gr/archives/2008-4/pdf/496.pdf>

²⁰ OECD, (2012), p. 7 17.

²¹ Βενιέρης, (2007), Πρόλογος.

²² http://www.lambadarioslaw.gr/publications/3389_05.pdf

- Το πρώτο (άρθρα 1 – 2) καθορίζει την έννοια των ΣΔΙΤ, των δημόσιων φορέων και τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο νόμο.
- Το δεύτερο (άρθρα 3 – 6) περιλαμβάνει τις διαδικασίες σύστασης δύο οργάνων, της Διυπουργικής Επιτροπής ΣΔΙΤ και της Ειδικής Γραμματείας ΣΔΙΤ και τις αρμοδιότητές τους.
- Το τρίτο (άρθρα 7 – 16) περιγράφει τις βασικές αρχές, τα κριτήρια και τη διεξαγωγή ανάθεσης.
- Το τέταρτο (άρθρα 17 – 18) αναφέρεται στο συμβατικό πλαίσιο και αναλύει περαιτέρω ζητήματα χρηματοδότησης.
- Το πέμπτο (άρθρα 19 – 24) αφορά στην έκδοση των απαραίτητων αδειών, τον τρόπο αντιμετώπισης τυχόν αρχαιολογικών ευρημάτων κατά την κατασκευή του έργου, την προστασία του περιβάλλοντος και τις απαλλοτριώσεις.
- Το έκτο (άρθρα 25 - 32) πραγματεύεται νομικά θέματα με σαφήνεια, όπως η εκχώρηση απαιτήσεων, το κύρος των εμπράγματων ασφαλειών, οι εταιρικοί μετασχηματισμοί και η επίλυση διαφορών²³.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) η ανάγκη προώθησης των ΣΔΙΤ διαφαίνεται από την έκδοση της Πράσινης Βίβλου, η οποία υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30-04-2004. Η τελευταία περιγράφει τις συμπράξεις ως ένα εξελισσόμενο φαινόμενο με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, προοπτικές και προκλήσεις. Ως συμβάσεις υπόκεινται στους κανόνες και στις αρχές που απορρέουν από τη Συνθήκη, ήτοι διαφάνεια, ίση μεταχείριση, αναλογικότητα, αμοιβαία αναγνώριση, ελευθερία εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Αποτελεί δε σημαντικό οδηγό για τον τρόπο εφαρμογής τους μέσω της κατηγοριοποίησης τους και των ειδικών ρυθμίσεων που περιλαμβάνει²⁴.

Επιπλέον, αναδεικνύεται από τη σύναψη των υπ' αριθμόν 2004/17 και 2004/18 Οδηγιών στις 31-04-2004, οι οποίες συγκροτούν το βασικό ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο. Η πρώτη έχει ως αντικείμενο το συντονισμό των διαδικασιών των συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, ενώ η δεύτερη την εξειδίκευσή τους στους τομείς ύδατος, ενέργειας, μεταφορών και ταχυδρομικών υπηρεσιών. Οι ανωτέρω καταργήθηκαν με τις υπ' αριθμόν 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ Οδηγίες, αντίστοιχα. Σχετικά νομοθετήματα συνιστούν ο υπ' αριθμόν 1303/2013 Κανονισμός της ΕΕ και η Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) και του Συμβουλίου (ΕΣ) για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης²⁵.

Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην εξάπλωση των ΣΔΙΤ μέσω της στρατηγικής «Ευρώπη – 2020». Χαρακτηριστική είναι η χρηματοδότησή τους από

²³ Ν. 3389/2005, (ΦΕΚ 232/Α/22-09-2005).

²⁴ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2004), σελ. 3 – 25.

²⁵ <http://www.sdit.mnec.gr/>

διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής ύψους 5,6 δισ. ευρώ την περίοδο 2000 – 2014²⁶. Εξίσου σημαντική είναι η στήριξή τους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) που σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ταμείο Ανάπτυξης της Ευρώπης παρέχουν το κοινοτικό πρόγραμμα «Join European Support for Sustainable Investment in City Areas» - (JESSICA), με το οποίο τα κράτη - μέλη της ΕΕ έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν μέρος των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων σε τομείς της βιώσιμης ανάπτυξης²⁷. Πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΤΕπ αποτελεί η σύσταση του European PPP Expertise Centre (EPEC) το 2008, το οποίο απαρτίζεται από επαγγελματίες προερχόμενους από το τμήμα Συμβούλων της ΕΤΕπ. Αποστολή του είναι η παροχή σωστής πληροφόρησης προς τους ενδιαφερόμενους για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των συμπράξεων²⁸. Η οικονομική ενίσχυση από την ΕΤΕπ τη δεκαετία 2009 – 2018 ανήλθε στα 19,9 δισ. ευρώ. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η αξία των χρημάτων που διέθεσε σε διάφορους τομείς ανά έτος (τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ) :

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι: Χρηματοδότηση των ΣΔΙΤ από την ΕΤΕπ για τη χρονική περίοδο 2009 - 2018

ΚΛΑΔΟΙ ΕΤΗ	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΥΓΕΙΑ	ΕΚΠ/ΣΗ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΤΗΛ/ΝΙΕΣ
2009	1.086	9	361	332	243	-	-
2010	2.127	-	-	986	45	30	-
2011	2.649	-	337	128	-	-	-
2012	945	-	-	-	50	50	-
2013	2.182	-	120	360	95	-	-
2014	2.625	-	196	400	36	-	-
2015	424	-	13	480	310	-	-
2016	985	-	-	190	72	-	63
2017	561	-	-	150	21	-	185
2018	586	-	356	-	110	-	-

Πηγή: European Investment Bank (EIB) and European PPP Expertise Centre (EPEC), (2019), PPPs financed by the European Investment Bank from 1990 to 2018, p. 1 – 10.

²⁶ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>

²⁷ <http://www.sdit.mnec.gr/>

²⁸ <https://www.eib.org/epec/>

1.1.3 Ιστορική αναδρομή των ΣΔΙΤ

Οι ΣΔΙΤ δεν αποτελούν μια καινοτόμο ιδέα. Ήδη από τον 17^ο αιώνα η αγορά έχει διεισδύσει στην κατασκευή δρόμων και εμπορικών καναλιών. Την περίοδο της Βιομηχανικής Επανάστασης του 18^{ου} αιώνα και, συγκεκριμένα, από το 1760 έως το 1800 κατασκευάστηκαν κανάλια μήκους 700 μιλίων, ενώ στις αρχές του 19^{ου} κανάλια μήκους 6000 μιλίων²⁹. Επιπλέον, οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες στην κατασκευή αμερικάνικων σιδηροδρόμων αποτέλεσαν κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΗΠΑ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εκμετάλλευση σιδηροδρόμων για πενήντα χρόνια από το 1898 στο Newfoundland από τον Robert Gillespie Reid. Τη μέθοδο αυτή χρησιμοποίησε και ο Μωχάμετ Άλη της Αιγύπτου, προκειμένου να υλοποιήσει δημόσια έργα με χαμηλό κόστος³⁰.

Η αποτυχία των κεϋνσιανών πολιτικών τη δεκαετία του '70, η στενότητα των κρατικών πόρων, η αναγκαιότητα για αύξηση των κερδών και η ανησυχητική διόγκωση του δημόσιου χρέους έδωσαν το έναυσμα για μια στροφή προς νεοφιλελεύθερες πολιτικές³¹. Οι συντηρητικές πολιτικές στις ΗΠΑ και στη Μεγάλη Βρετανία ενθάρρυναν τέτοιες πρακτικές. Το 1992 η κυβέρνηση του John Major εφάρμοσε μια εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης, το πρόγραμμα Private Finance Initiative (PFI). Η κυβέρνηση του Τόνι Μπλερ το 1997 επέκτεινε τον παραπάνω μηχανισμό δίνοντας έμφαση στην κατανομή των κινδύνων.

Η πρώτη παρέμβαση από την ΕΕ έγινε με την ερμηνευτική ανακοίνωση το 2000 για τις συμβάσεις παραχώρησης και ακολούθησαν το 2004 η έκδοση των κατευθυντήριων Οδηγιών και της Πράσινης Βίβλου. Ωστόσο, η έντονη ενθάρρυνση για την εφαρμογή των συμπράξεων τα τέλη του 20^{ου} και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα αντιστράφηκε εξαιτίας της οικονομικής κρίσης του 2008³².

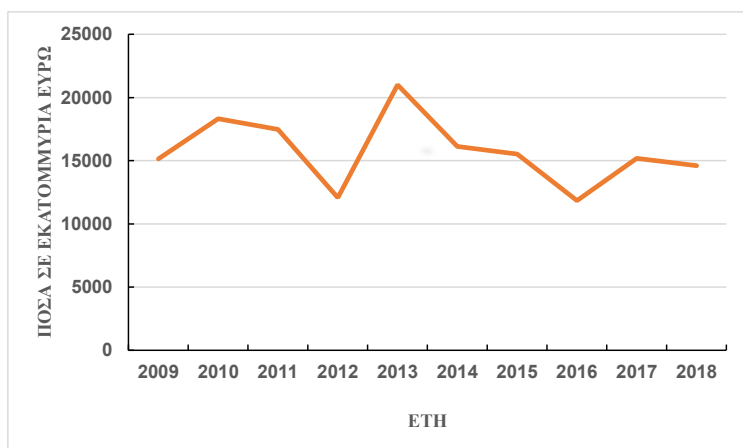
Η Ευρώπη αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους παίκτες ανά τον κόσμο στην αγορά ΣΔΙΤ. Τη δεκαετία 2009 – 2018 ο αριθμός τους ανήλθε στις 711 και η αξία τους στα 157,365 δισ. ευρώ. Η πορεία του συνολικού κόστους τη δεκαετία 2009 – 2018 παρουσιάζεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ι (τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ):

²⁹ Κρεμμύδας, (2000), σελ. 229.

³⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Public%E2%80%93private_partnership

³¹ Gouverneur, (1999), σελ. 264 – 165.

³² https://en.wikipedia.org/wiki/Public%E2%80%93private_partnership

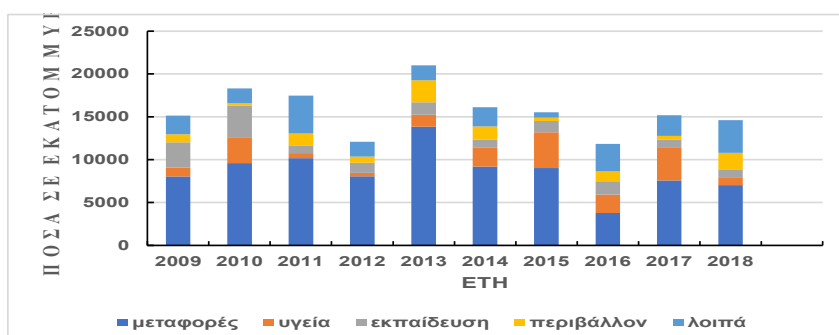

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ I: Η εξέλιξη του συνολικού κόστους των ΣΔΙΤ τη χρονική περίοδο 2009 – 2018

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την ιστοσελίδα <https://data.eib.org/epec>

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι η μεγαλύτερη πτώση στο κόστος (30,8%) εμφανίζεται ανάμεσα στα έτη 2011 – 2012, ενώ κατά τα έτη 2012 – 2013 παρουσιάζεται η υψηλότερη άνοδος (73,7%). Μάλιστα, το 2013 διατέθηκε το μέγιστο ποσό ύψους 20.993 εκ. ευρώ. Μετά το 2013 ακολουθεί καθοδική πορεία των δαπανών ΣΔΙΤ με μικρές διακυμάνσεις.

Οι συμπράξεις έχουν ευρύ πεδίο εφαρμογής. Κατά την περίοδο 2009 – 2018 ο κλάδος των μεταφορών καλύπτει το 54,8% της συνολικής αξίας τους (86,292 δισ. ευρώ), ενώ της εκπαίδευσης το 10,1% (15,818 δισ. ευρώ) και της υγείας το 12,51% (19,676 δισ. ευρώ). Ωστόσο, πρώτος σε αριθμό συμβάσεων έρχεται ο τομέας της εκπαίδευσης (211), δεύτερος των μεταφορών (149) και τρίτος της υγείας (111). Η εξέλιξη της κατανομής τους ανά τομέα κατά την προαναφερόμενη δεκαετία περιγράφεται στο παρακάτω διάγραμμα (τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ):

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ II: Η πορεία της κατανομής των ΣΔΙΤ ανά τομέα κατά τη χρονική περίοδο 2009 – 2018

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την ιστοσελίδα <https://data.eib.org/epec>

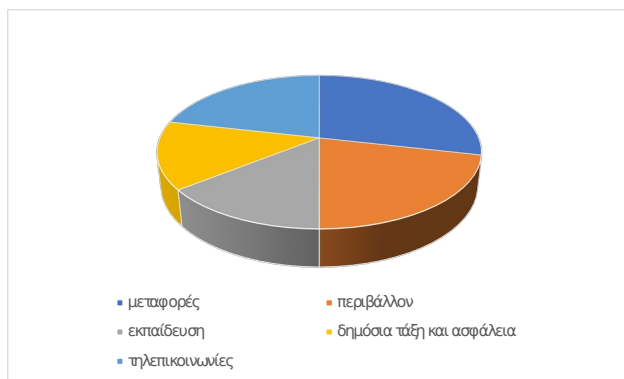
Το 2018 η Ευρώπη παρουσίασε το μικρότερο αριθμό συμπράξεων από το 1997. Ο αριθμός τους περιορίστηκε στις 39 από 44 που ήταν το 2017. Την πρώτη θέση ως προς την επενδύσιμη αξία κατείχε η Τουρκία (5,1 δισ. ευρώ), ενώ ως προς τον αριθμό τους η Γαλλία (15). Το υψηλότερο συνολικό κόστος που ξεπερνάει τα 7 δισ. ευρώ αποδόθηκε στον κλάδο των μεταφορών, ενώ στον τομέα της εκπαίδευσης έχουν συναφθεί οι περισσότερες συμφωνίες, ήτοι 9. Οι 8 μεγαλύτερες συμβάσεις που ολοκληρώθηκαν οικονομικά το 2018 αφορούν την υλοποίηση της γέφυρας Kanakkale, του αυτοκινητόδρομου Ankara – Nigde και του εργοστασίου Bilkent στην Τουρκία, του δικτύου ευρυζωνικής σύνδεσης στη Γαλλία, του τούνελ Blankenburg, του αυτοκινητόδρομου A16 Rotterdam και του φράγματος Afsluitdijk στην Ολλανδία και του δρόμου A10/A24 Neuruppin – Pankow στη Γερμανία³³.

Η ανάθεση στον εργολάβο Χαιρεφάνη της αποξήρανσης της λίμνης «εν Πτέχαις» στην Ερέτρια τον 4^ο αιώνα σηματοδοτεί την παλαιότερη αναφορά ΣΔΙΤ στην Ελλάδα. Το κράτος παραχώρησε την έκταση γης, ενώ η αγορά ανέλαβε τον κίνδυνο της κατασκευής, χρηματοδότησης και αποτελεσματικής διαχείρισης του έργου. Ενδεικτικές περιπτώσεις από το πρόσφατο παρελθόν αναφέρονται η δυνατότητα έκδοσης Προεδρικού Διατάγματος (ΠΔ), το οποίο θέτει τους όρους για τη δημιουργία αεροδρομίων με αντάλλαγμα την εκμετάλλευσή τους για ορισμένο χρονικό διάστημα (άρθρο 1 του Ν. 1815/1988), η διαχείριση χώρων στάθμευσης σε αστικά κέντρα και, κυρίως, στην Αθήνα από ιδιωτικές εταιρείες (άρθρο 9 του Ν. 2052/1992), καθώς και η απόδοση του δικαιώματος χρήσης αιγιαλού, εκτέλεσης και αξιοποίησης λιμενικών έργων ή επέκτασης ήδη υφιστάμενων στην περιοχή εγκαταστάσεων στο φορέα Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Περιοχής (ΒΕΠΕ) (παρ. 6 του άρθρου 14 του Ν. 2545/1997)³⁴.

Στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009 – 2018 έχουν συναφθεί 14 συμπράξεις αξίας 1,39 δισ. ευρώ και την πρώτη θέση κατέχει ο τομέας των μεταφορών (4 συμβάσεις κόστους 840 εκ. ευρώ). Ο επιμερισμός τους ανά κλάδο ως προς την αξία και τον αριθμό τους παρουσιάζεται στα παρακάτω διαγράμματα:

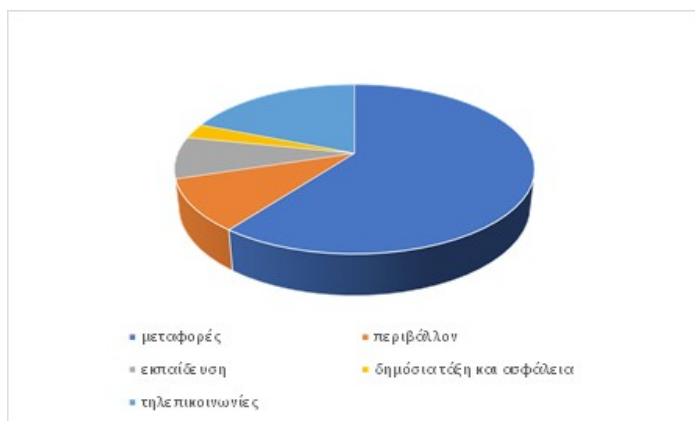
³³ European Investment Bank and European PPP Expertise Centre, (2019), p. 1 – 7.

³⁴ Βενιέρης, (2007), σελ. 42 – 44.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΙΙΙ: Η κατανομή των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα ως προς τον αριθμό τους ανά κλάδο για τη χρονική περίοδο 2009 – 2018

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την ιστοσελίδα <https://data.eib.org/epec>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ IV: Η κατανομή των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα ως προς την αξία τους ανά κλάδο για τη χρονική περίοδο 2009 – 2018

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την ιστοσελίδα <https://data.eib.org/epec>

Παρατηρούμε ότι τα ποσοστά διαφοροποιούνται, εάν λάβουμε διαφορετικά κριτήρια. Συγκεκριμένα, ο τομέας των μεταφορών κατέχει το 60% ως προς το κόστος, ενώ ως προς τον αριθμό το 29%, γεγονός που αποδεικνύει την υψηλή αξία τους. Επιπλέον, οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών και του περιβάλλοντος έχουν ίδιο ποσοστό (21%) ως προς τον αριθμό, ενώ ως προς το κόστος διαφορετικό (19% και 10%, αντίστοιχα). Συνεπώς, οι συμβάσεις των τηλεπικοινωνιών κοστίζουν περισσότερο από αυτές του περιβάλλοντος.

Η διαμόρφωση των ΣΔΙΤ στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης και, ιδιαίτερα, στα δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα είναι περιορισμένη. Ωστόσο, η χρήση τους με τους κατάλληλους χειρισμούς, τη διεξαγωγή επαρκών μελετών και στρατηγικών προσεγγίσεων μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση της υπόστασης του ασφαλιστικού μας συστήματος αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα του ιδιωτικού τομέα και περιορίζοντας τις αδυναμίες του κράτους.

1.2. Τα συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης

1.2.1 Οι συντάξεις μέσω της Κοινωνικής και της Ιδιωτικής Ασφάλισης

Το γήρας, η αναπηρία και ο θάνατος ανήκουν στους ασφαλιστικούς κινδύνους που δύναται να αντιμετωπίσει το άτομο στη διάρκεια της ζωής του. Η απώλεια του εισοδήματος λόγω της ανικανότητας για εργασία επιφέρει διόγκωση στα έξοδα του ιδίου και της οικογένειάς του και, κατ' επέκταση, υποβάθμιση των συνθηκών διαβίωσής τους. Οι ανωτέρω συνέπειες καλύπτονται με τη χορήγηση των συντάξεων, που αποτελεί έκφραση της ασφαλιστικής αρχής, σύμφωνα με την οποία οι κίνδυνοι κοινωνικοποιούνται με την κατανομή του βάρους στα άτομα που τους υφίστανται και σε αυτά που καταβάλλουν εισφορές. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 4 του Ν. 4387/2016 η χρηματική παροχή της εν λόγω δημοσιονομικής δαπάνης αποδίδεται ανά μήνα περιοδικά στους εργαζόμενους που κατά τη διάρκεια της ενεργούς υπηρεσίας εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις τους στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ). Πρωταρχική της λειτουργία είναι η εξασφάλιση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων που θα πλησιάζει όσο το δυνατόν στο επίπεδο του παραγωγικού τους βίου³⁵.

Οι συντάξεις δεν ανήκουν στην κατηγορία των δημόσιων αγαθών, καθώς δεν πληρούν τους όρους της έλλειψης ανταγωνισμού στην κατανάλωση και της αδυναμίας αποκλεισμού από αυτήν όσων δεν κατέβαλλαν το αντίτιμο. Δύναται να προσφερθούν και από εταιρείες μέσω του μηχανισμού των τιμών³⁶. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τον κύριο στόχο τους μπορούν να συμπεριληφθούν στα κοινωνικά. Εάν ένας απασχολούμενος δεν κατορθώνει να προνοήσει για τις απολαβές την περίοδο μετά την άσκηση του επαγγέλματός του ή αδιαφορεί γι' αυτές, οφείλει να παρέμβει το πατερναλιστικό κράτος υποχρεώνοντάς τον να αποκτήσει ασφάλιση (κρατική ή μη)³⁷. Επιπλέον, καθώς αποτελούν μακροχρόνιες υποσχέσεις για πληρωμές, παίρνουν τη μορφή επενδυτικού προϊόντος. Μέσω της ιδιωτικοποίησής τους αποτελούν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες, τα αμοιβαία κεφάλαια και οι τράπεζες³⁸.

Οι συντάξεις αποδίδονται μέσω της κοινωνικής ή της ιδιωτικής ασφάλισης ανάλογα με το εάν οι φορείς που τις παρέχουν λειτουργούν ως επιχειρήσεις, δηλαδή ασκούν δραστηριότητα στο πλαίσιο μιας αγοράς και υπό τις συνθήκες αυτής. Η διάκριση γίνεται με

³⁵ Στεργίου, (2017), σελ. 33 – 34, 455, Ν. 4387/2016, ΦΕΚ 87/Α/12-05-2016.

³⁶ Γεωργακόπουλος, (2012), σελ. 700.

³⁷ Stiglitz, (1992), p. 401.

³⁸ Hassel, Naczyk and Wiß, (2019), p. 483 -500.

βάση τα παρακάτω κριτήρια: υποχρεωτικότητα ή προαιρετικότητα του καθεστώτος, ένταση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ανταποδοτικότητας, εφαρμογή του διανεμητικού ή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος³⁹.

Ο θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης προστατεύεται από το Σύνταγμα (Σ), την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) και άλλες Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας (ΔΣΕ) ως κοινωνικό δικαίωμα. Σύμφωνα με το άρθρο 22, παρ. 5 του Σ *το κράτος μεριμνά για την Κοινωνική Ασφάλιση των εργαζομένων, όπως ο νόμος ορίζει. Δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός στην ελληνική νομολογία. Ωστόσο, μπορεί να γίνει δεκτό ότι αποτελεί ένα σύστημα κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν τα οικονομικά μέσα (παροχές) που πρέπει να χορηγήσει ένας δημόσιος οργανισμός (ασφαλιστικός φορέας) στα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτόν (ασφαλισμένοι), εφόσον πληρούν τις απαραίτητες χρονικές και οικονομικές προϋποθέσεις (χρόνος ασφάλισης, ασφαλιστικές εισφορές) και ενδέχεται να υποστούν μείωση των εισοδημάτων τους και αύξηση των δαπανών τους (ασφαλιστικός κίνδυνος). Στα πλαίσια του εν λόγω καθεστώτος επιτυγχάνεται αναδιανομή του εισοδήματος από τις οικονομικά ενεργές προς τις παλαιότερες και μη ενεργές γενεές, αλλά και της μεταφοράς χρηματικών πόρων εντός των ίδιων ηλικιακών ομάδων⁴⁰.*

Τα επτά βασικά συστατικά στοιχεία της Κοινωνικής Ασφάλισης αναφέρονται στη ΔΣΕ 102/1952 (κύρωση από την Ελλάδα στις 16-06-1955 με το Ν. 3251/1955) και αναλύονται διεξοδικά στις κάτωθι παραγράφους⁴¹.

Κατ' αρχήν, αποτελεί έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρα 71 και 10, παρ. 2 της ΔΣΕ 102/1952) με τη θεσμική της εκδοχή τόσο ανάμεσα στους εργαζόμενους, όσο και μεταξύ των πολιτών, καθώς για την εκπλήρωσή της αντλούνται πόροι μέσω των εισφορών και της φορολογίας. Τα άρθρα 22 και 29 της ΟΔΔΑ (1946) αντικατοπτρίζουν τις δύο όψεις της αλληλεγγύης, ως δικαίωμα και ως υποχρέωση. Η πρώτη σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) εκφράζεται μέσω της αναδιανομής του εισοδήματος με σκοπό την άμβλυνση των ανισοτήτων και η δεύτερη μέσω της αντιστοιχίας των παροχών και της συμμετοχής των πολιτών στα βάρη⁴².

Δεύτερο χαρακτηριστικό του θεσμού συνιστά η συλλογική ανταποδοτικότητα, η οποία αναφέρεται στον τρόπο χρηματοδότησης του συστήματος μέσω των εργατικών και των εργοδοτικών εισφορών, της φορολογίας και των κρατικών επιχορηγήσεων. Δεν είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη και, γι' αυτόν το λόγο, ο υπολογισμός των επιβαρύνσεων και

³⁹ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2010), σελ. 39 – 57.

⁴⁰ Κοντιάδης, (2002), σελ. 161 – 179, Ανδρουλάκης, (2017), σελ. 572 – 574, Θεοδωρουλάκης και Κουμαριανός, (2012), σελ. 17, Σακελλαρόπουλος, (2010), σελ. 381 – 389.

⁴¹ Ρωμανιάς, (2007), σελ. 32 – 33.

⁴² Στεργίου, (2017), σελ. 247 – 248.

των παροχών επαφίεται στην κρίση του νομοθέτη. Ωστόσο, σύμφωνα με τα άρθρα 65, 66 και 67 της ΔΣΕ 102/1952 το μέγεθος της συμμετοχής των απασχολουμένων στα έσοδα των ΟΚΑ πρέπει να συνδέεται με την έκταση των πραγματικών αναγκών που επέρχονται με τη διέλευση των ασφαλιστικών κινδύνων⁴³.

Τα επόμενα δύο αντιπροσωπευτικά γνωρίσματα της υποχρεωτικότητας και της καθολικότητας των ρυθμίσεών της είναι απόρροια της κοινωνικής αλληλεγγύης. Χωρίς τα ανωτέρω δε θα παράγονταν αναδιανεμητικά αποτελέσματα, καθώς οι εύποροι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να αποχωρήσουν από το δημόσιο σύστημα και τα άτομα δε θα εξαναγκάζονταν να μεριμνήσουν για τα γηρατιά τους. Η ασφαλιστική κάλυψη αφορά όλον τον πληθυσμό ανεξάρτητα από την προηγούμενη του απασχόληση. Ιδιαίτερη σημασία έχει στο σημείο αυτό η τήρηση της αρχής της ισότητας μέσω ενιαίων ρυθμίσεων, στην κατεύθυνση των οποίων συνδράμουν οι ενοποιησεις των ΟΚΑ.

Επιπλέον, το άρθρο 71, παρ. 3 της ΔΣΕ 102/1952 ορίζει ότι *Το κράτος μέλος δέον όπως αναλάβει την ευθύνη εις ό,τι γενικώς αφορά τη χορήγηση των παροχών .. και λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα προς επίτευξη του σκοπού αυτού*. Ομοίως, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) στη 95^η Σύνοδο της Γενεύης τονίζει την καίρια συμβολή του στη θέσπιση και στη λειτουργία της Κοινωνικής Ασφάλισης. Το ελληνικό Σ κατοχυρώνει το δημόσιο χαρακτήρα της στο άρθρο 22, παρ. 5, από το οποίο πηγάζει ο εγγυητικός ρόλος του κράτους, το οποίο φέρει κάθε ευθύνη για τη διατήρηση της υπόστασης του συνταξιοδοτικού συστήματος. Σύμφωνα μάλιστα με την Απόφαση 5024/1987 της Ολομέλειας του ΣτΕ ο νόμος το καθιστά μοναδικό φορέα της μαζί με τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ).

Κλείνοντας, το υπό συζήτηση μοντέλο έχει ένα περιορισμένο πεδίο δράσης, το οποίο περιγράφεται στα άρθρα 7 έως 64 της ΔΣΕ 102/1952. Όπως προαναφέρθηκε, πρωταρχική λειτουργία του είναι η οικονομική ενίσχυση εκείνων των τάξεων που αδυνατούν να εργαστούν και τα εισοδήματά τους είναι ανεπαρκή. Οι διατάξεις αφορούν την εξασφάλιση ιατρικής περίθαλψης, επιδομάτων ασθενείας και εργατικού ατυχήματος, ανεργίας και μητρότητας, παροχών γήρατος, αναπηρίας επιζώντων και οικογενείας⁴⁴.

Στα πλαίσια της Κοινωνικής Ασφάλισης δε δραστηριοποιείται αποκλειστικά ο δημόσιος τομέας, αλλά συμπράττει και ο ιδιωτικός προς τη βέλτιστη στήριξη των ασθενέστερων ομάδων. Περιλαμβάνει τόσο τα συστήματα που στηρίζονται στο νόμο, όσο και αυτά που έχουν συμβατική προέλευση⁴⁵. Εάν τηρούνται οι αρχές της συνέχειας, της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας και επιτυγχάνεται ο ανωτέρω στόχος, μπορεί η ασφάλιση να

⁴³ Ρωμανιάς, (2007), σελ. 37 – 38, 50, Ανδρουλάκης, (2017), σελ. 584.

⁴⁴ Στεργίου, (2010), σελ. 84 – 85, Ρωμανιάς, (2007), σελ. 36 – 37, 47, Κοντιάδης, (2002), σελ. 161 – 179.

⁴⁵ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2013), σελ. 39.

καταστεί αντικείμενο της αγοράς. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινείται η νομολογία του Αρείου Πάγου (ΑΠ) και του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου (ΑΕΔ), τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους το λειτουργικό κριτήριο για την ανάθεση της ασφαλιστικής δραστηριότητας⁴⁶.

Η Ιδιωτική Ασφάλιση δε διαμορφώθηκε ανεξάρτητα από την Κοινωνική. Οι δύο κατηγορίες συνυπάρχουν και αλληλοεπηρεάζονται εξυπηρετώντας ένα κοινό σκοπό που είναι η προστασία των ατόμων από την ασθένεια, το γήρας, την αναπηρία και την ανεργία. Η Ιδιωτική Ασφάλιση παρέχεται από τις ασφαλιστικές εταιρείες με την καταβολή ενός αντιτίμου. Οι παροχές, τα ασφάλιστρα και οι λοιποί όροι που τη χαρακτηρίζουν αποτυπώνονται σε συμβόλαια και είναι δεσμευτικοί για τα συμβαλλόμενα μέρη. Αλλάζουν δε μόνο με αμοιβαία συμφωνία των δύο μερών⁴⁷. Οι κύριες διαφοροποιήσεις των μοντέλων ασφάλισης απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ II: Αποκλίσεις μεταξύ Κοινωνικής και Ιδιωτικής Ασφάλισης

	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ
ΦΟΡΕΙΣ	ΟΚΑ	Ασφαλιστικές Εταιρείες
ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Νόμος	Σύμβαση
ΣΥΣΤΗΜΑ	Αναδιανεμητικό	Κεφαλαιοποιητικό
ΑΦΟΡΑ	Όλον τον πληθυσμό	Συγκεκριμένο άτομο ή ομάδα
ΕΙΝΑΙ	Υποχρεωτική	Προαιρετική
ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ	Με τις πραγματικές ανάγκες	Με τα ασφάλιστρα
ΑΡΧΗ	Αλληλεγγύη	Ανταποδοτικότητα

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από τη συγγραφέα από Ρωμανιάς, (2007), Ελληνικοί & Ευρωπαϊκοί Μύθοι για το Ασφαλιστικό, Κούσκουνα, (2013), Η εποπτεία διαχείρισης και βιωσιμότητας των φορέων κοινωνικής, επαγγελματικής και ιδιωτικής ασφάλισης (Ενιαία Εποπτική Αρχή ή Δυισμός), Ανδρουλάκης, (2017), Ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος.

Προκειμένου να λειτουργήσουν ορθά οι ΣΔΙΤ στην ασφάλιση, πρέπει να αξιολογούνται οι δημογραφικές, οικονομικές και λοιπές συνθήκες των εκάστοτε χωρών. Είναι απαραίτητο ένα ολοκληρωμένο καθεστώς που θα συνδυάζεται με την εργατική νομοθεσία και το

⁴⁶ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2012), σελ. 1 – 2.

⁴⁷ <http://www.interbooks.gr/pdf/009-011/009-011ch2.pdf>

φορολογικό καθεστώς. Τέλος, ενδείκνυται η ύπαρξη εποπτικών κανόνων που θα διασφαλίσει τη διαχείριση και τη βιωσιμότητα του συστήματος⁴⁸.

1.2.2 Ιστορική αναδρομή των μοντέλων της Κοινωνικής Ασφάλισης και η διεθνής κατοχύρωσή τους

Τα σύγχρονα μοντέλα Κοινωνικής Ασφάλισης έχουν τις ρίζες τους στις αντιλήψεις του Bismarck και του Beveridge. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο Otton von Bismarck, στον οποίο αποδίδεται η γέννηση του κοινωνικού κράτους, καθιέρωσε για πρώτη φορά στη Γερμανία ένα οργανωμένο σύστημα. Στοχεύοντας στην ευημερία των εργαζομένων και στη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της οικονομίας της χώρας του υιοθέτησε μια σειρά διατάξεων για την αντιμετώπιση της ασθένειας (1883), του εργατικού ατυχήματος (1884), του γήρατος και της αναπηρίας (1889)⁴⁹. Η κριτική που του ασκήθηκε αφορούσε τη δημιουργία ανισοτήτων ανάμεσα στις επιμέρους επαγγελματικές κατηγορίες, καθώς και μεταξύ ανασφάλιστων και ασφαλισμένων⁵⁰.

Οι καταστροφικές συνέπειες της κρίσης του 1929 – 1930 επέφεραν σημαντικές αλλαγές. Την εποχή αυτή η επίδραση του Keynes ήταν καταλυτική. Ο ίδιος πρέσβευε ότι η εξομάλυνση των διακυμάνσεων και η διατήρηση της οικονομίας σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης θα επιτευχθεί μέσω της δημοσιονομικής (αύξηση των δημόσιων δαπανών και περιορισμός της φορολογίας) και της νομισματικής πολιτικής⁵¹. Χαρακτηριστική υπήρξε η εισαγωγή των νόμων National Industrial Recovery Act για τη βιομηχανική ανάκαμψη (16-06-1933) και Social Security Act για την κοινωνική ασφάλεια (14-08-1935) από τον Πρόεδρο Ρούσβελτ με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας⁵². Ακόμη, σημαντική υπήρξε η συμβολή της ΔΟΕ το χρονικό διάστημα 1919 – 1939, κατά το οποίο εξέδωσε 15 Συμβάσεις και 11 Συστάσεις για την προώθηση της Κοινωνικής Ασφάλισης⁵³.

Η αποφασιστική εξέλιξη του θεσμού πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπου έγινε αντιληπτό ότι η κοινωνική προστασία πρέπει να αντιμετωπιστεί συλλογικά. Το όραμα αυτό εκφράστηκε στο Χάρτη του Ατλαντικού το 1941 και ενσωματώθηκε στην έκθεση του λόρδου Beveridge στην Αγγλία το 1942⁵⁴. Η οργάνωση

⁴⁸ Κούσκουνα, (2013), σελ. 1 - 8.

⁴⁹https://www.ilo.org/global/publications/world-of-work-magazine/articles/ilo-in-history/WCMS_120043/lang-en/index.htm

⁵⁰ Παπαρρηγοπούλου – Πεγλιβανίδη, (2013), σελ. 25.

⁵¹ Κατσομπρής, (1999), σελ. 50 - 51.

⁵² Παπαρρηγοπούλου – Πεγλιβανίδη, (2013), σελ. 25.

⁵³ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, (2011), σελ. 350 – 353.

⁵⁴ Κούσκουνα, (2013), σελ. 1.

που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε για τον συγκεντρωτισμό της και έγινε γνωστή ως το σύστημα των 3U (Unity, Universal, Uniformity)⁵⁵.

Τα μοντέλα των Bismarck και Beveridge, αν και δεν είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους, παρουσιάζουν διαφορές, οι οποίες αναφέρονται στον ΠΙΝΑΚΑ ΙΙΙ:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ: Αποκλίσεις συστημάτων Beveridge και Bismarck

	Beveridge	Bismarck
Στόχος	Πρόληψη φτώχειας και εγγύηση ενός ελάχιστου επιπέδου κοινωνικής διαβίωσης.	Διατήρηση κοινωνικής θέσης μέσω του επιπέδου εισοδήματος.
Διοίκηση και υλοποίηση	Κράτος και εργαζόμενοι.	Κοινωνικοί εταίροι.
Οργάνωση	Ενιαία.	Μεγάλος αριθμός ΟΚΑ.
Σχέση Ασφάλισης και Πρόνοιας	Ταυτόσημες έννοιες.	Διακριτά και συμπληρωμένα μέσα κοινωνικής προστασίας.
Αφορά	Όλους τους πολίτες.	Μόνο τους εργαζόμενους ανάλογα με το εισόδημά τους.
Χρηματοδότηση	Οικογενειακές παροχές και παροχές υγείας μέσω της προοδευτικής φορολογίας. Υπόλοιπες παροχές με ενιαία εισφορά και κρατική επιχορήγηση.	Εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών.
Μοντέλο διαχείρισης	Αναδιανεμητικό.	Κεφαλαιοποιητικό.

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από τη συγγραφέα από Θεοδωρουλάκης και Κουμαριανός, (2012), Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης – Ασφαλιστικό Σύστημα και Σύστημα Κοινωνικής Περιθάλψης, Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2013), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης.

.....Το όραμα του Χάρτη του Ατλαντικού αναδείχθηκε με την ιστορική διακήρυξη της Φιλαδέλφειας της ΔΟΕ (10-05-1944), η οποία κυρώθηκε με το Ν. 399/1947 και προέκρινε τη θεμελίωση της διεθνούς τάξης στην κοινωνική δικαιοσύνη⁵⁶. Η ΟΔΔΑ του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) κατοχυρώνει στο άρθρο 22 στις 10-02-1948 το δικαίωμα του ανθρώπου στην Κοινωνική Ασφάλιση⁵⁷. Πραγματοποιείται με αυτόν τον τρόπο ένα

⁵⁵ Στεργίου, 2017), σελ. 20.

⁵⁶ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, (2011), σελ. 350 – 353.

⁵⁷https://www.ilo.org/global/publications/world-of-work-magazine/articles/ilo-in-history/WCMS_120043/lang--en/index.htm

κοινωνικό συμβόλαιο που βασίστηκε σε συμφωνίες και συνθήκες, όπως είναι η ΔΣΕ 102/1952 για τα ελάχιστα όρια της Κοινωνικής Ασφάλισης, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης⁵⁸.

Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα αμφισβητήθηκε η έννοια της κοινωνικής προστασίας, η οποία οδήγησε στην συρρίκνωση της κρατικής παρέμβασης και στην ευρύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Τα αίτια αυτής της τάσης ήταν οι χαμηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης, η ανεργία, η εδραίωση νέων ευέλικτων μορφών απασχόλησης και η γήρανση του πληθυσμού⁵⁹. Η ιδιωτικοποίηση του μεγαλύτερου μέρους της Κοινωνικής Ασφάλισης επήλθε το 1974 στις ΗΠΑ με το Νόμο Employee Retirement Income Security Act της κυβέρνησης του John Ford και τη θεσμοθέτηση του μοντέλου των τριών πυλώνων. Τη δεκαετία του '90 η κοινωνική πολιτική υπέστη μεγάλες αλλαγές, καθώς οι μεταρρυθμίσεις συνδέθηκαν με τις εξελίξεις στη δημογραφία και στην οικονομία⁶⁰.

1.2.3 Το ασφαλιστικό πρόβλημα και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων

.....Βασικό ζήτημα στην ατζέντα των κυβερνήσεων είναι η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, δηλαδή η ικανότητά του να χορηγεί μακροχρόνια παροχές στους τωρινούς και μελλοντικούς δικαιούχους⁶¹. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρησή της είναι η εξασφάλιση της είσπραξης εισφορών και των κατάλληλων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης⁶².

Αποτελεί δε μία από τις επιδιώξεις της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού (ΑΜΣ) που έθεσε το ΕΣ στο Λάακεν το Δεκέμβριο του 2001 και η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της χρηστής διαχείρισης της ασφάλειας, της στήριξης της παράτασης του επαγγελματικού βίου και της ενεργού γήρανσης και της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ υποχρεώσεων και δικαιωμάτων⁶³. Από την άλλη μεριά, η Πράσινη Βίβλος προέκρινε την προσαρμογή της εκάστοτε ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής και την άσκηση πολιτικής με ενιαίες δεσμευτικές αρχές που υπερβαίνουν την ΑΜΣ. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται η πρόταση του Β. Ρομπέι – Μ. Μπαρόζο για το Σύμφωνο Ανταγωνιστικότητας,

⁵⁸ Θεοδωρουλάκης και Κουμαριανός, (2012), σελ. 29.

⁵⁹ Κοντογιάννη και Κάρουλας και Παπακωνσταντινοπούλου, (2013), σελ. 49.

⁶⁰ Θεοδωρουλάκης και Κουμαριανός, (2012), σελ. 29.

⁶¹ Στεργίου και Σακελλαρόπουλος, (2010), σελ. 20.

⁶² www.paseve.gr/κειμενα-αρθρα/παρεμβασεις/193-αναλογιστικη-μελετη-κεπε-για-ασφαλιστικα-ταμεια.html

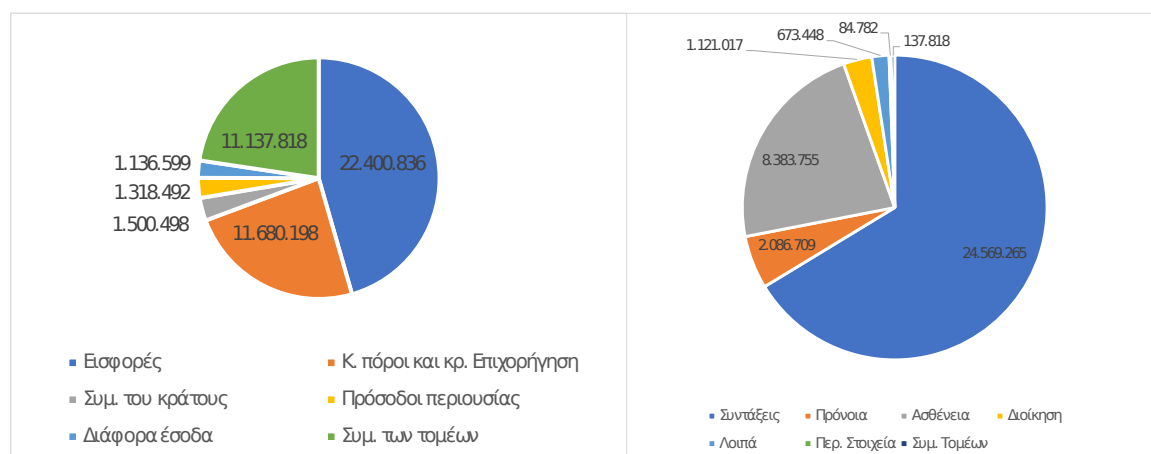
⁶³ Ζερβού και Αθανασίου και Κώτση, (2009), σελ. 155 – 156.

σύμφωνα με την οποία απαιτείται η παρακολούθηση του δημογραφικού παράγοντα και του προσδόκιμου ζωής⁶⁴.

Προκειμένου να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, πρέπει να λυθεί το χρηματοδοτικό πρόβλημα, πηγή του οποίου είναι η ανισορροπία στο οικονομικό τους ισοζύγιο ή με άλλα λόγια η αδυναμία λογιστικής αντιστοιχίας μεταξύ εισφορών και παροχών⁶⁵.

Η πορεία των δαπανών κοινωνικής προστασίας έχει ανοδική τάση ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) για τις 28 χώρες της ΕΕ για τη χρονική περίοδο 2008 – 2017, η οποία κυμαίνεται κατά μέσο όρο από 26% έως 27,9% του ΑΕΠ. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα εκτείνεται από 22,8% έως 25,2% του ΑΕΠ. Ωστόσο, οι κοινωνικές δαπάνες μειώνονται από 54.148 εκ. ευρώ στα 44.893,91 εκ. ευρώ, καθώς η αύξηση στο ποσοστό οφείλεται στη συρρίκνωση του ΑΕΠ. Η Τουρκία (11,4% έως 12,3%) και η Λετονία (12,1% έως 14,9%) καλύπτουν χαμηλότερο ποσοστό των δαπανών ως προς το ΑΕΠ από το αντίστοιχο του μέσου όρου των χωρών της ΕΕ, ενώ η Δανία (30,4% έως 32,2%) και η Γαλλία (30,8% έως 34,1%) το ξεπερνούν⁶⁶.

Παραδοσιακά, το μεγαλύτερο τμήμα των εξόδων της Κοινωνικής Ασφάλισης αποτελούν οι συντάξεις, ενώ των εσόδων οι ασφαλιστικές εισφορές. Σύμφωνα με στοιχεία του Κοινωνικού Προϋπολογισμού του 2009 ο επιμερισμός των δαπανών και των εσόδων απεικονίζεται στα παρακάτω διαγράμματα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ V: Κατανομή εσόδων Κοιν. Ασφάλισης ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VI: Κατανομή δαπανών Κοιν. Ασφάλισης έτους 2009

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, (2010), σελ. 47 - 50.

⁶⁴ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, (2011), σελ. 341.

⁶⁵ Θεοδωρουλάκης και Κουμαριανός, (2012), σελ. 78.

⁶⁶ www.ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/maintables

Προς το τέλος της δεκαετίας του '70 η επιβράδυνση των πόρων του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικών πλεονασμάτων, τα οποία χρηματοδοτούνταν είτε από τον τραπεζικό δανεισμό είτε από τις κρατικές επιχορηγήσεις. Τα έσοδα υπολείπονταν από τις δαπάνες για συντάξεις από το 1981 έως το 1988⁶⁷. Το έλλειμμα προβλέπεται να εκτιναχθεί τον αιώνα που διανύουμε. Σύμφωνα με αναλογιστικές μελέτες υπολογίζεται στο 4% του ΑΕΠ το 2020, στο 7,7% το 2030, στο 13,1% το 2040 και στο 15,7% το 2050. Βέβαια τα ανωτέρω είναι εκτιμήσεις, οι οποίες εξαρτώνται από τις διάφορες μεταβλητές που λαμβάνονται υπόψη κάθε φορά κατά τον υπολογισμό των δημοσιονομικών μεγεθών⁶⁸.

Η εξίσωση των εσόδων και των δαπανών εκφράζεται από την παρακάτω μαθηματική σχέση:

$$N_b * B = t * N_w * W \quad (1), \text{ όπου}$$

N_b : αριθμός των δικαιούχων, B : μέση παροχή, t : συντελεστής των εσόδων, N_w : αριθμός εργαζομένων, w : μέσος μισθός.

Αναδιατάσσοντας τους όρους της εξίσωσης (1), καταλήγουμε:

$$t = (N_b / N_w) * (B / w) \quad (2)$$

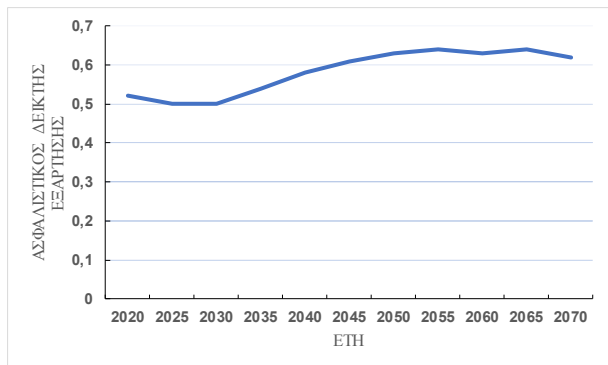
Ο πρώτος όρος είναι γνωστός ως ασφαλιστικός λόγος εξάρτησης ή λόγος ασφαλιστικής κάλυψης, ενώ ο δεύτερος αποτελεί το ποσοστό αναπλήρωσης. Από τους παραπάνω όρους εξάγουμε την πηγή του ασφαλιστικού προβλήματος⁶⁹, μεγάλο τμήμα του οποίου αποδίδεται σε δημογραφικούς παράγοντες. Μεταπολεμικά, ο ασφαλιστικός δείκτης εξάρτησης ήταν χαμηλός (περίπου 0,25) λόγω της έκρηξης των γεννήσεων. Οι πολυπληθείς γενεές άρχισαν να εργάζονται και να πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές και ο αριθμός των συνταξιούχων ήταν περιορισμένος. Το 1995 επιδεινώθηκε αγγίζοντας το 0,44, ενώ το 2005 έφτασε στο 0,56⁷⁰. Η πορεία του ασφαλιστικού δείκτη εξάρτησης στην Ελλάδα για τη χρονική περίοδο 2020 – 2070 αποτυπώνεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VII:

⁶⁷ Ζερβού και Αθανασίου και Κώτση, (2009), σελ. 50.

⁶⁸ Τσακλόγλου, (2010), σελ. 345.

⁶⁹ Rosen et al., (2011), σελ. 432, 450, Τήνιος, (2010), σελ. 102 – 104.

⁷⁰ Γιαννίτσης, (2007), σελ. 49.

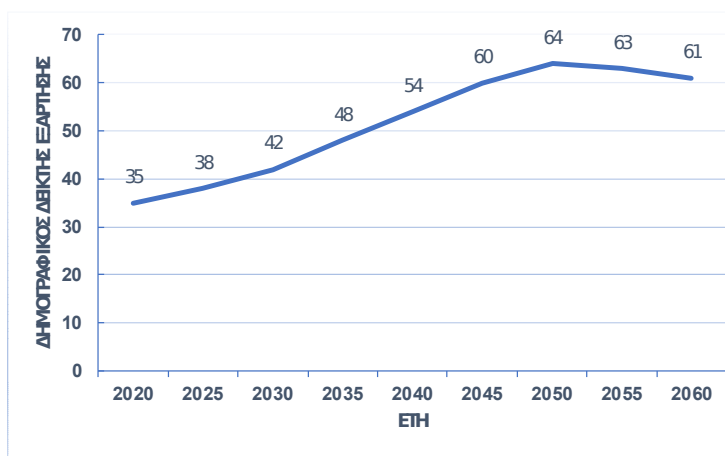

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VII: Πορεία του ασφαλιστικού δείκτη εξάρτησης κατά τη χρονική περίοδο 2020 – 2070

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από τη συγγραφέα από Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ), (2020), Αναλογιστική μελέτη Συνταξιοδοτικού Συστήματος Κύριας και Επικουρικής Ασφάλισης.

.....Ο δείκτης το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα αυξάνεται κατά 19%, το οποίο σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι συνταξιούχοι αντιστοιχούν σε έναν εργαζόμενο, ενώ το χειρότερο σενάριο είναι να ισούται με τη μονάδα. Όταν ένας απασχολούμενος μοιράζεται το μισθό του με έναν συνταξιούχο, μειώνεται το βιοτικό του επίπεδο και το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα καθίσταται μη βιώσιμο⁷¹.

Ένας δεύτερος δείκτης που μας βοηθά να αξιολογήσουμε το μέγεθος του προβλήματος είναι ο δημογραφικός, δηλαδή ο λόγος του μη παραγωγικού τμήματος του πληθυσμού (ηλικίες άνω των 65 ετών) προς το παραγωγικό (ηλικίες μεταξύ 15 και 64 ετών). Η χειροτέρευση του οφείλεται στη μείωση των γεννήσεων και την παράταση του ορίου της ζωής. Συγκεκριμένα, η αύξηση του δημογραφικού δείκτη εξάρτησης για τη χρονική περίοδο 2020 έως 2060 εκτιμάται στο 74,2%, έχει ανοδική τάση έως το 2050 που φτάνει στη μέγιστη τιμή του (64) και στη συνέχεια καθοδική⁷². Οι διακυμάνσεις του για τις χώρες της ΕΕ παρουσιάζονται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VIII:

⁷¹ Ζερβού και Αθανασίου και Κώτση, (2009), σελ. 33 – 34.

⁷² Κανελλόπουλος και Χολέζας, (2015), σελ. 23 – 28.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VIII: Πορεία του δημογραφικού δείκτη εξάρτησης κατά τη χρονική περίοδο 2020 – 2060

Πηγή: *The 2015 Ageing Report, European Commission (EC)*

Το πρόβλημα δεν οφείλεται μόνο σε δημογραφικούς παράγοντες, αλλά και σε θεσμικούς και οικονομικούς, οι οποίοι θα αναλυθούν περαιτέρω στο επόμενο Κεφάλαιο.

Προκειμένου να εκτιμηθεί η οικονομική πορεία του συστήματος και πριν από κάθε μεταρρύθμιση, απαιτείται η εκπόνηση αναλογιστικών μελετών, των οποίων οι κύριοι στόχοι είναι ο καθορισμός της παρούσας αξίας του κατά κεφαλή και του συνολικού ανά παροχή και ταμείο της Κοινωνικής Ασφάλισης αναλογιστικού ελλείμματος, καθώς και η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης για τη δίκαιη κάλυψή του. Η απουσία τους αποτελεί παράβαση του άρθρου 22, παρ. 5 του Σ με την έννοια της έλλειψης ουσιώδους τύπου. Συνιστούν δε έκφραση της ασφαλιστικής αρχής, της αρχής της διαφάνειας και του ασφαλιστικού δικαίου, καθώς εμποδίζουν τις αιφνίδιες αλλαγές του θεσμού. Σύμφωνα με το άρθρο 14, παρ. 4 – 5 του Ν. 4387/2016 η ΕΑΑ υποχρεούται ανά τριετία να προβαίνει σε αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες κυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής και της ΕΕ⁷³.

Η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων δεν πρέπει να εξετάζεται χωριστά από την κοινωνική αποτελεσματικότητά τους, δηλαδή τη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για όλους. Μια κοινωνική τάξη που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας από τις πολιτικές της κοινωνικής ασφάλισης είναι οι διαζευγμένες γυναίκες. Η αύξηση των διαζυγίων, οι ανισότητες που αντιμετωπίζουν ως προς τις ευκαιρίες απασχόλησης, οι μισθολογικές διαφορές, η προτεραιότητά τους σε ενδοοικογενειακές εργασίες τις καθιστούν μία από τις πληθυσμιακές ομάδες υψηλού κινδύνου στην έκθεσή τους στη φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητο να στραφούν προς την αναγνώριση της μη αμειβόμενης οικιακής απασχόλησης και μία μέθοδος προς αυτήν την κατεύθυνση είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο. Ολοκληρωμένες λύσεις με κοινά στοιχεία έχουν αναπτυχθεί στα κράτη της Ευρώπης: παρακράτηση σύνταξης από ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης, επιμερισμός της σύνταξης κατά τη διάρκεια έκδοσης διαζυγίου στη Μεγάλη Βρετανία, επιμερισμός των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του γάμου στην Ελβετία, αξίωση στη σύνταξη μετά το θάνατο του πρώην συζύγου υπό την προϋπόθεση της 10ετούς διάρκειας του γάμου στην Ελλάδα. Το σημαντικό είναι ότι νέες μορφές οικογενειακής ζωής εμφανίζονται καθημερινά και οι νομοθετικές δράσεις πρέπει να προλαμβάνουν και να επιλύουν τα κοινωνικά προβλήματα που απορρέουν από αυτές⁷⁴.

⁷³ Στεργίου, (2017), σελ. 38 – 42.

⁷⁴ Γσαούση, (2002), σελ. 561 – 577.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι η μελέτη των παραγόντων διαμόρφωσής τους και η επιλογή κεφαλαιοποιητικών ή διανεμητικών συστημάτων πρέπει να αποβλέπει στον ανωτέρω διπλό σκοπό. Τα όρια δεν είναι σαφή, καθώς υπάρχουν στοιχεία κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα στα δημόσια διανεμητικά κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα, αλλά και κρατική εποπτεία στα ιδιωτικού τύπου. Οι ΣΔΙΤ στον εν λόγω τομέα εκφράζονται μέσω των συστημάτων των τριών πυλώνων και των συμπράξεων που κατοχυρώνονται με το Ν. 3389/2005.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

2.1 Πρόλογος

Κάθε κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την αλληλεπίδραση κράτους και αγοράς. Η εγγύηση του εισοδήματος των ηλικιωμένων δύναται να προέλθει και

από τους δύο φορείς. Από τη μια μεριά, η συνταξιοδοτική πολιτική αποτελεί έκφραση της αλληλεγγύης ανακατανέμοντας πόρους τόσο εντός όσο και μεταξύ των γενεών. Από την άλλη, είναι ένα εργαλείο που ενισχύει τον ανταγωνισμό προσφέροντας στους εργοδότες κίνητρα προσέλκυσης στελεχών, στους εργαζόμενους την ευκαιρία αύξησης των αποταμιεύσεών τους και στα συνδικάτα αντικείμενο διαπραγμάτευσης⁷⁵.

Κατ' αρχήν, η διαδραστική αυτή σχέση εκφράζεται με την αντίληψη των πολλαπλών πυλώνων, στα πλαίσια των οποίων οι δύο οντότητες είναι οργανωμένες ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Ωστόσο, υπάρχει αλληλενέργεια μεταξύ τους ως προς τη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης των πολιτών, που δεν είναι ενεργοί επαγγελματικά. Δεν υπάρχουν σαφή όρια ανάμεσα στους πυλώνες. Δημοσιονομικά στοιχεία ενυπάρχουν στα ιδιωτικά σχήματα και το αντίστροφο. Επιπλέον, υπάρχουν διάφορες παραλλαγές και αυτό αντανακλάται στις εναλλακτικές προτάσεις των διεθνών οργανισμών και επιστημόνων. Κάθε σύστημα προσδιορίζεται από μια πληθώρα μεταβλητών, όπως είναι η μορφή χρηματοδότησης, ο καθορισμός των εισφορών και των παροχών, ο φορέας διαχείρισής τους, η σύνδεση της σύνταξης με το εισόδημα και ο τρόπος απόδοσής της⁷⁶.

Η Παγκόσμια Τράπεζα για πρώτη φορά εισήγαγε το μοντέλο των τριών πυλώνων το 1994, το οποίο περιγράφεται στο βιβλίο *Averting the Old Age Crisis*. Οι προτάσεις της δεν είναι κανονιστικά δεσμευτικές και, επομένως, τα κράτη μπορούν να προσθέτουν κεφαλαιοποιητικά στοιχεία στον πρώτο και κοινωνικά στον τρίτο. Η ΔΟΕ προκρίνει ένα σχήμα τεσσάρων πυλώνων και προβαίνει στη διάκριση δημόσιων και ιδιωτικών συντάξεων, εφόσον πρεσβεύει ότι η συμβολή της αγοράς έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα. Στην ΕΕ επικράτησε η θέση για την αναγκαιότητα της ενίσχυσης της αγοράς ακολουθώντας τις επιταγές του ΔΝΤ, του ΟΟΣΑ και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ η οργάνωση των ΣΚΑ επαφίεται στην αρμοδιότητα των κρατών – μελών. Ο ΟΟΣΑ διακρίνει δύο βαθμίδες λαμβάνοντας υπόψη εξωγενείς παράγοντες, όπως την οικονομική ανάπτυξη και τον κερδοσκοπικό χαρακτήρα μιας υπηρεσίας. Κεντρικό σημείο των προτάσεών του είναι η σταδιακή αντικατάσταση του συστήματος καθορισμένων παροχών - ΚΠ (defined benefit - DB) με αυτό των καθορισμένων εισφορών – ΚΕ (defined contribution – DC), το οποίο αναδεικνύει το πρόβλημα μιας γενιάς να καλύπτει τις τωρινές και μελλοντικές παροχές⁷⁷.

⁷⁵ Τήνιος, (2010), σελ. 327.

⁷⁶ Στεργίου, (2009), σελ. 3, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), (2019), σελ. 13.

⁷⁷ Φύτρος, (2010), σελ. 19 – 20.

<http://www.kremalis.gr/index.php/news/882-διεθνείς-τάσεις-για-ένα-βιώσιμο-σύστημα-συντάξεων-με-επάρκεια-παροχών-και-ζητήματα-μετάβασης>

Ινστιτούτο εργασίας Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) – Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ), (2011), σελ. 355 – 357, Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2012), σελ. 6, Ζερβού, Αθανασίου,

Η δεύτερη κατηγορία συμπράξεων στο χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης αφορά στην εκχώρηση αρμοδιοτήτων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα της εκτέλεσης έργων ή της ανάθεσης υπηρεσιών. Είναι ένα είδος εξωτερικής συνεργασίας, εφόσον δεν αλλοιώνει την ουσία του συστήματος και ακολουθεί το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο των συμπράξεων που ισχύει σε κάθε χώρα⁷⁸.

2.2 Το μοντέλο των τριών πυλώνων

2.2.1 Ο πρώτος πυλώνας και τα διανεμητικά χρηματοοικονομικά μοντέλα

Τα κύρια χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τον πρώτο πυλώνα ενός συνταξιοδοτικού συστήματος είναι η υποχρεωτικότητα υπαγωγής του σε αυτό, η τριμερής χρηματοδότηση, η διαχείριση από δημόσια ταμεία και το διανεμητικό χρηματοοικονομικό μοντέλο, σύμφωνα με το οποίο οι συντάξεις μιας περιόδου καλύπτονται από τις εισφορές της ίδιας περιόδου. Προέκυψε από τη μετεξέλιξη της αλληλοβοηθητικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε ανάμεσα στους μισθωτούς και αποτελεί έκφραση της αρχής της αλληλεγγύης των γενεών. Υπάρχουν ποικίλες διαφοροποιήσεις ανάλογα με το βαθμό ανταποδοτικότητας ή αναδιανομής των παροχών ως προς τις εισφορές, την ύπαρξη ελάχιστου ποσού κατά τη λήξη του ενεργού βίου και με το εάν είναι ΚΕ (DC) ή ΚΠ (DB) ή νοητά καθορισμένων εισφορών (notional defined contribution – NDC).

Στα σχήματα ΚΠ (DB) το ύψος των συντάξεων είναι γνωστό εκ των προτέρων βάσει των προβλέψεων του Κανονισμού. Το επίπεδό τους είναι συνάρτηση της μισθολογικής εξέλιξης, της ηλικίας, των ετών εργασίας και των ποσοστών αναπλήρωσης. Δεν αποτελούν προσδιοριστικό παράγοντα οι εισφορές σε αντίθεση με τα DC μοντέλα. Η μορφή των NDC συνθέτει ένα μείγμα από διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά στοιχεία. Η συσσώρευση κεφαλαίων σε ατομικούς λογαριασμούς κατευθύνεται στην πληρωμή των τρεχουσών δαπανών και δεν επιτελεί επενδυτικούς σκοπούς.

Η χρηματοδότηση προέρχεται από τις εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών και από την κρατική συμμετοχή. Οι δύο πρώτες πηγές εξαρτώνται από το μέγεθος των αμοιβών, το επίπεδο ρύθμισης εργασιακών σχέσεων, τα ποσοστά ανεργίας και ανασφάλιστης απασχόλησης. Είναι ειδικές επιβαρύνσεις με προκαθορισμένο προορισμό, υποχρεωτικές, επιβάλλονται με κανονιστικές πράξεις ή ΠΔ και δημιουργούν αξιώσεις σε κοινωνικές

Κώτση, (2009), σελ. 172.

⁷⁸ Στεργίου, (2009), σελ. 10 – 12.

παροχές. Έμμεσα από την προοπτική ανάπτυξης επηρεάζεται η δημόσια επιχορήγηση, καθώς όσο πιο εύρωστη είναι μια οικονομία τόσο μεγαλύτερη η εξεύρεση πόρων από τη φορολογία⁷⁹.

Στην Ελλάδα ο πρώτος πυλώνας στηρίζεται σε συστήματα διανεμητικού χαρακτήρα κύριας και υποχρεωτικής επικουρικής ασφάλισης με εισφορές και προκαθορισμένα οφέλη. Η κύρια εξασφαλίζεται αποκλειστικά από ΝΠΔΔ και αφορά το σύνολο των εργαζομένων στην Ελλάδα, ενώ η υποχρεωτική επικουρική μόνο τους μισθωτούς. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2868/22 οι ΟΚΑ, των οποίων η αρμοδιότητα είναι η εκπλήρωση των σκοπών της Πολιτείας, όπως έχει καθοριστεί ρητά από το άρθρο 3 του Αναγκαστικού Νόμου (ΑΝ) 1945/38, έχουν νομοθετική προέλευση και διαθέτουν τυπική αυτονομία. Ωστόσο, τελούν υπό την κρατική εποπτεία εξαιτίας του εκτεταμένου δημόσιου ενδιαφέροντος για τον εξεταζόμενο θεσμό. Οι σχέσεις των ΟΚΑ με τους ασφαλισμένους ρυθμίζονται με ατομικές πράξεις, οι οποίες διέπονται από το κοινωνικοασφαλιστικό και διοικητικό δίκαιο⁸⁰.

Στο τέλος του 20ού αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 21ου εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, των ελλειμμάτων των ΟΚΑ και της θεώρησης ότι οι κοινωνικές δαπάνες είναι συνάρτηση των δημοσίων εξόδων και του ΑΕΠ οι διεθνείς οργανισμοί και η ΕΕ εξανάγκασαν τις ελληνικές κυβερνήσεις να προβούν σε μεταρρυθμίσεις. Από το 1999 και μετέπειτα (Ν. 2676/99) διανύουμε μια περίοδο αλλαγής της νομοθεσίας και συγχωνεύσεων που ολοκληρώθηκε με το Ν. 4387/16 (ΦΕΚ85/Α/12.5.16) και τη σύσταση του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ο οποίος συνιστά το δημόσιο φορέα κύριας ασφάλισης στην Ελλάδα. Είναι ΝΠΔΔ, τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (άρθρο 50) και αποτελεί το διάδοχο όλων των υφισταμένων ταμείων (άρθρο 51). Μέσω αυτού επιτυγχάνεται η διοικητική ή άμεση ενοποίηση που μειώνει το διαχειριστικό κόστος των επί μέρους φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ) λόγω των οικονομιών κλίμακας και η λειτουργική ή έμμεση που περιέχει ενιαίους κανόνες ασφάλισης, συνταξιοδότησης, υπολογισμού των εισφορών και παροχών για όλους τους ασφαλισμένους. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται η αρχή της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Σχετικά με την επικουρική ασφάλιση, εντάχθηκαν αρχικά όλα τα ταμεία μισθωτών στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑ). Στη συνέχεια, με την προσχώρηση και των οργανισμών των αυτοαπασχολούμενων στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ), το οποίο είναι αρμόδιο για τη χορήγηση μηνιαίας σύνταξης

⁷⁹ IOBE, (2019), σελ. 13 – 14, Rosen at al., (2011), σελ. 424, Κουμαριανός, (2017), σελ. 51 – 58, Στεργίου, (2014), 77 – 78.

⁸⁰ Rosen at al., (2011), σελ. 424 – 425, Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2013), σελ. 114 – 115, Ζαφείρη - Καμπίτση, (2012), σελ. 1 – 2.

λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου και την καταβολή εφάπαξ παροχών στους δικαιούχους, ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες συνένωσης. Οι ανωτέρω ενέργειες διεξήχθησαν υπό την πίεση των μνημονίων με σκοπό την εξάλειψη των ανισορροπιών, τον περιορισμό των λειτουργικών δαπανών και τη διασύνδεση εισφορών και αποδοχών⁸¹.

Με τον Ν.4670/2020 ο ΕΦΚΑ μετονομάζεται σε e-ΕΦΚΑ (Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης) από το Μάρτιο του 2020, ο οποίος αποτελεί πλέον και τον καθολικό διάδοχο του ΕΤΕΑΕΠ, καθώς ο τελευταίος καταργείται. Ωστόσο, οι κλάδοι του διατηρούν πλήρη οικονομική, λογιστική και περιουσιακή αυτοτέλεια έκαστος⁸².

Η μεταβιομηχανική εποχή και η μεταφορντική αγορά εργασίας ασκούν πιέσεις στα συνταξιοδοτικά συστήματα με στόχο τη συρρίκνωση των δημοσιονομικών δεσμεύσεων και την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα, η οποία καταδεικνύεται τόσο από τις παραμετρικές όσο και από τις δομικές αλλαγές. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται στην ποσοτική μεταβολή των εσωτερικών μεγεθών, όπως είναι του ύψους των εισφορών, των συντάξεων, των ορίων ηλικίας. Μεταρρυθμίσεις τέτοιου είδους εφαρμόζονται στις δυτικές, ευρωπαϊκές και άλλες βιομηχανικές χώρες, όπου τα ασφαλιστικά μοντέλα είναι σχετικά ώριμα και οι πληθυσμοί γερασμένοι. Η δεύτερη αφορά στην αναδιαμόρφωση της φύσης του θεσμού⁸³.

Οι παραμετρικές αλλαγές που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα την περίοδο των Μνημονίων και που στοχεύουν στη μείωση του κρατικού τομέα, συνοψίζονται στις εξής:

- Περικοπές των συντάξεων: Ο νομοθέτης προέβη σε αλληπάλληλες μειώσεις κύριων και επικουρικών συντάξεων κατά τα έτη 2010-2011, προκειμένου να αντιμετωπιστεί άμεσα η έκτακτη ανάγκη, στην οποία βρέθηκε η χώρα. Εξαιτίας της οξύτατης κρίσης έκρινε απαραίτητη την προσφυγή στη χρηματοδοτική υποστήριξη από τα κράτη της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ και, κατ' επέκταση, την εφαρμογή μέτρων περιστολής των δαπανών, μεταξύ των οποίων και η προαναφερόμενη. Σύμφωνα με την Ολομέλεια του ΣτΕ το Σ επιβάλλει για την πραγματοποίησή τους την ενέργεια ειδικής εμπειριστατωμένης και επιστημονικά τεκμηριωμένης μελέτης, από την οποία να προκύπτει η τήρηση των αρχών της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη και η μη παραβίαση του πυρήνα της αξίωσης σε παροχές. Ωστόσο, μπορεί η κυβέρνηση με αιτιολογημένη εκτίμηση της σοβαρότητας της κατάστασης να προχωρήσει σε περικοπές χωρίς την υλοποίηση του ανωτέρω όρου στην περίπτωση άμεσης απειλής κατάρρευσης της οικονομίας και τούτο δεν αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις.

⁸¹ Ν. 4387/16, (ΦΕΚ85/Α/12.5.16), Κουμαριανός, (2017), σελ. 51 – 52, Ν. 4052/2012, (ΦΕΚ Α'41/1.3.2012), Σιούλη – Κατάκη, (2018), σελ. 68.

⁸² Ν. 4670/2020, (ΦΕΚ Α' 43/28-02-2020).

⁸³ Κουμαριανός, (2017), σελ. 51, Ζερβού, Αθανασίου, Κώτση, (2009), σελ. 157 – 165, Γιαννίτσης, (2007), σελ. 186.

Η εν λόγω ενέργεια που πάρθηκε στα πλαίσια του 2^{ου} μνημονίου ψηφίστηκε, εφόσον είχαν ληφθεί οι βασικές στρατηγικές για την αποφυγή πιθανής χρεωκοπίας. Η επίκληση του νομοθέτη για την αναγκαιότητα της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών φορέων και της καταπολέμησης της δύσκολης κατάστασης της χώρας θα έπρεπε να συνοδεύεται από εμπειριστατωμένη μελέτη, καθώς θιγόταν για πολλοστή φορά η ίδια κοινωνική τάξη. Συνεπώς, οι ρυθμίσεις που θεσπίζονται μετά το 2012 δε συνάδουν με το Σ και, παράλληλα, παραβιάζεται το άρθρο 1 του πρώτου προσθέτου πρωτόκολλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), καθώς κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και των περιουσιακών δικαιωμάτων των συνταξιούχων. Επιπλέον, τα υπό συζήτηση μέτρα επιφέρουν ανισότητες, καθώς είναι οριζόντια και ισοπεδωτικά. Ο πρώτος όρος αναφέρεται σε ένα ενιαίο καθεστώς περικοπών για όλους τους ΦΚΑ (εκτός του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων - ΟΓΑ) ανεξάρτητα από τις οικονομικές δυνατότητες του καθενός, ενώ ο δεύτερος σ' ένα σύστημα κοινό για όλους τους δικαιούχους μη λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολή τους στο ασφαλιστικό κεφάλαιο⁸⁴.

- Αυξήσεις στα όρια ηλικίας και στα έτη ασφάλισης: Η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει τη συμπλήρωση των απαιτούμενων ημερών ασφάλισης και των ορίων ηλικίας, οι αυξήσεις των οποίων δημιουργεί ανακατανομή μεταξύ των γενεών, καθώς στερούν τις θέσεις απασχόλησης από τους νέους. Συνεπώς, το εν λόγω μέτρο πρέπει να εκτιμάει τη ζήτηση και την προσφορά εργασίας⁸⁵.

- Ο καθορισμός ανώτατου ορίου στην κρατική χρηματοδότηση: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11, παρ. 2 του Ν. 3863/2010, το οποίο τροποποιήθηκε από το άρθρο 2, παρ. 10 του Ν. 4024/2011, το ύψος των δημόσιων δαπανών για τις κύριες και επικουρικές συντάξεις προβαλλόμενο έως το 2060 δε θα πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ με έτος αναφοράς το 2009. Οι κρατικές επιχορηγήσεις μειώθηκαν κατά την περίοδο 2010 – 2015 κατά 21% ή 2.563,73 εκ. ευρώ. Η μεγαλύτερη ελάττωση επήλθε στον ΟΓΑ (44,36%) και στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ) (44,94%), ενώ στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) παρουσιάστηκε αύξηση κατά 15%. Πρόκειται για μια μεταρρύθμιση που επιβαρύνει τους ασφαλισμένους με το τίμημα της συρρίκνωσης των παροχών που τους αναλογούν. Εντούτοις, θεωρείται ότι οι δημόσιες μεταβιβάσεις για την κάλυψη των ελλειμμάτων των ταμείων είναι υψηλές, 8% για το 2019, ενώ έως το 2060 αναμένεται μια ισχνή κάμψη μόλις του 1%. Αυτό, διότι

⁸⁴ Στεργίου, (2015), σελ. 16 – 19, Παπαδάκη, (2016), σελ. 133 – 134, Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2015), σελ. 7 – 10.

⁸⁵ Στεργίου, (2015), σελ. 10 – 13, Ν. 4387/16 (ΦΕΚ85/Α/12.5.16).

περιορίζουν τους πόρους που μπορεί να διατεθούν για άλλους τομείς της κοινωνικής πολιτικής⁸⁶.

Άλλες παραμετρικές αλλαγές που αποσκοπούν στις επιδιώξεις των Μνημονίων είναι ο καθορισμός κατώτατων ορίων συνταξιοδότησης και το πάγωμα αυτών (άρθρο 2 του Ν. 4336/2015, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 4334/2015), τα αυστηρότερα εισοδηματικά κριτήρια για τη χορήγηση του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης των Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) και η διατήρηση στο 6% του Ν. 3863/2010 του ανώτατου ορίου καταβαλλόμενων συντάξεων⁸⁷.

Οι δομικές αλλαγές που πάρθηκαν υπό την πίεση των μνημονιακών υποχρεώσεων και υποδηλώνουν ένα είδος ΣΔΙΤ αναφέρονται παρακάτω:

- Εισαγωγή του διανεμητικού συστήματος νοητής κεφαλαιοποίησης και της ρήτρας μηδενικού ελλείματος στην επικουρική ασφάλιση: Ο καθορισμός της επικουρικής σύνταξης γίνεται με βάση το διανεμητικό σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν.4052/2012 (άρθρο 78 του Ν.4387/16) και ισχύει για όσους ασφαλίζονται για πρώτη φορά από 1/1/2001 (1/1/2014) και τους εργαζόμενους μέχρι τις 31/12/2000 (31-12-2013) για το χρόνο κάλυψης από 1/1/2015 και εφεξής. Η εξεταζόμενη κοινωνική παροχή διαμορφώνεται ανάλογα με τα δημογραφικά δεδομένα, το πλασματικό ποσό επιστροφής, την επιλογή ή όχι της μεταβίβασής της και τον συντελεστή βιωσιμότητας. Σε περίπτωση ελλείματος θα αναπροσαρμόζεται πριν από την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης ύστερα από τεκμηριωμένη πρόταση του ΕΤΕΑ και η επανεξέτασή της θα γίνεται σε μηνιαία βάση. Η μόνη αλλαγή που επήλθε με το Ν.4387/16 είναι ότι δε θα μεταβάλλονται προς τα κάτω οι παροχές του ταμείου, αλλά θα αυξάνονται οι εισφορές ή θα γίνεται χρήση περιουσιακών στοιχείων του εν λόγω κλάδου (άρθρο 96, παρ.2 του Ν.4387/16, άρθρο 2, παρ.11 του Ν.4393/16). Ο Ν.4670/20 επαναφέρει τον υπολογισμό των επικουρικών συντάξεων γι' αυτούς που ασφαλίζονται έως τις 31.12.2013 κατά τη μέθοδο των διατάξεων του Ν.4052/12 που κρίθηκαν αντισυνταγματικές.

Το ανωτέρω σύστημα εισάγει στοιχεία κεφαλαιοποίησης στον πρώτο πυλώνα προσθέτοντας χαρακτηριστικά ανταποδοτικότητας. Διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των φορέων της Επικουρικής Ασφάλισης, αλλά προκαλεί αβεβαιότητα ως προς τις μελλοντικές παροχές. Η απεμπλοκή του δημοσίου δημιουργεί απαιτήσεις μεταξύ δικαιούμενης και τελικά καταβαλλόμενης σύνταξης. Επιπλέον, ο αυτόματος μηχανισμός εξισορρόπησης που

⁸⁶ IOBE, (2019), σελ. 51, Στεργίου, (2015), σελ. 13 – 16, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών.

⁸⁷ Ν. 4336/2015, (ΦΕΚ Α 94/14.8.2015), Ν. 4334/2015, (ΦΕΚ Α '80/16.7.2015), Ν. 3863/2010, (ΦΕΚ 115/Α/15.07.2010).

καθιερώνεται εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας, καθώς αναιρείται ο εγγυητικός ρόλος του κράτους (άρθρο 22, παρ.5 του Σ)⁸⁸.

- Η διχοτόμηση της σύνταξης σε βασική και αναλογική: Με το Ν.3863/2010 πραγματοποιείται η πρωταρχική δομική αλλαγή στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας, δηλαδή η διάκριση της σύνταξης σε δύο τμήματα, το βασικό και το αναλογικό για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από το Ιανουάριο του 2015. Το πρώτο μέρος δεν είναι συνάρτηση των ασφαλιστικών εισφορών (άρθρο 1, παρ. 2), χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό και εξασφαλίζει τις στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης των ηλικιωμένων (άρθρο 37). Καταβάλλεται υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος είτε ως προνοιακό επίδομα για τους φτωχούς ανασφάλιστους είτε ως δραστικά περιορισμένης συμβολής του κρατικού προϋπολογισμού στην εν λόγω κοινωνικοασφαλιστική παροχή. Αποτελεί έκφραση της εθνικής αλληλεγγύης τόσο στους οικονομικά αδύναμους όσο και στους ανήμπορους πολίτες.

Το δεύτερο εξαρτάται από τις εισφορές για τα έτη κάλυψης από το Γενάρη του 2011 για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα από το Γενάρη του 2015 και έκτοτε στους ΦΚΑ και στο Δημόσιο. Ο υπολογισμός γίνεται για κάθε χρόνο πλήρους εργασίας με βάση τα ποσοστά επί των προβλεπόμενων αποδοχών ή ασφαλιστικών κατηγοριών που κυμαίνονται από 0,80% έως 1,5% (1700 έως 1500 ημέρες ασφάλισης). Ο συντελεστής που αντιστοιχεί στον τελευταίο καθορίζει το τελικό ποσό της σύνταξης (άρθρο 3, παρ.1). Η αναλογικότητα μεταξύ εισφορών και παροχών καταργεί το μέχρι τώρα ρόλο της ως αναπλήρωσης της απώλειας εισοδήματος και προκαλεί ανισότητες μεταξύ των εργαζομένων πλήρους και επισφαλούς απασχόλησης, καθώς ευνοούνται περισσότερο οι πρώτοι.

Ο Ν. 4387/2016 διατηρεί τη διχοτόμηση της σύνταξης. Η εθνική ορίζεται στα 384 ευρώ μηνιαίως, προέρχεται από τους κρατικούς προϋπολογισμούς σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος και επηρεάζεται από οικονομικούς παράγοντες. Η ανταποδοτική βασίζεται στο μέσο όρο μηνιαίων αμοιβών κατά τη διάρκεια του επαγγελματικής ζωής των δικαιούχων. Το μέγεθός της εξαρτάται από τα ποσοστά αναπλήρωσης που κυμαίνονται από (0,77% για 0 έως 15 έτη ασφάλισης) έως 2% (για 42 και άνω έτη ασφάλισης). Ο νέος νόμος για το ασφαλιστικό Ν.4670/20 ενισχύει ακόμη περαιτέρω το βαθμό ανταποδοτικότητας που ρητά αναγνώρισε το ΣτΕ στη νομολογία του (0,77%, για 0

⁸⁸ IOBE, (2019), σελ. 28 – 34, Ν. 4052/2012, (ΦΕΚ Α'41/1.3.2012), Ν. 4387/16, (ΦΕΚ85/Α/12.5.16), Στεργίου, (2017), σελ. 104, Ν. 4670/20, (ΦΕΚΑ43/28-02-2020).

έως 15 έτη έως 3% για 42 έτη και άνω), η ενδυνάμωση του οποίου αποτελεί κίνητρο για παραμονή στην εργασία και αντικίνητρο για την εισφοροδιαφυγή.

Ο διαχωρισμός της σύνταξης σε δύο τμήματα εκφράζει στην ουσία ένα μείγμα κράτους-αγοράς. Το βασικό ή εθνικό κομμάτι (αναλογικό ή ανταποδοτικό) βασίζεται στην αρχή της διανεμητικής δικαιοσύνης (ανταποδοτικής). Η εξάρτηση της εν λόγω δαπάνης από τις καταβληθείσες εισφορές πρακτικά ιδιωτικοποιεί το δημόσιο σύστημα και τη μετατρέπει σε ατομική προσπάθεια συσσώρευσης κεφαλαίων για τα γηρατιά.

Οι μεταρρυθμίσεις (δομικές και παραμετρικές) αναδεικνύουν την παραπληρωματική σχέση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στα πλαίσια των οποίων ο ένας συμπεριφέρεται ως ανταγωνιστής (competitor) και όχι ως συνεργάτης (partner) του τελευταίου. Αυτό σημαίνει ότι οι περικοπές των κρατικών συντάξεων ωθούν τους ηλικιωμένους στην εξασφάλιση ενός επαρκούς ποσού από το δεύτερο ή τον τρίτο πυλώνα. Ένα ακραίο παράδειγμα συνιστά η χορήγηση ελάχιστων παροχών από τον πρώτο τομέα με ή χωρίς προηγούμενο έλεγχο πόρων (means tests). Στη Δανία και στη Σουηδία υπάρχουν οιονεί υποχρεωτικά, επαγγελματικά σχήματα ΚΕ με συμπληρωματικό ρόλο. Επιπλέον, με τις μνημονιακές αλλαγές ο πρώτος πυλώνας τείνει να μετατραπεί σε δεύτερο οδηγώντας στην ηγεμονία των χρηματοοικονομικών αγορών⁸⁹.

2.2.2 Ο δεύτερος και τρίτος πυλώνας και τα κεφαλαιοποιητικά χρηματοοικονομικά μοντέλα

Η διείσδυση της αγοράς στα δημόσια συνταξιοδοτικά σχήματα διαφαίνεται από την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης σε μια προσπάθεια των κρατών να καταπολεμήσουν τις δυσμενείς δημογραφικές και οικονομικές προκλήσεις. Με τον όρο αυτό, νοείται η συμπληρωματική, προαιρετική κατ' αρχήν, αλλά όχι κατ' ανάγκης, κάλυψη που λειτουργεί στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας βάσει συμφωνίας ή σύμβασης, η οποία έχει συναφθεί μεμονωμένα ή συλλογικά μεταξύ των εργοδοτών ή των εργαζομένων ή των αυτοαπασχολούμενων. Το μοντέλο χρηματοδότησης στηρίζεται στην κεφαλαιοποιητική αρχή και εφαρμόζεται στο δεύτερο, ιδιωτικού χαρακτήρα πυλώνα, καθώς αποσυνδέει τις παροχές

⁸⁹ Παπαδάκη, (2016), σελ. 3 – 4, Θεοδωρουλάκος και Κουμαριανός, (2012), σελ. 163 – 180, Στεργίου, (2009), σελ. 4 – 6, Γαμβρούδης, (2020), σελ. 305 – 307.

από τις συντάξεις και τις εξαρτά άμεσα από την καταβολή των εισφορών. Οι τελευταίες τηρούνται σε ατομικούς λογαριασμούς και συγκεντρώνονται σε αποθέματα, τα οποία επενδύονται για μεγάλο χρονικό διάστημα και αποδίδονται στο τέλος του εργασιακού βίου. Ωστόσο, δύναται να υπάρξει ένας καθολικός "κουμπαράς" που προσφέρει εγγυήσεις, από το εύρος των οποίων εξαρτάται ο βαθμός της κοινωνικής αλληλεγγύης του συστήματος.

Τα κριτήρια διαφοροποίησης των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων είναι η υποχρεωτική ή μη υπαγωγή τους σε αυτά, η παροχή από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, το είδος των φορολογικών κινήτρων. Ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων και την ανάληψη των κινδύνων επενδύσεων και μακροζωίας από τον εργοδότη ή τον εργαζόμενο τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης (TEA) διακρίνονται σε ταμεία ΚΕ και σε ταμεία ΚΠ. Στην πρώτη (δεύτερη) κατηγορία το ύψος της σύνταξης εξαρτάται άμεσα από το ύψος των εισφορών και τις αποδόσεις των κεφαλαίων του ταμείου (από τον τελευταίο μισθό και τα χρόνια εργασίας). Επιπλέον, στην αρχική (τελευταία) ομάδα η ανάληψη των επενδυτικών κινδύνων που απορρέει από την οργάνωση της περιουσίας τους βαρύνει τον ασφαλισμένο (εταιρεία – χορηγό του ταμείου). Τέλος, τα ταμεία ΚΕ (ΚΠ) βασίζονται εξ ολοκλήρου στις κεφαλαιαγορές (στις εγγυήσεις του εργοδότη) για τη διαχείριση των κινδύνων. Άλλη μορφή των TEA που συνδυάζει στοιχεία από τις προαναφερθείσες ομαδοποιήσεις είναι τα υβριδικά ταμεία ορισμένων εισφορών, όπως είναι τα εξαρτημένα ταμεία παροχών (conditional benefit plans), τα ταμεία ΚΠ, στα οποία οι παροχές προς τους ασφαλισμένους υπολογίζονται με βάση ένα θεωρητικό λογαριασμό (notional account) με προκαθορισμένη απόδοση (cash balance funds) και τα average-wage plans⁹⁰.

Το κράτος υπεισέρχεται στα συστήματα του δεύτερου πυλώνα, στα πλαίσια του οποίου λειτουργεί η επαγγελματική ασφάλιση, για να καθορίσει το πλαίσιό τους, να τα προάγει μέσω φορολογικών κινήτρων και να τα καταστήσει υποχρεωτικά. Ο ρυθμιστικός και εποπτικός του ρόλος προστατεύεται και αποτελεί πρωταρχικό κριτήριο του Κανονισμού της ΕΕ 883/2004. Εξάλλου, η επιλογή των ασφαλιστικών ταμείων που προάγουν την ασφάλεια μιας χώρας έγκειται στην απόφαση της δημόσιας εξουσίας. Σε αυτό το σημείο καταλήγει και η υπόθεση Kattner στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), σύμφωνα με το οποίο η διερεύνηση για το εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που διαμορφώθηκαν νομολογιακά και που διασφαλίζουν τον κοινωνικό χαρακτήρα και την οικονομική ισορροπία των εκάστοτε καθεστώτων ανήκουν στις κρατικές αρχές. Ωστόσο, η εθνική νομοθεσία πρέπει να συνδυάζεται άμεσα με τις κοινοτικές κανονιστικές διατάξεις. Επιπλέον, από τον ειδικό

⁹⁰ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, (2017), σελ. 1 – 3, Αναγνώστου – Δεδούλη, (2010), σελ. 142 – 144, IOBE, (2019), σελ. 14, Τεσσαρομάτης, (2010), σελ. 242 – 244.

κανόνα συνετής διαχείρισης των φορέων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (Οδηγία για τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών – ΙΕΣΠ) απορρέει η υποχρέωσή τους να τηρούν τις αρχές της χρηστής διοίκησης. Η δημόσια παρέμβαση παρέχει αυξημένες εγγυήσεις και θωρακίζει τα δικαιώματα της εργατικής πλευράς στα ιδιωτικά ΣΚΑ⁹¹.

Το θεσμικό πλαίσιο της μεσολάβησης των οργάνων της ΕΕ, που ρυθμίζει τα επαγγελματικά συστήματα, απαρτίζεται από τις οδηγίες 97/49 ΕΕ και 2003/41/ΕΚ της 3^{ης} Ιουνίου του 2003 και είναι δεσμευτικής ισχύος. Οι βασικές αρχές της πρώτης είναι η εξασφάλιση της διαφάνειας, της ενημέρωσης των διακινούμενων εργαζομένων και της ίσης μεταχείρισής τους με αυτούς που παραμένουν στο κράτος προέλευσης, η απαλλαγή από φόρους και σχετικές επιβαρύνσεις των παροχών που χορηγούνται στη χώρα υποδοχής του ασφαλισμένου, η διασφάλιση της καταβολής εισφορών σε περίπτωση μετακίνησης σε άλλο κράτος - μέλος και η εισαγωγή εθνικών διαδικασιών νομικού ελέγχου για την εφαρμογή της Οδηγίας. Η δεύτερη αποτελεί τον κύριο μηχανισμό του παράγωγου κοινοτικού δικαίου για τη ρύθμιση του δεύτερου πυλώνα, με στόχο τη διατήρηση της βιωσιμότητάς τους και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μελλοντικών συνταξιούχων. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τους κανόνες διαχείρισης των ταμείων και της χρηματοοικονομικής τους συμπεριφοράς, θωρακίζει τη διαφάνεια πληροφόρησης των μελών τους, κατοχυρώνει τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των φορέων και καθορίζει την οργάνωση των πανευρωπαϊκών συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων⁹².

Η επαγγελματική ασφάλιση θεσμοθετήθηκε στην Ελλάδα με το Ν.3029/2002. Τα ΤΕΑ είναι μη κερδοσκοπικά Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), προαιρετικής κατ' αρχήν εφαρμογής και ιδρύονται με βάση την επαγγελματική απασχόληση (άρθρα 7-8). Υπόκειται στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στον έλεγχο της ΕΑΑ και της Επιτροπής κεφαλαιαγοράς και συστήνονται από επαγγελματικές ή συνδικαλιστικές ενώσεις σε ατομικό ή σε κλαδικό επίπεδο. Το ύψος των παροχών τους κατά κανόνα δεν είναι εγγυημένο, καθώς εξαρτάται από την απόδοση των κεφαλαίων. Η διοίκηση και η διαχείρισή τους ασκείται από αυτόνομα ασφαλιστικά ταμεία ή εταιρείες και από επιχειρήσεις που τα χρηματοδοτούν. Η ασφάλιση του 2ου πυλώνα στην Ελλάδα παρέχεται από ΤΕΑ προαιρετικής ή υποχρεωτικής εφαρμογής και είναι συμπληρωματική. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα ταμεία ή οι κλάδοι ταμείων υποχρεωτικής-επικουρικής-επαγγελματικής ασφάλισης που ήταν ΝΠΙΔ και μετατράπηκαν σε ΤΕΑ (άρθρο 36 του

⁹¹ Τσέτουρα, (2017), σελ. 58 – 63, Στεργίου, (2009), σελ. 2 – 3.

⁹² Αμίτσης, (2010), σελ. 180 – 182.

N.4052/12 και άρθρα 7-8 του Ν.3029/2002), ήτοι: τα ΤΕΑ υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων (ΤΕΑΥΕΤ) (Υπουργική Απόφαση – Υ.Α. Φ 51020/5054/113, ΦΕΚ Β 410/22.2.2013), Επικούρησης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων (ΤΕΑ-ΕΑΠΑΕ) (Υ.Α. Φ51020/4883/105, ΦΕΚ Β' 411/22.2.2013), υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών (ΤΕΑΥΦΕ) (Υ.Α. Φ 51020/5352/121, ΦΕΚ Β' 412/22.2.2013 και το Επαγγελματικό Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών (ΕΤΕΑΠΕΠ) (Υ.Α. Φ 51020/5358/123, ΦΕΚ Β' 409/22.2.2013)⁹³.

Τα ΤΕΑ αποτελούν μια μορφή ΣΔΙΤ και αξιοποιούν τη θεωρία των διφυών νομικών προσώπων. Από τη μία μεριά, διέπονται από ιδιωτικές διατάξεις, καθώς πρόκειται για ΝΠΙΔ. Από την άλλη, τα Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ) των ΤΕΑ ενεργούν ως δημόσια όργανα, εφόσον εκδίδουν εκτελεστές πράξεις και εφαρμόζουν το διοικητικό-κοινωνικοασφαλιστικό δίκαιο για ζητήματα υπαγωγής στην ασφάλιση, παροχών και εισφορών. Σύμφωνα με την κρατούσα νομολογία της Ολομέλειας του ΣτΕ (5024/1987) η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση δεν μπορεί να ανατεθεί σε μη κερδοσκοπικά ΝΠΙΔ, καθώς αποτελεί αρμοδιότητα του Δημοσίου και των ΝΠΙΔ. Ωστόσο, εξαιτίας της εξαίρεσης και μετατροπής του ΕΤΕΑΠΕΠ έγινε δεκτό ότι ο νομοθέτης μπορεί οποτεδήποτε να προβλέπει ότι η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση παρέχεται καθ' υπόσταση του ΝΠΙΔΔ - ΕΤΕΑΕΠ από άλλους φορείς ανεξαρτήτως της ονομασίας και της νομικής τους μορφής⁹⁴.

Το θεσμικό όργανο για την ενιαία εκπροσώπηση των ΤΕΑ στην Ελλάδα είναι η Ελληνική Ένωση Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΕΛΕΤΕΑ), αναγνωρισμένη Αστική Εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2018. Σύμφωνα με την ανωτέρω τα συσταθέντα επαγγελματικά ταμεία του Ν.3029/2002 κατά την περίοδο 2014-2019 είναι 19 με περισσότερους από 150.000 ασφαλισμένους που αντιστοιχούν περίπου στο 2,5% του ενεργού πληθυσμού της χώρας. Η αξία του ενεργητικού τους στις 31.12.2019 ανήλθε στα 1,574 δισ. ευρώ, ενώ η μέση ετήσια απόδοση των επενδύσεων για τη χρονική περίοδο 2011-2018 στο 4,1%⁹⁵.

Ο δεύτερος πυλώνας δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στην Ελλάδα. Σε αυτό συνέβαλε η καθυστέρηση της θεσμοθέτησής του (μόλις το 2002) και το μη επαρκές υπάρχον φορολογικό και νομικό πλαίσιο. Αποτέλεσμα των προαναφερόμενων σε συνδυασμό με τις αρνητικές εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η δημιουργία κλίματος

⁹³ Παπαρρηγοπούλου – Πεγλιβανίδη, (2017), σελ. 2 – 6, ΙΟΒΕ, (2019), σελ. 6, Ν. 3029/2002, ΦΕΚ Α160/11-07-2002.

⁹⁴ Παπαρρηγοπούλου – Πεγλιβανίδη, (2017), σελ. 7 – 8.

⁹⁵ <https://eletea.com.gr/statistika/>

αβεβαιότητας που αναχαίτισε την ίδρυση περισσότερων ΤΕΑ και την περαιτέρω διεύρυνση της επαγγελματικής ασφάλισης.

Ο τρίτος πυλώνας, δηλαδή η ιδιωτική ασφάλιση διακρίνεται από το δεύτερο. Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις είναι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ) κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ τα ΤΕΑ μη κερδοσκοπικού. Η συλλογική αλληλεγγύη είναι έκδηλη και αυτό εκφράζεται από τον καθορισμό των εισφορών βάσει συμφωνιών που κατοχυρώνονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας (ΣΣΕ). Σύμφωνα με ψήφισμα του ΕΚ οι ασφαλισμένοι σε ένα κλειστό επικουρικό συνταξιοδοτικό σύστημα είναι ταυτόχρονα επενδυτές και, συνεπώς, δύνανται να συμμετέχουν στη διοίκηση των ταμείων και τον τρόπο διαχείρισης των κεφαλαίων και των αποθεματικών. Ωστόσο, τα δικαιώματα εκπροσώπησης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των εν λόγω εταιρειών είναι λιγότερο εφικτά. Τέλος, η τήρηση πλήρους διαφάνειας και γνωστοποίησης των αποτελεσμάτων του χαρτοφυλακίου είναι υποχρεωτική στα ΤΕΑ, όχι όμως και στις ανωτέρω ΑΕ. Το κοινό σημείο σύγκλισης είναι η λειτουργία τους μέσω του κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Εξάλλου, η οριοθέτησή τους δεν είναι ευδιάκριτη, με αποτέλεσμα να συνυπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά ανάμεσα τους⁹⁶.

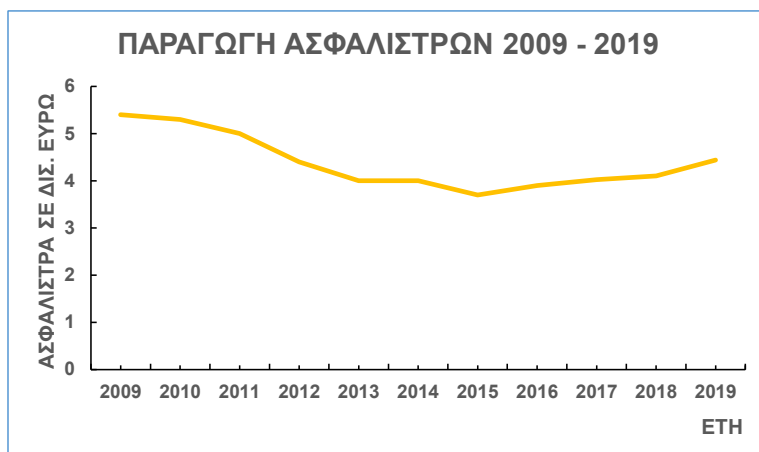
Ο τρίτος πυλώνας, όπως αναφέρθηκε, αναφέρεται στην ιδιωτική ασφάλιση μέσω ατομικών (personal) και ομαδικών (group) μακροπρόθεσμων αποταμιευτικών προγραμμάτων και είναι προαιρετικός. Οι εισφορές καταβάλλονται με τη μορφή ασφαλίσεων και είναι προκαθορισμένες (σύστημα DC), ενώ η συμμετοχή των εργοδοτών δεν είναι απαραίτητη. Υπάρχει έντονο το στοιχείο της ανταποδοτικότητας, καθώς το εύρος των παροχών εξαρτάται από το ύψος των συσσωρευμένων καταβολών πλέον την κερδοφορία των κεφαλαίων.

Η ασφαλιστική εταιρεία είναι ένα είδος χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Ουσιαστικά, το προϊόν που παρέχει είναι η υπόσχεση απόδοσης αποζημίωσης στο μέλλον ανάλογα με τη φύση της κάλυψης. Παραδοσιακά, πολλές από αυτές είχαν τη νομική μορφή συνεταιριστικού οργανισμού που σημαίνει αντί για μετόχους είχε μέλη. Η ασφάλιση ζωής χρονολογείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα περίπου το 200 π.Χ. Οι κάτοικοι της Μιλήτου λάμβαναν μηνιαία ανταμοιβή εφόρου ζωής έναντι κάποιου ποσού κατάθεσης, υπόλοιπο του οποίου κατέληγε στο δημοτικό συμβούλιο μετά θάνατον. Επιπλέον, η ασφάλιση «collegia» στη Ρώμη αποσκοπούσε στη χορήγηση εξόδων κηδείας και λοιπών παροχών για τους συγγενείς εν ζωή. Πρωτοπόρος σε αυτό τον τύπο καλύψεων θεωρείται η αρχαία Κίνα, όπου γινόταν κατανομή των εμπορευμάτων σε πολλά πλοία και στην περίπτωση απώλειας ενός εξ αυτών η ζημιά μοιραζόταν μεταξύ όλων των εμπόρων. Η ασφάλιση μεταφορών συνδέθηκε με τον παλαιότερο οργανισμό των Lloyds of London, που ξεκίνησε από ένα καφενείο στο Λονδίνο

⁹⁶ Αναγνώστου – Δεδούλη, (2010), σελ. 154 – 159.

το 1688 και εξελίχθηκε σε ένα οιονεί χρηματιστήριο κινδύνων. Το 19^ο αιώνα η εν λόγω δραστηριότητα επεκτάθηκε και έγινε αντικείμενο των ασφαλιστικών εταιρειών. Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα ένα τμήμα τους εισήχθη στο χρηματιστήριο, απ' όπου μπορούσαν να αντλήσουν κεφάλαια και να έχουν μεγαλύτερο απόθεμα παρακρατηθέντων κερδών, καθώς απαγορεύονταν να χορηγήσουν μερίσματα σε μετόχους.

Σύμφωνα με την ετήσια στατιστική έκθεση του 2019 έδρασαν στην Ελλάδα 54, από τις οποίες οι 33 παρείχαν ασφάλειες κατά ζημιών, οι 6 ασφαλίσεις ζωής και οι υπόλοιπες ήταν μικτές. Η παραγωγή των ασφαλιστρών το ίδιο έτος άγγιξε τα 4,44 δισ. ευρώ, εκ των οποίων το 49,55 % (2,2 δισ. ευρώ) προερχόταν από τη δεύτερη κατηγορία και το υπόλοιπο 50,45% (2,24 δισ. ευρώ) από την πρώτη. Η συμμετοχή του κλάδου στο ΑΕΠ της χώρας υπολογίστηκε στο 2,42%. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η πορεία του ύψους των ασφαλιστρών σε δισ. ευρώ για τη δεκαετία 2009-2019:

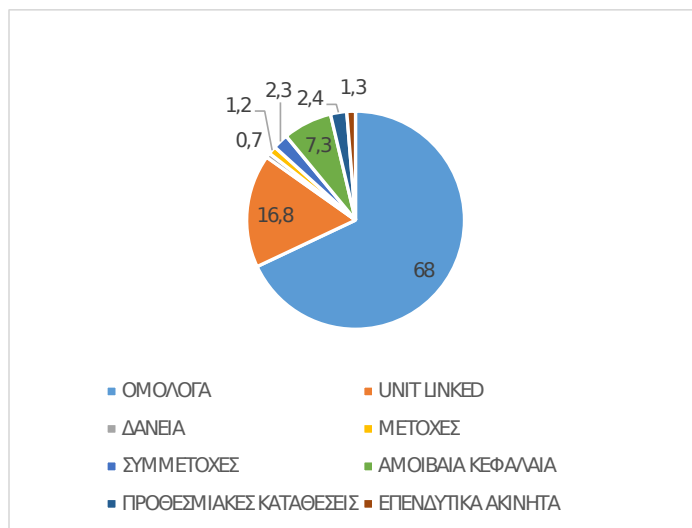
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΙΧ: Πορεία της παραγωγής των ασφαλιστρών κατά την περίοδο 2009 – 2019 σε δισ. ευρώ

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από τις Ετήσιες Στατιστικές Εκθέσεις: Η Ιδιωτική ασφάλιση στην Ελλάδα της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος (ΕΑΕΕ) ετών 2010 – 2020

Η μεγαλύτερη αύξηση (μείωση) εντοπίζεται μεταξύ των ετών 2018 - 2019 (2011 - 2012) και είναι της τάξεως του 7,31% ή 0,34 δισ. ευρώ (12% ή 0,6 δισ. ευρώ). Η καμπύλη παρουσιάζει καθοδική τάση κατά τη χρονική περίοδο 2009 - 2015, ενώ έχει αύξουσα κατεύθυνση για το διάστημα 2016 – 2019.

Η κύρια διαδικασία που επιτελούν είναι η αξιολόγηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν, ήτοι: του επενδυτικού (κίνδυνος αγοράς και πιστωτικός), της αναδοχής (κίνδυνος ζωής και γενικών ασφαλίσεων) και του μη χρηματοοικονομικού (λειτουργικός και επιχειρηματικός). Το μέγεθός τους επηρεάζει τα ασφάλιστρα και τους όρους των συμβολαίων, ενώ οι τελευταίοι συμβάλλουν στη μείωση του ηθικού κινδύνου και της

δυσμενούς επιλογής. Διαφέρει δε από εταιρεία σε εταιρεία. Ακόμα, υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στο ύψος τους και τις αποδόσεις των κεφαλαίων μακροπρόθεσμα. Άλλη σημαντική δραστηριότητά τους είναι η υλοποίηση επενδύσεων, στην οποία συμμετέχουν με το μεγαλύτερο ποσοστό στην ΕΕ. Το 2018 ανήλθαν στα 10,3 δισ. ευρώ που αντιστοιχούσαν στο 58% του ΑΕΠ. Το ποσοστό των τοποθετήσεων της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς έφτασε το 2019 στο 8,6%, ενώ το 2018 στο 7,7%⁹⁷. Η κατανομή των τοποθετήσεων ως ποσοστού του ΑΕΠ για την Ελλάδα το έτος 2019 περιγράφεται στο παρακάτω διάγραμμα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Χ: Κατανομή των επενδυτικών επιλογών των ασφαλιστικών εταιρειών στην Ελλάδα το 2019

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από την Ετήσια έκθεση KPMG 2020, σελ. 27

.....Τα ζητήματα της εποπτείας, του υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και της φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων εντός της ΕΕ διαπραγματεύεται το σχετικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε. Η πρότερη νομοθεσία προέρχεται από τις κοινοτικές Οδηγίες 73/239/EEC και 79/269/EEC, αντικείμενο των οποίων ήταν ο σχηματισμός κεφαλαιακού περιθωρίου φερεγγυότητας για την κάλυψη έκτακτων αναγκών. Η θέσπιση της Ενιαίας Αγοράς το 1992 αποσκοπούσε στην προστασία των κατόχων συμβολαίων, βελτιώνοντας τον έλεγχο βάσει της οδηγίας Solvency I από τον 2^ο του 2002. Στην Ελλάδα αποτυπώνεται και εφαρμόζεται μέσω του Νομοθετικού Διατάγματος (Ν.Δ.) 400/1970 ‘Περί Ιδιωτικής Επιχειρήσεως Ασφαλίσεως’, αλλά και μέσω των σχετικών ΠΔ, Υπουργικών Αποφάσεων (ΥΑ) και άλλων νομοθετημάτων που ρυθμίζουν την ασφάλιση του τρίτου πυλώνα⁹⁸.

⁹⁷ΙΟΒΕ, (2019), σελ. 13, Νεκτάριος, (2018), σελ. 27 – 36, Νεκτάριος, (2014), σελ. 219, KPMG ορκωτοί ελεγκτές ΑΕ, (2021), σελ. 27, ΕΑΕΕ, (2020), σελ. 13, ΕΑΕΕ, (2019), σελ. 17.

⁹⁸ Χαμπάκη, (2016), σελ. 33 – 34.

Η εναρμόνιση της ευρωπαϊκής ασφαλιστικής αγοράς δεν είχε επιτευχθεί από το Solvency I, καθώς υπήρξαν αποκλίσεις στους τρόπους αποτίμησης των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού και τις μεθόδους υπολογισμού των τεχνικών προβλέψεων και μαθηματικών αποθεμάτων μεταξύ των κρατών -μελών της ΕΕ. Συνεπώς, υπήρξε επιτακτική ανάγκη για μία αναδιοργάνωση της λειτουργίας τους που ξεκίνησε να σχεδιάζεται το Μάιο του 2001 και εφαρμόστηκε επίσημα το Γενάρη του 2016. Πρόκειται για την Οδηγία Solvency II, για τη διαμόρφωση της οποίας έπαιξαν σημαντικό ρόλο μια σειρά από αρχές, όπως είναι το ΕΚ, το ΕΣ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) και το Actuarial Association of Europe (AAE) που αντιπροσωπεύει τους επαγγελματίες αναλογιστές στην Ευρώπη. Οι βασικοί στόχοι της εν λόγω Οδηγίας είναι η προστασία των ευρωπαίων πολιτών που προσφεύγουν στην ιδιωτική ασφάλιση, ο υπολογισμός του περιθωρίου φερεγγυότητας λαμβάνοντας υπόψη τους πραγματικούς κινδύνους των ΑΕ και τις αυξανόμενες εξελίξεις της αγοράς και η αποφυγή υπερβολικής κεφαλαιοποίησης⁹⁹.

Η δομή του Solvency II αποτελείται από τρεις πυλώνες. Ο πρώτος περιλαμβάνει ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια σχετικά με την αποτίμηση των τεχνικών προβλέψεων και των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ο δεύτερος αφορά την αξιολόγηση από τα όργανα της διαχείρισης κινδύνων και της εξασφάλισης των επαρκών επιπέδων κεφαλαίου, προκειμένου να ανταπεξέλθουν σε αυτούς. Ο τρίτος πραγματεύεται την υποβολή ελεγκτικών εκθέσεων και τη δημοσιοποίηση στοιχείων. Οι κανόνες του Solvency II βασίζονται στην Οδηγία 2009/138/ΕΕ του ΕΚ και του ΕΣ, όπως τροποποιήθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το Ν. 4364 του 2016. Στη χώρα μας την εποπτεία του συστήματος της Ασφάλισης ανέλαβε η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) από το Δεκέμβριο του 2010, ενώ την εκπροσώπηση των ασφαλιστικών εταιρειών η ΕΑΕΕ, η οποία αποτελείται από 48 μέλη που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 95% των ασφαλιστρών που παράγονται στην ελληνική αγορά¹⁰⁰.

Εκτός από τις μορφές παρέμβασης στην ιδιωτική ασφάλιση που αναφέρθηκαν κατά την ανάλυση του δεύτερου πυλώνα και ολοκληρώνοντας την ενότητα αυτή, προσθέτουμε τις κάτωθι:

- Την παροχή φορολογικών κινήτρων που ενθαρρύνουν τις μη κρατικές συντάξεις και αποβλέπουν στην κάλυψη των κενών προστασίας που δημιουργούνται από μη γενναιόδωρα δημόσια συστήματα.

⁹⁹ Νεκτάριος, (2014), σελ. 254.

¹⁰⁰ Νεκτάριος, (2018), σελ. 56 – 57, IOBE, (2019), σελ. 24.

- Την υποχρεωτική υπαγωγή (mandate) σε ιδιωτικά σχήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η μετακίνηση σε υποχρεωτικούς ατομικούς συνταξιοδοτικούς λογαριασμούς στη Λατινική Αμερική και σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.
- Το σύστημα contracting-out (δυνατότητα εξόδου). Είναι μια μορφή συνεργασίας των δύο τομέων, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιλογή στους ασφαλισμένους. Πρόκειται για ένα είδος προαιρετικής ιδιωτικοποίησης και εμφανίζεται στη Μεγάλη Βρετανία και την Ιαπωνία¹⁰¹.

2.2.3 Ανάλυση των συνταξιοδοτικών συστημάτων ανά την Ευρώπη και τον κόσμο

Κάθε συνταξιοδοτικό σύστημα προσδιορίζεται από τον τρόπο χρηματοδότησης (κεφαλαιοποιητικά – αναδιανεμητικά) και ανάλυσης των εισφορών (ΚΕ ή ΚΠ). Στο παρελθόν κυριάρχησαν τα pay – go – αναδιανεμητικά ΚΠ (DB) σχήματα, τα οποία διατηρούνται σε 17 χώρες βάσει στοιχείων του ΟΟΣΑ. Η Ηπειρωτική Ευρώπη είχε μια παράδοση στα διανεμητικά. Συγκεκριμένα, στην Ιταλία, Γαλλία και Ισπανία το 75% του εισοδήματος των συνταξιούχων καλύπτεται από τον πρώτο πυλώνα. Οι καλές αποδόσεις των διεθνών αγορών χρήματος και κεφαλαίου τη δεκαετία του '80 είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια τάση μετατροπής των ταμείων DB σε DC στις ΗΠΑ. Με την προσχώρηση στην ΕΕ της Ουγγαρίας, της Πολωνίας, της Λετονίας, της Εσθονίας, της Λιθουανίας και της Σλοβακίας τέθηκε το ζήτημα συντονισμού των διανεμητικών συστημάτων με τα κεφαλαιοποιητικά, τα οποία κατατάσσονταν στο δεύτερο πυλώνα σύμφωνα με την τυπολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας (1994). Ωστόσο, το νομικό τους καθεστώς δεν ήταν ομοιόμορφο: στη Λετονία θεωρούνταν δημόσια βάσει της διαχείρισής τους από το κράτος, ενώ στη Σλοβακία και στην Ουγγαρία ιδιωτικά, εκτός του ΣΚΑ. Από το '90 ο ρόλος των συμπληρωματικών συντάξεων ενισχύθηκε, κυρίως, στη βορειοδυτική Ευρώπη. Το 2016 οι ιδιωτικές συμμετείχαν με σημαντικό ποσοστό στις συνταξιοδοτικές δαπάνες στην Ολλανδία (44%), στη Δανία (30%), στη Σουηδία (24%) και στην Ιρλανδία (19%), ενώ οι επαγγελματικές στη Σουηδία, στη Δανία, στη Γαλλία και στο Βέλγιο¹⁰².

Χαρακτηριστικό είναι το ασφαλιστικό στην Αγγλία που στηρίζεται σε επαγγελματικά συστήματα με κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά. Κατά τη δεκαετία του '90 πολλές εταιρείες στη Μεγάλη Βρετανία εντάσσουν τους νέους εργαζόμενους σε ταμεία DC, όπως

¹⁰¹ Στεργίου, (2009), σελ. 3 – 4.

¹⁰² OECD & G20 Indicators, (2019), p. 35 - 38.

www.naftemporiki.gr/story/1056865/o-xartis-tou-asfalistikou-se-ellada-kai-europi

Τσέτουρα, (2017), σελ. 30, Economic Policy Committee (EPC) and Social Protection Committee (SPC), (2019), p. 16 – 17.

είναι αυτό των επιχειρήσεων Mxwell. Η χρεοκοπία τους εξαιτίας των κινδύνων της αγοράς και η συνακόλουθη άνοδος των ιδιωτικών συντάξεων οδήγησαν σε περιοριστικούς κανόνες. Οι δημόσιοι φορείς στις ΗΠΑ, στην Ιαπωνία, στη Σουηδία και στη Φιλανδία εγγυώνται καταβολές συντάξεων μέχρι ενός ορισμένου ύψους. Στην Αγγλία δημιουργήθηκε ειδικό αποθεματικό για τη διασφάλισή τους. Επιπλέον, αναπτύχθηκαν ταμεία προστασίας των υπό συζήτηση παροχών στις ΗΠΑ (Pension Benefit Guarantee Corporation), στη Μεγάλη Βρετανία (Pension Protection Fund), στη Γερμανία (Pensions Sicherungs Verein) και στην Ελβετία (The Guarantee Fund)¹⁰³.

Για την αντιμετώπιση της υποχρηματοδότησης η Ολλανδία δημιούργησε υβριδικά ταμεία, τα οποία είχαν ανοδικές τάσεις στις ΗΠΑ, στη Μεγάλη Βρετανία, στην Ιαπωνία (Cash Balance Plans) και στη Γερμανία (Pensions Funds). Σε εννέα χώρες του ΟΟΣΑ (Αυστραλία, Χιλή, Δανία, Εσθονία, Ισραήλ, Λάτβια, Μεξικό, Νορβηγία, Σουηδία) είναι υποχρεωτικά χρηματοδοτικά μοντέλα προκαθορισμένων εισφορών (Funded Defined Contribution - FDC), ενώ 5 (Ιταλία, Λάτβια, Νορβηγία, Πολωνία, Σουηδία) χρησιμοποιούν συστήματα με NDC. Επιπλέον, ορισμένα κράτη με νοητή κεφαλαιοποίηση, όπως η Σουηδία και η Πολωνία, εφαρμόζουν συνδυαστικά κεφαλαιοποιητικά σχήματα καθορισμένων εισφορών. Άλλη μορφή είναι τα συστήματα των σημείων, τα οποία υιοθέτησαν η Γαλλία, η Εσθονία, η Γερμανία, η Λιθουανία και η Σλοβακία. Πρόκειται για επαγγελματικά σχέδια, των οποίων η διαχείριση ανήκει στους κοινωνικούς εταίρους και γίνεται υπό την εποπτεία του κράτους¹⁰⁴.

Η Έκθεση της Διεθνούς Τράπεζας για τις συντάξεις το 1994 πρότεινε τον ανασχηματισμό του εθνικού διανεμητικού συστήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης με την εισαγωγή κεφαλαιοποιητικών στοιχείων και τη θεσμοθέτηση πλήρως αυτοχρηματοδοτούμενων ΣΚΑ. Οι μεταρρυθμίσεις, που έλαβαν χώρα τη χρονική περίοδο 1980-2000 υπό τις οδηγίες της, δεν ήταν μια απλή και εύκολη υπόθεση. Χρειάζονταν ειδικούς χειρισμούς κόστους, καθώς η επιβάρυνση για όσους πλησίαζαν την ηλικία συνταξιοδότησης ήταν ιδιαίτερα υψηλή. Ιδιαίτερα δημοφιλείς υπήρξαν οι διαρθρωτικές αλλαγές που υιοθετήθηκαν από τη Σουηδία, οι οποίες επηρέασαν την Πολωνία και την Ιταλία¹⁰⁵.

Το νέο μοντέλο, το οποίο υλοποίησε η Σουηδία επιτυγχάνοντας ένα υψηλό βαθμό πολιτικής συναίνεσης (85%) μεταξύ σοσιαλδημοκρατικών και συντηρητικών, είναι μια μορφή ΣΔΙΤ στο συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας. Συγκεκριμένα, οι κύριες συντάξεις

¹⁰³ Ζερβού, Αθανασίου, Κώστη, (2009), σελ. 168 – 174, Τεσσαρομάτης, (2010), σελ. 249 – 250.

¹⁰⁴ Αναγνώστου – Δεδούλη, (2010), σελ. 145, OECD & G20 Indicators, (2019), p. 132 - 133.

¹⁰⁵ Ζερβού, Αθανασίου, Κώστη, (2009), σελ. 168 – 177.

εισφέρονται μέσω δύο καναλιών. Το πρώτο λειτουργεί σύμφωνα με το NDC σύστημα, ενώ το δεύτερο με βάση το αμιγώς κεφαλαιοποιητικό. Στο τελευταίο συμμετέχει επικουρικά ο ιδιωτικός τομέας στην οργάνωση των επενδύσεων. Το δικαίωμα των επιλογών ανήκει στον ασφαλισμένο και περιορίζεται στα περίπου 800 funds που προτείνει ο οργανισμός Premium Pensions Agency και που συνδέονται με 80 εταιρείες. Κάθε μία από αυτές είναι δυνατό να εγγράψει στο σύστημα έως 25 αμοιβαία κεφάλαια, τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται με τις κοινοτικές οδηγίες για ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο.

Η χρηματοδότησή του προέρχεται από τις εισφορές που καταβάλλονται από τους εργαζόμενους (9,25%) και τους εργοδότες (9,25%). Το 16% αυτών καλύπτει το βασικό σχήμα και το υπόλοιπο (2,5%) το τμήμα της κεφαλαιοποίησης των εισφορών. Επιπλέον, συμβάλλει το κράτος μέσω των εγγυημένων συντάξεων για τους μη έχοντες εισοδήματα και των ασφαλιστικών εισφορών για όσους έχουν απολαβές από τεκμαρτά εισοδήματα.

Οι επαγγελματικές συντάξεις στη Σουηδία αποτελούν καθ' ολοκληρία και σαφή δέσμευση των εργοδοτών για την αποτελεσματική εφαρμογή των αντίστοιχων προγραμμάτων. Βασίζονται δε στις ΣΣΕ μεταξύ των εργατικών συνδικάτων και των εργοδοτικών οργανώσεων και συντηρούν το 99% του δυναμικού της¹⁰⁶.

Αξιοσημείωτο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι δομικές αλλαγές στα κράτη της Λατινικής Αμερικής, μετριοπαθείς για την Αργεντινή και την Ουρουγουάη και ριζικές για τη Χιλή, κύριο γνώρισμα των οποίων ήταν η πλήρης στροφή στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Υιοθετήθηκε από το διδακτορικό καθεστώς του Pinochet και αφορούσε την υποχρεωτική συμμετοχή σε αποταμιευτικά συστήματα με τη μορφή ατομικών λογαριασμών, η διοίκηση των οποίων ανήκε σε ανταγωνιστικές μεταξύ τους κερδοσκοπικές εταιρείες. Οι ασφαλισμένοι μπορούσαν να επιλέξουν ανάμεσα σε 113 επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση του συστήματος προέρχεται από τους εργαζόμενους και τους εργοδότες. Τα ταμεία (pensions funds) επένδυναν τα χρήματα που παρακρατούσαν από τις αποδοχές ως προμήθεια και κατά την περίοδο της λήξης του εν ενεργεία βίου συγκέντρωναν τα ποσά για τους ασφαλισμένους. Μετά το 1988 υπήρχε η δυνατότητα ένα μέρος να καταβάλλεται εφάπαξ και το υπόλοιπο περιοδικά. Το κράτος συμπράττει με την αγορά με το ρυθμιστικό και εποπτικό του ρόλο και παράλληλα παρέχοντας προνοιακές συντάξεις σε άτομα που δε διαθέτουν τα αναγκαία μέσα διαβίωσης.

Η καθολική τάση προς τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα οφειλόταν στην επίδραση του δημογραφικού προβλήματος στα αναδιανεμητικά, στην προσέλκυση των επενδύσεων μέσω της ιδιωτικοποίησης των κοινωνικών παροχών και στην επιδίωξη των κυβερνήσεων για την

¹⁰⁶ Ρωμανιάς, (2007), σελ. 338 – 342, Στεργίου, (2009), σελ. 13 – 16.

ενίσχυση της συνολικής αποταμίευσης. Ωστόσο, τα μειονεκτήματα του μοντέλου της Χιλής (περιορισμός χρηματοοικονομικών ευκαιριών, υψηλό διοικητικό κόστος, ανεπαρκής πληροφόρηση, διαφθορά στη σύνθεση του εποπτικού κρατικού μηχανισμού, μειωμένο ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού και χαμηλό ποσοστό υποκατάστασης) οδήγησαν στη διαμόρφωση ενός συστήματος τεσσάρων (4) πυλώνων με την εισαγωγή περισσότερων στοιχείων αναδιανομής¹⁰⁷.

Στην Κίνα από το 1969 οι παροχές προέρχονταν από δημόσιες επιχειρήσεις, ήταν καθορισμένες και δεν αναπροσαρμόζονταν για πολλά χρόνια, προκειμένου να συρρικνωθούν οι συνταξιοδοτικές δαπάνες. Το 1978 ξεκίνησε η σταδιακή μεταρρύθμιση υπό τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Για την εξάλειψη των ανισοτήτων στα μέσα της δεκαετίας του '90 κατέστη αναγκαία η υπαγωγή στους δύο πρώτους πυλώνες, η εισαγωγή ενός συμπληρωματικού ΚΕ και η μετατροπή της οργάνωσης ανά γεωγραφική περιφέρεια. Στα αρνητικά του συστήματος στην Κίνα συγκαταλέγονται τα ελλειμματικά ισοζύγια, η παραμονή των ασφαλισμένων για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα στην εργασία με αποτέλεσμα την τόνωση της ανεργίας για τις νεότερες ηλικίες και τα ανεκμετάλλευτα κεφάλαια που προκαλούν εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης¹⁰⁸.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, κρίνεται σκόπιμο να προβούμε στη σύγκριση των δημόσιων και ιδιωτικών συντάξεων για τη χρονική περίοδο 2000 – 2015 ως ποσοστού του ΑΕΠ για τις χώρες του ΟΟΣΑ. Το μεγαλύτερο ποσοστό (87%) ανήκει στις δημόσιες κατά το έτος 2015. Και οι δύο κατηγορίες έχουν ανοδική τάση, ήτοι από 6,6% έως 8% η πρώτη και από 1,2% έως 1,5% η δεύτερη. Ωστόσο, καθοδική πορεία εμφανίζουν οι κρατικές δαπάνες στην Αυστραλία (0,4%), στη Χιλή (2,1%), στη Γερμανία (0,7%), στη Λιθουανία (0,4%) και οι ιδιωτικές στο Βέλγιο (0,2%), στον Καναδά (0,8%) και στη Γαλλία (0,1%). Σημαντική είναι η συμμετοχή της πρώτης ομάδας στο ΑΕΠ στην Ελλάδα (16,9%), στην Ιταλία (16,2%), στη Γαλλία (13,9%) και στην Αυστρία (13,3%), ενώ περιορισμένα ποσοστά παρουσιάζουν η Ισλανδία (2,1%) και το Μεξικό (2,2%). Αυτό συμβαίνει, διότι τα δύο τελευταία κράτη έχουν σχετικά νέο πληθυσμό που προτιμάει τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα. Επίσης, ισχνά ποσοστά καταγράφονται στην Αυστραλία, στον Καναδά, στην Ιρλανδία και στη Νέα Ζηλανδία λόγω των ευνοϊκών δημογραφικών χαρακτηριστικών τους. Όσον αφορά στις δαπάνες στο δεύτερο και στον τρίτο πυλώνα το υψηλότερο ποσοστό κατέχει η Ολλανδία

¹⁰⁷ Gillon & Bonilla, (1992), p. 186 – 187.

https://www.safp.cl/573_channel/html

Madrid, (2002), p. 159 – 182, OECD, (2009), p. 8 – 13.

¹⁰⁸ <http://www.kremalis.gr/index.php/news/882-διεθνείς-τάσεις-για-ένα-βιώσιμο-σύστημα-συντάξεων-με-επάρκεια-παροχών-και-ζητήματα-μετάβασης>

(5,8%), ακολουθούν οι ΗΠΑ (5,2%) και η Ελβετία (5,1%). Τα χαμηλότερα διαθέτουν η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Ισλανδία και η Σουηδία (2,8% έως 4,7%)¹⁰⁹.

2.3 Λοιπές μορφές σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα

Πέρα από τη συνεργασία αγοράς και κράτους μέσω της αντίληψης των πυλώνων υπάρχουν οι εξωτερικές συμπράξεις (external partnerships) που υποστηρίζουν τις δραστηριότητες των διανεμητικών συστημάτων και δεν αλλοιώνουν την ουσία τους, δηλαδή τη βαρύτητα αναδιανομής και αλληλεγγύης. Αυτή η κατηγορία είναι διεθνώς περιορισμένη και ακολουθεί το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο που ισχύει για κάθε χώρα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας της διοίκησης σε μια προσπάθεια λειτουργικής αποκέντρωσης. Το κανονιστικό πλαίσιο των ανωτέρω περιγράφεται στο άρθρο 9 του Ν.3586 του 2007. Αντικείμενο των συμβάσεων μεταξύ των ΦΚΑ και των ΝΠΙΔ είναι η εκτέλεση έργων και ανάθεσης υπηρεσιών και, συγκεκριμένα, η ανέγερση, ανακαίνιση, ανάπλαση, εκσυγχρονισμός, συντήρηση, φύλαξη και καθαριότητα κτιρίων και κτιριακών εγκαταστάσεων, όπου στεγάζονται διοικητικές και υγειονομικές Υπηρεσίες. Οι σχετικές Αποφάσεις των Συμβουλίων των φορέων εγκρίνονται από τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σύμφωνα με τον Ν. 3389/2005. Ωστόσο, σε πολλές έννομες τάξεις η παραχώρηση μιας υπηρεσίας που χρήζει κρατικής εξουσίας, όπως είναι η εποπτεία και η επιβολή κυρώσεων, έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 22, παρ. 5 του Σ, εφόσον θίγεται ο σκληρός πυρήνας της Κοινωνικής Ασφάλισης. Εξάλλου, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ (Ολ. 5024/1987) οι προαναφερόμενες νομοθετικές διατάξεις εξαιρούν το θεσμό ως σύνολο από την ιδιωτική πρωτοβουλία εκτός από την ανάθεση περιφερειακών και υποστηρικτικών καθηκόντων¹¹⁰.

Στις εν λόγω συμπράξεις ανήκει και η ιδιωτική διαχείριση των αποθεματικών των διανεμητικών συστημάτων, τα οποία αποτελούν ένα αναβαλλόμενο καταναλωτικό κεφάλαιο που θα χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της ζωής των εργαζόμενων ή μετά από αυτή. Συμβάλλουν στην απορρόφηση των αναταράξεων που δημιουργούν τα δημογραφικά και οικονομικά προβλήματα στα δημόσια ΣΚΑ. Ως εκ τούτου, η αξιοποίησή τους μέσω των εκάστοτε επενδυτικών επιλογών επιδρά στη βιωσιμότητα, στην επάρκεια και στην αξιοπιστία του θεσμού. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, απαιτείται ένα εκσυγχρονισμένο, αποτελεσματικό και διαφανές νομοθετικό πλαίσιο, που θέτει βασικές διαχρονικές αρχές,

¹⁰⁹ OECD & G20 Indicators, (2019), p. 198 - 202.

¹¹⁰ Στεργίου, (2009), σελ. 10 – 12, Ν. 3586/2007, (ΦΕΚ151/Α/10-07-2007).

διαμορφώνεται ανάλογα με τις εξελίξεις και ενθαρρύνει τις αποδοτικές τοποθετήσεις της περιουσίας των ΦΚΑ.

Τα προαναφερθέντα ρυθμίζονταν στην Ελλάδα με τις διατάξεις του Ν.1611/1950 έως το 1994, σύμφωνα με τον οποίο όλα τα αποθεματικά κατατίθεντο στην ΤτΕ με ένα ειδικό επιτόκιο που όριζε η Νομισματική Επιτροπή. Κατά την περίοδο 1955 - 73 ήταν της τάξης του 4%, ενώ των καταθέσεων κυμαίνονταν μεταξύ 5% και 9,5%. Επιπλέον, ο υψηλός πληθωρισμός, τα χαμηλά ειδικά επιτόκια, οι άτοκες βραχυπρόθεσμες καταθέσεις των ταμείων στις εμπορικές τράπεζες οδήγησαν σε μεγάλες απώλειες το χρονικό διάστημα 1974 - 1994. Με τους Ν. 1902/90, 2076/92, 2042/92 και 2216/1994 καταργήθηκε το ειδικό επιτόκιο της ΤτΕ, τα αποθεματικά τοκίζονταν με το τρέχον επιτόκιο καταθέσεων και δημιουργήθηκε η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ). Μάλιστα, με το Ν. 2216/1994 όλα τα διαθέσιμα των ταμείων στην κεντρική τράπεζα τοποθετούνταν σε χρεόγραφα δημοσίου και έφεραν τις αντίστοιχες αποδόσεις. Ένα ακόμα αρνητικό αποτέλεσμα υπήρξε η απαγόρευση επενδύσεων σε τίτλους διαπραγματευόμενους εκτός Ελλάδας, η οποία έληξε με το Ν.3586/2007 και επέφερε έναν πρόσθετο συστημικό κίνδυνο που θα μπορούσε να εξαιρεθεί με την παγκόσμια διαφοροποίηση. Άλλοι λόγοι για την εμπλοκή των ιδιωτών υπήρξαν η μείωση των διοικητικών δαπανών και των πολιτικών αυθαιρεσιών, εφόσον τα αποθεματικά χρησιμοποιούνταν με γνώμονα τις κυβερνητικές προτεραιότητες, η διαχείριση των οποίων προβλέπεται στην Ελλάδα από το Ν. 3586/2007.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 8 πραγματοποιείται την ανάθεση έργων και εργασιών αξιοποίησης ακινήτων σε τράπεζες ή θυγατρικές. Το άρθρο 18 ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με την πρόσληψη συμβούλων επενδύσεων από τους δημόσιους φορείς καταρτίζοντας σχετική σύμβαση, στην οποία ορίζονται η διάρκεια της, το ύψος και ο τρόπος υπολογισμού της αμοιβής, το είδος και η διαδικασία παροχής υπηρεσιών. Το άρθρο 19 επιτρέπει την παραχώρηση της αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων των ΦΚΑ σε διαχειριστές. Επιπλέον, προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες που μπορούν να εκχωρηθούν, τα κριτήρια επιλογής των ιδιωτών και το όργανο που ασκεί έλεγχο (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)¹¹¹.

Στις περιφερειακές υπηρεσίες της Κοινωνικής Ασφάλισης που μπορούν να εκτελεστούν από μη κρατικούς φορείς ανήκει και η ηλεκτρονική διαχείριση (e-govnment/e-administration). Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης ΑΕ (Η.ΔΙ.ΚΑ.ΑΕ) είναι η εταιρεία που ανέλαβε τις αρμοδιότητες Πληροφορικής και Επικοινωνιών των ΦΚΑ, καθώς και τις επεκτάσεις τους. Ιδρύθηκε με το Ν. 3607/2007 (ΦΕΚ

¹¹¹ Στεργίου, (2009), σελ. 11 – 12, Τσακλόγλου, (2010), σελ. 1 – 5, Νεκτάριος, (2007), σελ. 80 – 97.
<https://epkodi.gr/arheio/305-i-ennia-ton-apothematikon-ta-apothematika-ton-asfalistikon-organismou-1950-2010>
Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), (2007), σελ. 1 – 13.

245/A/07) και προέρχεται από το ΝΠΙΔ με την επωνυμία «Κέντρο Η/Υ Κοινωνικών Υπηρεσιών». Λειτουργεί χάριν του δημόσιου συμφέροντος κατά τις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου, ακολουθεί το θεσμικό πλαίσιο του νόμου ιδρύσεώς της, του Ν. 3429/05 (ΦΕΚ314/Α) με εξαίρεση το άρθρο 14, του κοινού νόμου (κ.ν.) 2190/1920 και της λοιπής νομοθεσίας περί ΑΕ, εφόσον δεν αντίκειται στα προαναφερόμενα νομοθετικά κείμενα (άρθρο 1 του Ν.3607/2007).

Η διάρκειά της ορίζεται στα 50 έτη από τη δημοσίευση του παρόντος καταστατικού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΕτΚ), η οποία δύναται να παραταθεί ή να συντηρηθεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης (ΓΣ). Ορισμένες από τις δραστηριότητές της είναι η μελέτη, ανάπτυξη, εκμετάλλευση, διοίκηση και συντήρηση συστημάτων Πληροφορικής και Επικοινωνιών, παροχή συμβουλών προς τους ΦΚΑ, η ηλεκτρονική εξυπηρέτηση πολιτών στις συναλλαγές μαζί τους και η συνεργασία - διασύνδεση με αντίστοιχους φορείς της ΕΕ. Προκειμένου να επιτύχει τους σκοπούς της διενεργεί διαγωνισμούς για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, συμμετέχει σε ερευνητικά προγράμματα, συνεργάζεται με πανεπιστημιακά ιδρύματα, διοργανώνει συνέδρια και σεμινάρια. Η πραγματοποίηση των ανωτέρω γίνεται κατόπιν σύναψης σύμβασης, η οποία εγκρίνεται από τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και στην οποία ρυθμίζονται ζητήματα, όπως ο χρόνος και οι προϋποθέσεις εκτέλεσης εργασιών, το ύψος και ο τρόπος της αμοιβής (άρθρο 5 του Ν. 3607/2007).

Στον τομέα της Τεχνολογίας της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) δραστηριοποιείται η κορυφαία ευρωπαϊκή εταιρεία με την επωνυμία «Intrasoft SA International», η προσφορά της οποίας στο χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης υπήρξε αξιόλογη. Ιδρύθηκε το 1996 και παρέχει λύσεις, προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας στην ΕΕ, σε Υπουργεία, Διεθνείς, Τηλεπικοινωνιακούς Οργανισμούς, Χρηματοοικονομικά Ιδρύματα και μεγάλες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. Η έδρα της βρίσκεται στο Λουξεμβούργο και διαθέτει γραφεία, υποκαταστήματα και θυγατρικές σε 17 χώρες.

Στην Ελλάδα υπεγράφη στις 2/8/2018 Σύμβαση μεταξύ του ΕΦΚΑ και της Ένωσης Εταιρειών με τον τίτλο «Intrasoft International SA & Pricewaterhousecoopers business solutions ΑΕ Παροχής Επιχειρηματικών και Λογιστικών Υπηρεσιών» για την προώθηση του εγχειρήματος με την ονομασία «Καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και εισφοροαποφυγής στον ΕΦΚΑ», με στόχο την αύξηση των κοινωνικών εσόδων και την πληρέστερη κάλυψη των παροχών. Το χρονικό διάστημα του έργου ορίστηκε στους 20 μήνες και το τίμημα της πράξης στα 3.316.044,87 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) 24%. Για την εκτέλεσή του έχουν εκχωρηθεί υπηρεσίες συμβουλευτικές για την

υποστήριξη της διαλειτουργικότητας με άλλα Πληροφοριακά Συστήματα (ΠΣ), μελέτες αναδιοργάνωσης διαδικασιών, καθώς και ο σχεδιασμός, η εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία ΠΣ που προσφέρει τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη καλύτερης απόδοσης και ακρίβειας των ελεγκτικών μηχανισμών. Συγκεκριμένα, παρέχει τη δυνατότητα απομακρυσμένης πρόσβασης στους χρήστες με τη συνδρομή φορητών μέσων, έτσι ώστε σε περίπτωση επιτοπίου ελέγχου να διαπιστώνονται άμεσα οι παραβάσεις και να καταλογίζονται τα πρόστιμα.

Κομβικό επίτευγμα της εν λόγω εταιρείας αποτελεί εδώ και 20 χρόνια η εξέλιξη του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) του πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, αλλά και η συμμετοχή της στην προσπάθεια της άμεσης απονομής συντάξεων στο σύνολο των ασφαλισμένων του e - ΕΦΚΑ μέσω της αυτοματοποίησής τους στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικά εγχειρήματα σε παγκόσμιο επίπεδο συνιστούν η τελειοποίηση του νέου συστήματος συντάξεων του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (NSSF) στην Ουγκάντα με το σχεδιασμό του προϊόντος PESSUS, ο ψηφιακός μετασχηματισμός του Ταμείου Εθνικής Ασφάλισης του Μαρόκου (ΝΣΣ), καθώς και ο εκσυγχρονισμός του ΟΚΑ στο Μπαχρέιν¹¹².

2.4 Οι παράγοντες επίδρασης, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των κοινωνικοασφαλιστικών σχημάτων και οι τρόποι βελτίωσής τους

Τα συνταξιοδοτικά συστήματα στην Ευρώπη, αλλά και διεθνώς αντιμετωπίζουν προβλήματα, άλλα σε μικρότερο και άλλα σε μεγαλύτερο βαθμό, τα οποία οφείλονται είτε στις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν σε μια χώρα και στο ευρύτερο περιβάλλον της είτε σε δημογραφικούς και θεσμικούς παράγοντες. Η κρίση που υφίστανται έχει δύο έννοιες. Η πρώτη αναφέρεται στην ανακατανομή του πλούτου μεταξύ κράτους και αγοράς. Το υψηλό κόστος και η αναποτελεσματικότητα του δημοσίου δίνουν το χώρο σε εταιρείες για τοποθετήσεις σε κοινωνικοασφαλιστικά προϊόντα. Από την άλλη μεριά, ο ιδιωτικός τομέας είναι επιρρεπής σε κινδύνους που επιβουλεύονται. Ο συσχετισμός των δυνάμεων αντικατοπτρίζεται στις επιλογές μεταξύ διανεμητικών και κεφαλαιοποιητικών μοντέλων, καίριο ζήτημα για την ατζέντα των πολιτικών. Η δεύτερη αφορά στις ανισότητες

¹¹² <https://intrasoft-intl.com/news/bryxelles-neo-simantiko-ergo-gia-tin-intrasoft-international>
https://sev.org.gr/grafeio_typou/ta-nea-ton-melon-mas/intrasoft-international/intrasoft-international-to-persens-tis-intrasoft-se-neo-psifiako=ergo-stin-ougkanta
<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1367037/intrasoft-anelabe-ton-psifiako-metaximatismou-tou-efka-marokou>
<https://www.liberal.gr/economy/nea-epituchia-tis-intrasoft-sto-mpachrein/195059>
<https://www.efka.gov.gr/el/katapolemese-tes-eisphorodiaphyges-kai-eisphoroapophyges-ston-ephka>
<https://www.efka.gov.gr/el/anaptyxe-systematon-kai-epharmogon-yperesies-psephiopoeses-paroche-electronikon-ypesesion-gia-ten>

που δημιουργούνται από την αναδιανομή του εισοδήματος. Η αυξομείωση των δαπανών και των εσόδων πρέπει να συνοδεύεται από ισοδύναμα μέτρα. Για παράδειγμα, η συρρίκνωση των παροχών πρέπει να υιοθετείται παράλληλα με αναδιανεμητικούς μηχανισμούς, όπως είναι η τόνωση της απασχόλησης και των επενδύσεων¹¹³.

Συχνά, επικρατεί η αντίληψη ότι η καταπολέμηση των δυσχερειών θα επέλθει μέσω των μεταβολών των εισφορών, των συντάξεων, των ορίων ηλικίας και της εξομάλυνσης των δημοσιονομικών συνεπειών από μια αυξημένη κρατική χρηματοδότηση. Ωστόσο, ένα αξιόπιστο ΣΚΑ πρέπει να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο στους ηλικιωμένους και να περιορίζει τις όποιες ανισότητες μεταξύ αυτών και των νεότερων. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να τεθούν θεμελιακοί κανόνες οργάνωσης ανάμεσα σε δύο μεγάλα τμήματα της κοινωνίας, στους συνταξιούχους και στους εργαζομένους, την αναλογία των οποίων απεικονίζει ο δείκτης εξάρτησης. Όταν είναι χαμηλός (υψηλός) τα εν ενεργεία άτομα είναι περισσότερα (λιγότερα) από τους συνταξιούχους και το σύστημα λειτουργεί (δε λειτουργεί) ομαλά¹¹⁴.

Δημογραφικά προβλήματα χαρακτηρίζουν τα περισσότερα αναπτυγμένα κράτη, την έκταση των οποίων αποκαλύπτουν τα παρακάτω στατιστικά δεδομένα. Το 2016 το 25% του πληθυσμού των κρατών - μελών της European Union (EU – 28) ήταν δικαιούχοι σύνταξης γήρατος ή επιζώντων. Δέκα χώρες ξεπέρασαν το ποσοστό αυτό με αποκορύφωση τη Σλοβενία (29,9 %). Απεναντίας, σε έξι κράτη – μέλη το 20% του πληθυσμού ανήκε στην ανωτέρω κοινωνική τάξη με τη μικρότερη αναλογία στην Ιρλανδία (15,8%) και στην Κύπρο (15,6%). Μεταξύ των ετών 2008 και 2016 ο δείκτης εξάρτησης αυξήθηκε στην πλειοψηφία των μελών της ΕΕ με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ουγγαρία και την Ιταλία¹¹⁵.

Επιπρόσθετα, το κλάσμα της ηλικιακής ομάδας άνω των 65 ετών προς την παραγωγική (20 έως 64 ετών) εκτινάχθηκε τα τελευταία 40 χρόνια κατά 50%, ενώ μέσα στα επόμενα 40 θα διπλασιαστεί. Η επιδείνωσή του λόγω του περιορισμού των γεννήσεων και της αύξησης των ηλικιωμένων απεικονίζει το εύρος των εν λόγω δυσλειτουργιών¹¹⁶.

Οι δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις προκαλούν αύξηση των συντάξεων ως ποσοστό του ΑΕΠ και μείωση της επάρκειάς τους, δηλαδή της διατήρησης ενός εισοδήματος που θα αποτρέπει τη φτώχεια. Ως επακόλουθο των ανωτέρω υφίσταται η χειροτέρευση του λόγου Δημόσιου Χρέους προς ΑΕΠ, του πιο σωστού τρόπου εκτίμησης της δημοσιονομικής κατάστασης μιας χώρας. Προκειμένου να διατηρηθεί σε ικανοποιητικά επίπεδα, πρέπει το

¹¹³ Στεργίου, (2014), σελ. 46 – 47.

¹¹⁴ Γιαννίτσης, (2007), σελ. 28 – 29, 48 – 49.

¹¹⁵ European Union, (2019), p. 95- 99.

¹¹⁶ Organization for Economic Co – operation and Development (OECD) & G20 Indicators, (2019), p. 18 – 19.

πραγματικό επιτόκιο να υπερβαίνει το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης. Το δυσανάλογο τμήμα του πληθυσμού που οδηγείται στη σύνταξη αποτρέπει την τόνωση της παραγωγής, εκτός εάν το διαθέσιμο κεφάλαιο ανά απασχολούμενο θα είναι περισσότερο και η τεχνολογική πρόοδος θα επιδρά θετικά στη μεγέθυνση της οικονομίας¹¹⁷.

Η γήρανση του πληθυσμού επηρεάζει άμεσα τα διανεμητικά συστήματα. Η διόγκωση των συνταξιούχων και η συρρίκνωση των εργαζομένων δημιουργεί ελλείμματα, τα οποία πιέζουν τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Ακόμη, έχει έμμεσες επιπτώσεις και στα κεφαλαιοποιητικά. Ο αριθμός των απασχολούμενων επιδρά στη ζήτηση για μετοχές και ομόλογα (ασφάλιστρα για πληρωμή των συντάξεων) και των συνταξιούχων στην προσφορά των μετοχών (πληρωμή των συντάξεων μέσω της ρευστοποίησης των μετοχών)¹¹⁸.

Ένας άλλος παράγοντας που επιδρά στα ασφαλιστικά συστήματα είναι η πορεία της διεθνούς οικονομίας. Η κρίση των subprime το 2008 ήταν η πιο βαθιά μετά τη Μεγάλη Ύφεση, όπως την αποκάλεσε ο Roubini, με καταστροφικές συνέπειες σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι τράπεζες στις ΗΠΑ ακολουθώντας χαλαρή πιστωτική πολιτική δάνειζαν με ελάχιστες εγγυήσεις και ευέλικτους όρους σε πελάτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα με σκοπό την εκτίναξη των στεγαστικών που θα εμφάνιζαν στους ισολογισμούς τους (warehousing function). Στη συνέχεια, εξέδιδαν εκ νέου τιλοποιήσεις βασισμένες σε αυτά τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, προκειμένου να μεταφέρουν τον πιστωτικό κίνδυνο στις κεφαλαιαγορές. Ωστόσο, η ανοδική πορεία των επιτοκίων οδήγησε στη μαζική αδυναμία αποπληρωμής τους και στην κατάρρευση της τέταρτης μεγαλύτερης Αμερικανικής τράπεζας, της Lehman Brothers. Την χρεωκοπία της τράπεζας Bear Stearns το 2008 και της Merrill που είχε προηγηθεί (το 2007 υπέστη ένα write - down της τάξης των 8 δισεκατομμυρίων δολαρίων), ακολούθησαν και άλλες χρηματοπιστωτικές εταιρείες. Οι αλυσιδωτές αντιδράσεις και γενικότερα οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες είχαν ως φυσικό επόμενο την κρίση του Δημόσιου Χρέους το 2010. Αρκετές χώρες αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν τακτικές δημοσιονομικής λιτότητας. Στην Ευρώπη υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα ανάκαμψης δεσμεύοντας 1,6 τρις. ευρώ που αντιστοιχούσε στο 13% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ για τη χρονική περίοδο 2008 – 2011. Η κακοδιαχείρισή του σε πολλά κράτη προκάλεσε αυξήσεις χρέους και ελλειμμάτων που εμβάθυναν την κρίση σε δημοσιονομικό επίπεδο, μέρος της οποίας ήταν και αυτή των ΣΚΑ¹¹⁹.

¹¹⁷ European Union, (2019), p. 95, Γιαννίτσας, (2016), σελ. 102, Στουρνάρας, (2010), σελ. 74 – 79.

¹¹⁸ Σπράος και Τήνιος, (1998), σελ. 1 – 17.

¹¹⁹ www.ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis
www.24grammata.com/wp-content/uploads/2012/01/roybini-24grammata.com-pdf
Χαμπάκη, (2016), σελ. 23 – 25.

Στα διανεμητικά συστήματα οι τρέχουσες εισφορές καλύπτουν τις συντάξεις της ίδιας περιόδου. Ακόμα και εάν είναι κεφαλαιοποιητικά, οι αποδόσεις των ποσών που προορίζονται για τη χρηματοδότησή τους προέρχονται από την τρέχουσα παραγωγή και από τους φόρους που την επιβαρύνουν, ενώ η ρευστοποίησή τους από την αποταμίευση των εργαζομένων και την επένδυση σε μετοχές και ομόλογα. Συνεπώς, η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας που αντικατοπτρίζεται στις μεταβολές του ΑΕΠ επιδρά και στα δύο είδη χρηματοοικονομικών μοντέλων. Το πρώτο, σύμφωνα με τη συνθήκη του Aaron (1966), έχει καλύτερη απόδοση, όταν το άθροισμα της ποσοστιαίας μεταβολής των πραγματικών μισθών και της απασχόλησης υπερβαίνει το πραγματικό επιτόκιο της αγοράς και αντίστροφα¹²⁰.

Οι παγκόσμιες υφεσιακές επιπτώσεις στη δημοσιονομική κατάσταση στην Ελλάδα αποτυπώνονται στην εξαιρετικά αρνητική πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών για τη χρονική περίοδο 2008 - 2015: μείωση του ΑΕΠ με αποκορύφωση το 2011 (9,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος), υπερδιπλασιασμός του ελλείμματος (ως ποσοστό του ΑΕΠ) στην αρχή της κρίσης σε σχέση με το 2015 (15,2% έναντι 7,2%), αύξηση κατά 18% του δημόσιου χρέους. Η υψηλή ανεργία, ο περιορισμός της απασχόλησης, η μείωση των αποδοχών, η εμφάνιση νέων ευέλικτων μορφών εργασίας και το κλείσιμο 300000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επαγγελματιών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της κρίσης είχαν αρνητική επίδραση στα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων και διεύρυναν τα ελλείμματά τους.

Στο σημείο αυτό, ενδιαφέρον έχει η αξιολόγηση των ΣΚΑ με κριτήριο την εξάλειψη της εισφοροδιαφυγής. Επικρατεί η άποψη ότι τα κεφαλαιοποιητικά την περιορίζουν αποτελεσματικότερα από τα διανεμητικά, εφόσον το μέγεθος των εισφορών στα πρώτα έχει άμεση συνάρτηση με τις συντάξιμες αποδοχές, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο στα δεύτερα. Εντούτοις, η επιλογή καταβολής ή μη των εισφορών εξαρτάται από τη σχέση κόστους – οφέλους που θα έχουν οι ασφαλισμένοι¹²¹.

Στα κεφαλαιοποιητικά συστήματα οι εισφορές δεν αποφέρουν πάντα κέρδος, καθώς αυτό διαμορφώνεται από τις γενικότερες οικονομικές συγκυρίες. Συγκεκριμένα, το ύψος τους επηρεάζεται από παράγοντες, όπως είναι ο πληθωρισμός, τα επιτόκια, η διαχείριση των αποταμιεύσεων. Εάν ληφθούν υπόψη οι δαπάνες και οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις επισφαλείς επενδύσεις, η απόδοση ενός ιδιωτικού μοντέλου Κοινωνικής Ασφάλισης υπολείπεται ενός δημοσίου. Ωστόσο, στην πρώτη κατηγορία η ευχέρεια της επιλογής μεταξύ περισσότερων αξιόπιστων φορέων βγαίνει προς όφελος των ασφαλισμένων. Στα πλαίσια των διανεμητικών συστημάτων οι διοικητικές δαπάνες ενός ενιαίου προγράμματος

¹²⁰ Γιαννίσης, (2007), σελ. 183 – 184, Σπράος και Τήνιος, (1998), σελ. 1 – 17, Τήνιος, (2010), σελ. 244.

¹²¹ Βασιλειάδου, (2016), σελ. 42 – 43, Γιαννίσης, (2007), σελ. 193 – 194, 95, Γιαννίσης, (2016), σελ. 55.

συνταξιοδότησης για όλα τα άτομα είναι μικρότερες. Επιπλέον, τέτοιου είδους χρηματοοικονομικά μοντέλα μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τον πληθωρισμό αναπροσαρμόζοντας τιμαριθμικά τις παροχές. Το κράτος είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε μεγαλύτερες υποχρεώσεις επιβάλλοντας φόρους ή επιμερίζοντας το ρίσκο μεταξύ των γενεών¹²².

Η διατήρηση ενός μεγάλου μέρους των κεφαλαίων σε μετοχές και η πτώση των αξιών τους ως συνέπεια της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008 και της μετέπειτα κρίσης ρευστότητας επιβάρυνε τα συνταξιοδοτικά ταμεία, τα οποία τέθηκαν σε αυστηρή εποπτεία λόγω της αθέτησης των υποχρεώσεών τους. Οι κεντρικές τράπεζες χαμήλωσαν τα επιτόκια. Το παραπάνω γεγονός προκάλεσε αναντιστοιχίες (mismatches) στα χαρτοφυλάκια των ασφαλιστικών εταιρειών, ζημιές στους ισολογισμούς τους, περιορισμό στη ζήτηση των προϊόντων τους και στις πωλήσεις, ανοδική τάση σε αποζημιώσεις και καθοδική στα ασφάλιστρα. Επιπλέον, παρατηρήθηκε σε επιχειρήσεις του κλάδου ζωής εξάπλωση στην ακυρωσιμότητα (lapse) και στις εξαγορές συμβολαίων λόγω της ανάγκης των καταναλωτών για μετρητά. Η δεινή κατάσταση των επαγγελματικών ταμείων γίνεται αντιληπτή από τη μείωση στην περιουσία τους για όλα τα κράτη – μέλη του ΟΟΣΑ κατά 20% (σε απόλυτες τιμές 3,3 τρισ. δολάρια) τον Οκτώβριο του 2008 σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2007. Εάν συνυπολογιστούν και τα ποσά που τοποθετήθηκαν σε ατομικά συνταξιοδοτικά προγράμματα, οι απώλειες ξεπερνούν τα 5 τρισ. ευρώ, ενώ οι υποχρεώσεις τους διεθνώς αυξήθηκαν κατά 29% σύμφωνα με μελέτη των Watson Wajatt Worldwide.

Η χρηματοδοτική κατάσταση των ΦΚΑ δεν επιδρά με την ίδια ισχύ στις σημερινές και στις μελλοντικές συντάξεις σε όλους τους τύπους τους. Η επιρροή είναι μεγαλύτερη για τα ταμεία ΚΕ, στα οποία το ύψος των εν λόγω παροχών αποτελεί συνάρτηση της κατανομής των κεφαλαίων και της ηλικίας του ασφαλισμένου και λιγότερη για των ΚΠ, στα οποία το μέγεθος των συντάξεων εξαρτάται από το μισθό και τα χρόνια εργασίας των ασφαλισμένων. Εντούτοις, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τα ελλείμματα, ο εργοδότης είναι πιθανόν να μεταβάλλει τις εισφορές προς τα πάνω ή τις παροχές προς τα κάτω.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, διαπιστώνουμε ότι είναι επιτακτική η ανάγκη ενός αυτόματου μηχανισμού που θα επιμερίζει τους κινδύνους για τα ταμεία ΚΕ βάσει του πόσο πιο κοντά στη συνταξιοδότηση βρίσκονται οι πολίτες. Επιπλέον, νέες κατηγορίες ΟΚΑ πρέπει να σταθμίζουν τις παροχές ανάλογα με τις εξελίξεις στην οικονομία και στις κεφαλαιαγορές, ενώ παράλληλα να εγγυώνται ένα ελάχιστο εισόδημα. Τέλος, έχει κρίσιμη

¹²² Σπράος και Τήνιος, (1998), σελ. 1 – 17, Γιαννίτσας, (2007), σελ. 187, Stiglitz, (1992), p. 398 – 399.

σημασία η εκπαίδευση των εργαζομένων για την καλύτερη διαχείριση του ρίσκου που αναλαμβάνουν¹²³.

Ακόμη, η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid – 19) που διανύουμε έως και σήμερα επέφερε ριζικές αλλαγές στη ζωή των πολιτών σε παγκόσμια κλίμακα. Οι οικονομικές συνέπειές της δεν ήταν του ίδιου βεληνεκούς σε όλον τον πλανήτη. Παρά την κάμψη του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά 3,3% η Κίνα διατήρησε θετικό το ρυθμό ανάπτυξης σε ένα πολύ καλό ποσοστό 2,3 σε όλη τη διάρκεια του 2020, ενώ οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής δέχτηκαν βαρύ πλήγμα. Η Ευρωζώνη και οι ΗΠΑ επηρεάστηκαν σε διαφορετικό βαθμό από την πανδημία και αυτό οφείλεται στη γενναιόδωρη δημοσιονομική στήριξη και την ταχύτερη υγειονομική κάλυψη του πληθυσμού στις ΗΠΑ από τη μια μεριά και στις περιορισμένες δυνατότητες του Ταμείου Ανάκαμψης της Ευρωζώνης σε συνδυασμό με την αργοπορία που παρατηρήθηκε στην εκταμίευση των κεφαλαίων από την άλλη. Το εύρος του χάσματος αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ IV: Μεταβολές του ΑΕΠ και του ρυθμού ανάπτυξης λόγω της πανδημίας σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΩΡΕΣ ΜΕΓΕΘΗ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ	ΑΜΕΡΙΚΗ
ΑΕΠ	-6,6%	-3,5%
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΡΥΘΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2021	+4%	+6,5%
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΡΥΘΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2022	+3,8%	+3,9%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από <https://www.larissapress.gr/2021/04/10/ta-oikonomika-tis-pandimias/>

Στην Ελλάδα οι επιπτώσεις της πανδημίας αφορούν την αποσταθεροποίηση των βασικών δημοσιονομικών μεγεθών. Η κάμψη της κατανάλωσης, των επενδύσεων και των εξαγωγών οδήγησαν στην πτώση του ΑΕΠ κατά 8,2% το 2020 και της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας σημαντικών κλάδων της οικονομίας, του πρωτογενούς ισοζυγίου κατά 6,7% και στη μέγιστη μεταξύ των κρατών – μελών της Ευρωζώνης διόγκωση του δημόσιου χρέους που ξεπερνά το 200% (ως ποσοστό του ΑΕΠ). Επιπλέον, οι πολίτες αντιμετωπίζουν απώλειες στην αγοραστική δύναμη του μέσου και του κατώτατου μισθού που υπολείπεται του ορίου της απόλυτης φτώχειας, ελλείμματα θεσμικής προστασίας, περιορισμό στο βιοτικό

¹²³ Τεσσαρομάτης, (2010), σελ. 250 – 253.

τους επίπεδο και υψηλή ανεργία. Η καταπολέμηση της κρίσης πρέπει να επικεντρωθεί στην αγορά εργασίας ως μηχανισμού προσαρμογής της οικονομίας στην ύφεση. Το ίδιο υποστηρίζει και η Ατζέντα 2030, η οποία θέτει ως αναπτυξιακές στρατηγικές την παραγωγική αναδόμηση, την περιβαλλοντική ισορροπία και την ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων, των εισοδημάτων και των συνθηκών απασχόλησης¹²⁴.

Τα προαναφερθέντα εμβάθυναν τη δυσπραγία των ασφαλιστικών ταμείων. Ο κρατικός προϋπολογισμός που αναφέρεται σε αυτά εμφανίζεται μειωμένος κατά 447 εκ. ευρώ το 2020 σε σύγκριση με το 2019, καθώς τα έσοδα αυξήθηκαν κατά 743 εκ. ευρώ και οι δαπάνες κατά 1190 εκ. ευρώ. Η ενίσχυση των πρώτων οφείλεται, κυρίως, στη μεταβίβαση 1400 εκ. ευρώ για την καταβολή αναδρομικών του Οκτωβρίου του 2020. Αναλυτικά, η διάρθρωση του κρατικού προϋπολογισμού των ΟΚΑ το 2020 σε σχέση με το 2019, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα (Τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ):

ΠΙΝΑΚΑΣ V: Σύγκριση εσόδων – δαπανών της Κοινωνικής Ασφάλισης μεταξύ των ετών 2019 – 2020

ΕΤΗ ΜΕΓΕΘΗ	2019	2020	ΔΙΑΦΟΡΑ
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΟΦΕΙΛΩΝ	15231	14837	-394
ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	14869	14308	-561
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΡΙΤΩΝ	11930	12332	402
ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ	2134	3430	1296
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	44164	44907	743
ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ (Κ+Ε)	28158	28731	572
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	1963	975	-988
ΑΠΟΛΟΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ	11925	12265	340
ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	1105	2371	1266
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	43151	44341	1190
ΕΣΟΔΑ ΔΑΠΑΝΕΣ	- 1013	567	447

Πηγή: Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή/ Έκθεση Δ' τριμήνου του 2020 (3/2021)

¹²⁴ Μιχοπούλου, (2020), σελ. 8 – 9, Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, (2021), σελ. 13 – 20.

Το πρώτο δίμηνο του 2021 σε σύγκριση με το αντίστοιχο του 2020 οι εισπράξεις από τις ασφαλιστικές εισφορές περιορίστηκαν κατά 17,8%, οι δαπάνες για συντάξεις επεκτάθηκαν κατά 2,9% και οι ληξιπρόθεσμες οφειλές κατά 4,4%, με αποτέλεσμα το δημοσιονομικό έλλειμμα να διαμορφωθεί στα 116 εκ. ευρώ στους ΟΚΑ έναντι πρόβλεψης για πλεόνασμα 379 εκ. ευρώ (σε ετήσια βάση)¹²⁵.

Προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα στον ιδιωτικό τομέα, η ΕΑΕΕ και η ΤτΕ ήταν σε στενή επικοινωνία με ευρωπαϊκούς φορείς και οργανώσεις. Όπως ισχυρίζεται ο κ. Σαρρηγεωργίου, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Eurolife FFH, η ασφαλιστική αγορά ανταποκρίθηκε ικανοποιητικά στις νέες προκλήσεις (πρωτόγνωρη μεταβλητότητα στις κεφαλαιαγορές, κατάρρευση πωλήσεων, εξαγορές) εκπληρώνοντας την αποστολή της για αξιόπιστη και έγκυρη πληροφόρηση μέσω του operating risk του Solvency II. Σε αυτό συνέβαλε η δίμηνη παράταση για την υποβολή και τη δημοσίευση ετήσιων στοιχείων, καθώς και οι συστάσεις που δόθηκαν σχετικά με τη διανομή μερισμάτων και την καταβολή μεταβλητών αμοιβών για τη διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας και τη διαχείριση των κινδύνων. Με αυτόν τον τρόπο, η πλειονότητα των συμβολαίων κάλυψε τους πελάτες όσον αφορά τις αρνητικές συνέπειες της πανδημίας. Επιπλέον, ο κλάδος της ιδιωτικής ασφάλισης στήριξε το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) με 150.000 ευρώ, ενώ μέλη της ΕΑΕΕ προχώρησαν σε ανάλογες πρωτοβουλίες κοινωνικής ευθύνης.

Ωστόσο, η καμπύλη των επιτοκίων μηδενικού κινδύνου, της οποίας ένα μεγάλο μέρος κινείται σε αρνητικά επίπεδα, μεγέθυνε τις τεχνικές προβλέψεις που σχετίζονται με μακροχρόνιες υποχρεώσεις. Συγκεκριμένα, η συνολική παραγωγή ασφαλιστρών μειώθηκε το 2020 σε σύγκριση με το 2019 κατά 3,7%. Οι ασφάλειες ζωής περιορίστηκαν κατά 8%, ενώ οι ασφάλισεις κατά ζημιών παρουσίασαν μια οριακή αύξηση της τάξης του 0,4%. Η ίδια κράτηση επί των αποζημιώσεων στην πρώτη κατηγορία άγγιξε τα 1.337 εκ. ευρώ (έναντι 1,5 δισ. ευρώ το 2019), ενώ επί των μαθηματικών αποθεμάτων και λοιπών προβλέψεων τα 806 εκ. ευρώ (έναντι 361 εκ. ευρώ το 2019)¹²⁶.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθούν οι τρεις ομάδες βελτίωσης του ασφαλιστικού που προτείνονται από ειδικούς αναλυτές και πολιτικούς. Η πρώτη αναφέρεται στις άμεσες παραμετρικές λύσεις, δηλαδή στις αυξομειώσεις των μεταβλητών εντός του διανεμητικού ΣΚΑ. Δεν ενδείκνυται στην περίπτωση διπλασιασμού του ποσοστού εξάρτησης των

¹²⁵ Γραφείο Προϋπολογισμού του κράτους στη Βουλή/ Έκθεση Δ' Τριμήνου του 2020 (3/2021). www.capital.gr/oikonomia/3537290/i_pandimia-pligose-ta-esoda-ton-tameion

¹²⁶ ΕΑΕΕ, (2020), σελ. 22 – 23, ΕΑΕΕ, (2019), σελ. 20. <https://ethosevents.eu/event/13th-insurance-conference/>
www.asfalinet.gr/η-ενοση-ασφαλιστικων-εταιρειων-Ελλαδα/

ηλικιωμένων από τους νεότερους, καθώς προκαλούν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία και στην κοινωνία. Από αυτήν την κατηγορία μόνο η διεύρυνση των ορίων ηλικίας σε συνδυασμό με κίνητρα για παραμονή στην εργασία έχει το μικρότερο αρνητικό αποτέλεσμα. Είναι αρμόζουσες, όταν επικρατούν ικανοποιητικοί ρυθμοί ανάπτυξης, υψηλά ποσοστά απασχόλησης και εθνικής αποταμίευσης. Τότε εξοικονομούνται πόροι για τη χρηματοδότηση των συντάξεων που κατανέμονται διαχρονικά μέσω του διανεμητικού συστήματος¹²⁷.

Η δεύτερη αφορά τις ΣΔΙΤ, μια μορφή συνεργασίας μεταξύ κεφαλαιοποιητικών και διανεμητικών μοντέλων. Πρόκειται για μια ανακατανομή των διαθέσιμων πόρων και δυνάμεων με σκοπό την εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου διαβίωσης για όλους, την οποία ο κρατικός τομέας δεν μπορεί να εγγυηθεί από μόνος του. Εξάλλου, αυτό αποδείχθηκε και από τις συνεχείς περικοπές κατά τα έτη 2010 – 2012. Οι υποστηρικτές των συμπράξεων θεωρούν ότι η συμβολή του δεύτερου και του τρίτου πυλώνα επιμερίζουν και ελαχιστοποιούν τους κινδύνους σχηματίζοντας ένα μηχανισμό φραγής ή αντιστάθμισης αυτών (hedging risks). Τονίζουν ότι τα συσσωρευμένα κεφάλαια μπορούν να επενδυθούν μακροχρόνια αποτελώντας μια ατμομηχανή για την οικονομία. Η εκμετάλλευσή τους από επαγγελματίες προκαλούν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού υπέρ του ασφαλισμένου, εφόσον προσφέρουν σταθερότητα στο ποσό της σύνταξης και εγγυήσεις καταβολής αυτού, καλύτερες αποδόσεις και χαμηλές επιβαρύνσεις. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινείται η νομοθετική πρωτοβουλία της ΕΕ μιας ενιαίας αγοράς Ατομικών Πανευρωπαϊκών Συνταξιοδοτικών Προϊόντων (Personal European Pensions Products – PEPP)¹²⁸.

Η τρίτη κατηγορία είναι οι στρατηγικές εκτός συστήματος. Αφορά μια προσπάθεια εξυγίανσης μέσω κοινωνικοοικονομικών πολιτικών που βρίσκονται έξω από το χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης, όπως είναι η φορολογική και μεταναστευτική πολιτική, το επίπεδο απασχόλησης και ανεργίας. Τα φορολογικά βάρη κατά την περίοδο της κρίσης οδήγησαν στην πτώση των κοινωνικών εσόδων και στην αύξηση των ελλειμμάτων. Το ίδιο αποτέλεσμα έφερε η κορύφωση της ανεργίας στο 28% το 2013, η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και ο περιορισμός της απασχόλησης κατά 17% στην ηλικιακή ομάδα 20 έως 64 ετών κατά το χρονικό διάστημα 2009 – 2015. Σημειωτέον, οι μετατροπές των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε μερικής υπερδιπλασιάστηκαν, ενώ σε εκ περιτροπής διογκώθηκαν κατά 453%. Οι επιχειρήσεις που κάνουν χρήση των ευέλικτων μορφών, δεν προχωρούν σε παραγωγικές επενδύσεις και επιδεινώνουν περισσότερο τις εργασιακές συνθήκες. Συνεπώς, απαιτείται μια αντίστροφη φορολογική πολιτική και δραστικές ενέργειες για την

¹²⁷ Στουρνάρας, (2010), σελ. 79 – 82.

¹²⁸ Τήνιος, (2013), σελ. 9 – 23, ΕΑΕΕ, (2019), σελ. 24, ΕΑΕΕ, (2020), σελ. 30.

καταπολέμηση της ανεργίας και την τόνωση της απασχόλησης, προκειμένου να συνεχίσουν να εισρέουν έσοδα στα ταμεία¹²⁹.

Η μεταναστευτική πολιτική δύναται να συμβάλλει στην άμβλυνση των ανισοροπιών υπό όρους. Οι αλλοδαποί θα πρέπει να εργάζονται με ασφαλιστική κάλυψη σε μεγάλο ποσοστό. Στην Ελλάδα η νόμιμη μετανάστευση αφορά, κυρίως, εποχιακούς εργάτες γης στον αγροτικό τομέα, στον οποίο επικρατεί η αδήλωτη εργασία λόγω της φύσης της απασχόλησης. Εντούτοις, η απασχόλησή τους στον οικοδομικό ή βιομηχανικό κλάδο είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων του ΙΚΑ το 2003 κατά 7% και το 2006 κατά 14%. Από την άλλη μεριά, η προσωρινή παραμονή των αποδήμων και η επιστροφή στην πατρίδα τους επιδεινώνει τη σχέση εργαζομένων – συνταξιούχων, καθώς οι Έλληνες αναγκάζονται να χρηματοδοτήσουν εκτός από τις εγχώριες συντάξεις και τις ξένες. Η εν λόγω πολιτική έχει αναδειχθεί σε βασικό εθνικό θέμα στα κράτη – μέλη της Ευρώπης και κοινό χαρακτηριστικό σχεδόν όλων είναι ο αποκλεισμός όσων δε διαθέτουν ακαδημαϊκή μόρφωση. Εξαιρέση αποτελεί η Σουηδία, η οποία έθεσε σε εφαρμογή ένα μηχανισμό που βασίζεται στην κατάθεση σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου εκ μέρους του εργοδότη για άτομα με χαμηλά και υψηλά προσόντα. Ο Καναδάς και η Αυστραλία ακολουθεί ένα σύστημα μορίων, τις πράσινες κάρτες για την προσέλκυση ταλέντων παγκοσμίως, ενώ οι ΗΠΑ στηρίζονται στην αξιολόγηση των αλλοδαπών από επιχειρήσεις παρουσιάζοντας αναγγελίες πρόσληψης από Αμερικάνο εργοδότη.

Η μεταναστευτική πολιτική είναι ένα ζήτημα με πολλές κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις. Πρωταρχικό μέλημα αυτής είναι η ομαλή απορρόφηση των μεταναστών, ειδάλλως υπάρχει το ενδεχόμενο εμφάνισης φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβίας και ανάδειξης πολιτικών δυνάμεων, οι ιδεολογίες των οποίων έρχονται σε σύγκρουση με βασικές αρχές της δημοκρατίας και των ατομικών ελευθεριών¹³⁰.

2.5 Η επίσπευση χορήγησης των συνταξιοδοτικών παροχών

2.5.1 Το πρόβλημα των εκκρεμών συντάξεων

Η χρόνια καθυστέρηση έκδοσης συνταξιοδοτικών αποφάσεων αποτελεί ένα παθολόγο φαινόμενο της Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς στα περισσότερα ταμεία κύριας ή επικουρικής

¹²⁹ Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, (2016), σελ. 35 – 69, Βασιλειάδου, (2016), σελ. 49 – 50.
www.ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/maintables

Δημουλάς και Κούζης, (2018), σελ. 12.

¹³⁰ Γιαννίτσης, (2007), σελ. 107 – 111, Verhofstadt, (2016), σελ. 142 – 144.

ξεπερνά τα δύο έτη. Προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των αρμόδιων τμημάτων του e – ΕΦΚΑ και να περιοριστεί ο χρόνος διεκπεραίωσης των σχετικών αιτημάτων, έχουν παρθεί κατά καιρούς διάφορα μέτρα.

Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα 2014 - 2020 έχει συναφθεί σύμβαση στις 22/10/18 μεταξύ του ΕΦΚΑ και της Ένωσης Εταιρειών με την επωνυμία «Intrasoft International S.A & Planet A.E» για την υλοποίηση του έργου «Ανάπτυξη συστημάτων και εφαρμογών, υπηρεσίες ψηφιοποίησης, παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών», έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης χορήγησης σύνταξης στο σύνολο των ασφαλισμένων. Ο μετασχηματισμός της διαδικασίας απονομής των εν λόγω παροχών μέσω του ΠΣ ΑΤΛΑΣ έχει θεσμοθετηθεί στα άρθρα 16 και 17 του Ν. 4670/20 (ΦΕΚ Α43/28.2.20). Κατόπιν ταυτοποίησης των στοιχείων τους οι υποψήφιοι καταθέτουν την αίτησή τους στον διαδικτυακό τόπο του e - ΕΦΚΑ και οι αποφάσεις εκδίδονται ηλεκτρονικά βάσει των διαθέσιμων δεδομένων των ΠΣ του Άτλας και των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ), των πληροφοριών που ψηφιοποιούνται και του τυχόν πλασματικού χρόνου που εξαγοράζεται (παρ.1, 7, 2 του άρθρου 17 του Ν. 4670/20). Με αυτόν τον τρόπο, αποτρέπεται ο φόρτος της συγκέντρωσης πληθώρας δικαιολογητικών από τους ασφαλισμένους και ολοκληρώνονται οι διαδικασίες σε λίγα μόλις δευτερόλεπτα από την υποβολή της αίτησης. Τέθηκε σε πλήρη παραγωγική λειτουργία στις 23/07/20 και στην πρώτη φάση εντάχθηκαν οι συντάξεις γήρατος αγροτών και οι μεταβιβάσεις αιτία θανάτου. Από τις 281.368 οριστικές αποφάσεις χρονικής περιόδου 8ου/20 έως και 3ου/21, μόνο οι 25.537 εκδόθηκαν ψηφιακά, από τις οποίες το 76% αφορούσε μεταβιβάσεις αιτία θανάτου και το υπόλοιπο συντάξεις γήρατος αγροτών¹³¹.

Επιπλέον, τον Γενάρη του 2021 με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων συγκροτείται ομάδα έργου με επικεφαλής τον project manager, της οποίας το αντικείμενο είναι η προετοιμασία, η ανάληψη και η παρακολούθηση εφαρμογής διοικητικών και νομοθετικών μέτρων. Ένα από αυτά αποτελεί η δημιουργία ειδικών Κλιμακίων για το έτος 2021 που απαρτίζονται από υπαλλήλους στον e- ΕΦΚΑ, κατόπιν εκδήλωσης ενδιαφέροντος συμμετοχής, με εξειδίκευση στην απονομή παροχών, στον έλεγχο καταβολής εισφορών, στην ανακεφαλαίωση, αναγνώριση και διαπίστωση χρόνων ασφάλισης, καθώς και στην εκκαθάριση των συντάξεων¹³².

¹³¹74. <https://www.efka.gov.gr/el/anaptyxe-systematon-kai-epharmogon-yperesies-psephiopoeses-paroche-elektronikon-yperesion-gia-ten>

N. 4670/20, (ΦΕΚΑ43/28-02-2020).

https://digitalstrategy.gov.gr/project/psifiaki_aponomi_syntaxis_atlas

https://www.ethnos.gr/oikonomia/155348_ekthesi-atlas-stis-143000-oi-ekkremais-syntaxeis-ton-ianoyario

¹³² <https://ypergasias.gov.gr/project-manager-kai-omada-ergou-gia-tis-ekkremais-syntaxeis/>
Εγκ. 3/2021 της Διοίκησης του e – ΕΦΚΑ.

Ακόμη, στο Ν. 4798/21 (ΦΕΚ Α 68/24.04.21) περιλαμβάνονται οι τελευταίες ρυθμίσεις προς την επίτευξη του υπό συζήτηση στόχου και, συγκεκριμένα, η επέκταση του θεσμού προσυνταξιοδοτικής βεβαίωσης σε όλα τα πρώην ταμεία και στις περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης (άρθρο 257), η αντιμετώπιση του ζητήματος του χρόνου ασφάλισης στον τέως ΟΓΑ που αμφισβητείτο από τον τέως Οργανισμό Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) για τους εργαζόμενους πριν το 2017 (άρθρο 256), ο εξοπλισμός του δελτίου ατομικής και υπηρεσιακής κατάστασης (ΔΑΚΥΚ) των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 258), η σύμπραξη ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων (άρθρο 255), η απλοποίηση του τρόπου υπολογισμών των οφειλών στα πρώην ταμεία (άρθρο 259) και η υποχρεωτικότητα της προσωρινής σύνταξης (άρθρο 262)¹³³.

Παρά τις προαναφερθείσες μεταρρυθμίσεις και την αύξηση της απόδοσης των αρμόδιων τμημάτων του e – ΕΦΚΑ κατά 69,64% το πρώτο πεντάμηνο του 2021 σε σχέση με το αντίστοιχο του 2020 και κατά 67,43% σε σχέση με το αντίστοιχο του 2019, ο αριθμός των εκκρεμών αιτήσεων κύριας συνταξιοδότησης παραμένει σημαντικός. Το Μάιο του 2021 έφτασε στο ύψος των 131.570 αιτήσεων, από τις οποίες οι 101.058 είναι ληξιπρόθεσμες (υπερβαίνουν τους 3 μήνες από την υποβολή της αίτησης). Προκειμένου να διερευνηθούν τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι υπηρεσίες, προβήκαμε στη διενέργεια συνεντεύξεων στις 2 Ιουλίου του 2021 με αρμόδια στελέχη και, συγκεκριμένα, με τους κ.κ. Κ. Βλαχούδη, Προϊστάμενο της Β΄ Περιφερειακής Διεύθυνσης Απονομών Συντάξεων ΟΑΕΕ Θεσσαλονίκης, Οδ. Καραγιάννη, Προϊστάμενο του Δ΄ Τμήματος Απονομών Συντάξεων ΟΓΑ στη Θεσσαλονίκη και τον Ν. Γεωργιάδη, υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας Συντάξεων της Γ΄ Διεύθυνσης Απονομών Συντάξεων στη Θεσσαλονίκη¹³⁴.

Τα κύρια σημεία της συζήτησης, η οποία διεξήχθη βάσει των ερωτηματολογίων που εμπεριέχονται στα παραρτήματα IV – VI, συνοψίζονται στα εξής:

- Η έλλειψη μηχανογράφησης και το μη ολοκληρωμένο λογισμικό αποτελεί αξιοσημείωτο κώλυμα στην επίσπευση της διαδικασίας απονομής συντάξεων. Ορισμένες κατηγορίες δεν μπορούν να ολοκληρωθούν λόγω μη ύπαρξης λογισμικού, όπως ένα τμήμα των συντάξεων χηρείας στον τέως ΟΓΑ, οι διπλές συντάξεις από τις 13/5/2016, θανάτου επικουρικής ασφάλισης από το 2016, οι μεταβιβάσεις με χρόνο στο εξωτερικό και θανάτου από τον 5ο/19 στον τέως ΟΑΕΕ και στο τέως ΙΚΑ. Εξάλλου, το γεγονός ότι οι υπάλληλοι δεν έχουν πρόσβαση στα στοιχεία όλων των ταμείων και η μη ψηφιοποίηση της ασφάλισης πριν το 2002 στο τέως ΙΚΑ παρά τις προτάσεις για Κέντρα Ανακεφαλαίωσης σε κάθε νομό,

¹³³ Ν.4798/2021, (ΦΕΚΑ68/24-04-2021).

¹³⁴ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, e – ΕΦΚΑ, (2021), 9^η Έκθεση ΑΤΛΑΣ.

επιμηκύνει το χρόνο έκδοσης των διαδοχικών συντάξεων που υπερβαίνει τα 3 χρόνια. Η ανεπάρκεια της μηχανογράφησης επηρεάζει και τον ορθό προσδιορισμό οφειλών, το ύψος των οποίων παρουσιάζει διαφορές ανάμεσα στα ΠΣ της Κοινωνικής Ασφάλισης και δημιουργεί διπλοπληρωμές σε περίπτωση παρακράτησης οφειλών από τη σύνταξη. Το εν λόγω ζήτημα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με τη διασύνδεση των ΠΣ της ΗΔΙΚΑ και του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ).

Η αυτοματοποίηση των συντάξεων μέσω του ΠΣ ΑΤΛΑΣ εφαρμόζεται μόνο σε ορισμένες κατηγορίες (μεταβιβάσεις αιτία θανάτου στον πρώην ΟΑΕΕ και στον πρώην ΟΓΑ, γήρατος χωρίς διαδοχική στον τέως ΟΓΑ, μεταβιβάσεις αιτία θανάτου με εξαίρεση χρόνο στο εξωτερικό στο τέως ΙΚΑ). Η ολοκλήρωση των σχετικών αιτημάτων γίνεται αυθημερόν και η πληρωμή στο τέλος του επόμενου μήνα. Για τον έλεγχο των δηλωθέντων στοιχείων δεν υπάρχουν ακόμα σαφείς οδηγίες, αν και είναι δύσκολη η παραποίησή τους, καθώς γίνεται η διασταύρωση ηλεκτρονικά.

Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να επισημάνουμε την υποβολή χειρόγραφων αιτήσεων μέχρι το 2020 για τον τέως ΟΑΕΕ και για το τέως ΙΚΑ – ΕΤΑΜ έως και σήμερα για τα επιδόματα τετραπληγίας, με αποτέλεσμα να χάνονται πολύτιμες εργατοώρες. Τέλος, ο περιορισμός της λειτουργίας των συστημάτων του e - ΕΦΚΑ (1 εβδομάδα ανά μήνα) και του τέως ΟΓΑ (2-3 εβδομάδες ανά δίμηνο) για τη διενέργεια εργασιών από τη Διοίκηση δημιουργεί καθυστερήσεις, ενώ οι εν λόγω διαδικασίες θα μπορούσαν να γίνουν σε ώρες εκτός εργασίας, όπως τονίζει ο κ. Οδ. Καραγιάννης.

- Οι ασαφείς διατάξεις και η πολυνομία συνιστά χαρακτηριστικό στοιχείο της παθογένειας της Κοινωνικής Ασφάλισης. Όπως αναφέρει ο κ. Κ. Βλαχούδης, η ενοποίηση των ταμείων έγινε με σπασμωδικές κινήσεις. Κατά τη γνώμη του, έπρεπε να υπάρχουν τρία (3) ταμεία, έτσι ώστε να διατηρηθεί μια ομοιογένεια. Η απουσία ενός ενιαίου κανονισμού παροχών παρακωλύει την ταχεία έκδοση των αποφάσεων. Προσθέτει δε ότι οι εγκύκλιοι επιβάλλεται να συντάσσονται από άτομα έμπειρα και σχετικά με το αντικείμενο, έτσι ώστε να διευκολύνουν και όχι να καθυστερούν το έργο των υπαλλήλων. Η ορθή ερμηνεία αυτών από το σύνολο των εργαζομένων απαιτεί ολοκληρωμένη και συνεχή εκπαίδευση, καθώς και την τοποθέτηση ενός νομικού σε κάθε τμήμα που θα δίνει τις σωστές κατευθύνσεις, υποστηρίζει ο κ. Ν. Γεωργιάδης. Το άρθρο 256 του Ν. 4798/21 συνέβαλε στη διευθέτηση του χρόνου ασφάλισης πριν το 2017 στον πρώην ΟΓΑ, που αμφισβητείτο από τον πρώην ΟΑΕΕ και επί χρόνια ταλαιπωρούσε τα δύο (2) ταμεία. Η ασάφεια της νομοθεσίας οδηγούσε σε δικαστικές διενέξεις, η ολοκλήρωση των οποίων διαρκούσε χρόνια και σε ορισμένες περιπτώσεις λάμβανε χώρα μετά την έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων. Ωστόσο,

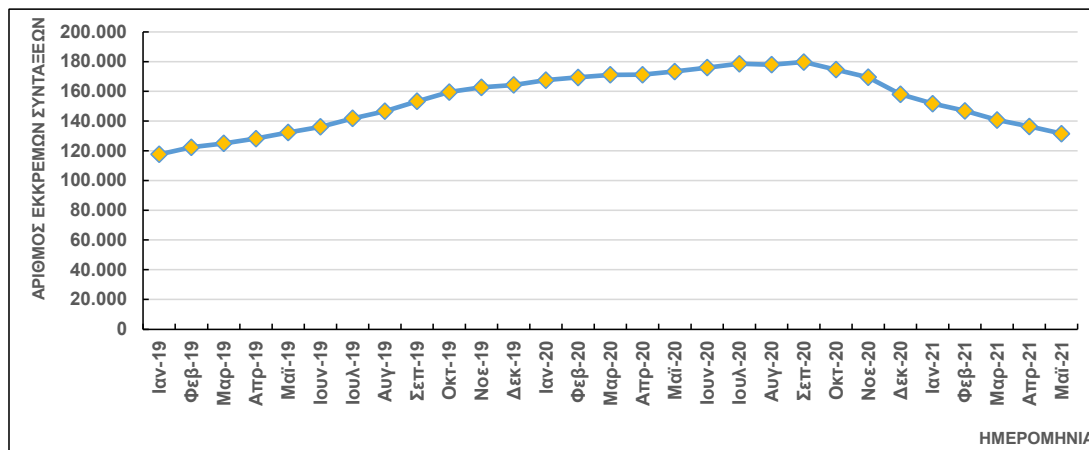
σύμφωνα με τον κ. Οδ. Καραγιάννη οι εξεταζόμενες διατάξεις δεν επιλύουν εξ ολοκλήρου το πρόβλημα, καθώς εκκρεμούν διευκρινιστικές εξηγήσεις σχετικά με την έκταση της εφαρμογής τους.

- Η αλληλογραφία με τις αρμόδιες υπηρεσίες για τις απαιτούμενες ενέργειες αναγνωρίσεων, εξαγορών, διαγραφών χρόνων ασφάλισης, θα μπορούσε να εξαλειφθεί με την εισαγωγή υποτημημάτων εσόδων στα τμήματα απονομών συντάξεων εξοικονομώντας διοικητικές δαπάνες και χρόνο, ισχυρίζεται ο κ. Οδ. Καραγιάννης. Άλλα προβλήματα που εμποδίζουν την ταχεία χορήγηση των προαναφερόμενων παροχών είναι οι συχνές μετακινήσεις αρμοδιοτήτων και υπαλλήλων, η γραφειοκρατία (π.χ. κοινοποίηση αποφάσεων στους φορείς διαδοχικής ασφάλισης) και η ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή. Σημειωτέον, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές (H/Y) που διατίθενται είναι απαρχαιωμένοι και λειτουργούν με μικρές ταχύτητες. Τέλος, η έλλειψη προσωπικού στις εξεταζόμενες Διευθύνσεις - Τμήματα είναι πρόδηλη, καθώς οι εκκρεμότητες αγγίζουν τις 1500 κατά μέσο όρο και οι νεοεισερχόμενες αιτήσεις είναι ίσες ή ξεπερνούν τις ολοκληρωμένες αποφάσεις συνταξιοδότησης. Ωστόσο, στο Δ' τμήμα απονομών συντάξεων του τέως ΟΓΑ, τα διεκπεραιωμένα αιτήματα (600 κατά μέσο όρο το μήνα), υπερβαίνουν αυτά που πρωτοκολλούνται (100 κατά μέσο όρο το μήνα).

- Όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις του Ν. 4798/2021 και οι τρεις συμφώνησαν στο ότι τα ειδικά κλιμάκια της υπ' αριθμόν 3 του 2021 εγκυκλίου της Διοίκησης του e - ΕΦΚΑ να μην έφεραν, αλλά όχι ουσιαστική βελτίωση. Τα άρθρα 257 και 262 για την προσυνταξιοδοτική βεβαίωση και την προσωρινή σύνταξη, αντίστοιχα, δεν οδήγησαν σε ουσιαστικές αλλαγές. Άλλωστε, η έκδοση προσωρινής σύνταξης δεν ήταν δυνατή για τον τέως ΟΓΑ έως το 2019 λόγω των καταστατικών διατάξεων και έως το 2020 εξαιτίας του λογισμικού. Η είσοδος πιστοποιημένων επαγγελματιών δέχθηκε αρνητική κριτική, καθώς το άρθρο 255 του νόμου «προκαλεί» ερωτήματα ως προς τη συνταγματικότητά του. Ακόμη, «δημιουργεί» ένα είδος πελατειακής σχέσης μεταξύ ιδιωτών και ασφαλισμένων που θα επιφέρει πρόσθετο κόστος στους τελευταίους και θα επιβαρύνει τα τμήματα συντάξεων με επιπλέον καθήκοντα. Τέλος, ως θετικές αξιολογούνται οι διατάξεις του άρθρου 258 σχετικά με την απλοποίηση του υπολογισμού των οφειλών.

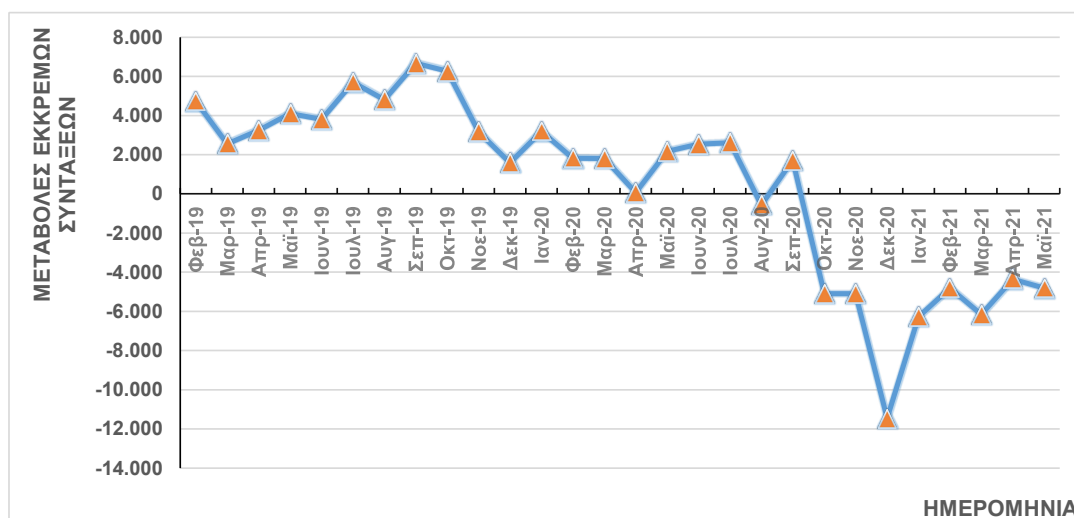
Ολοκληρώνοντας αυτήν την ενότητα θα εξετάσουμε τη συμπεριφορά των εκκρεμών κύριων συντάξεων μέσω της περιγραφικής στατιστικής. Σε αυτές δεν περιλαμβάνονται οι διεθνείς, που απαιτούν αλληλογραφία με το εξωτερικό, παρά μόνο όσες ορίζονται από την εθνική νομοθεσία. Η απουσία αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων είναι ένα εμπόδιο για τη διεξαγωγή περαιτέρω ερευνών στον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης. Τα δεδομένα που

αντλήσαμε από την 9^η έκθεση Άτλας χρησιμοποιούνται με επισφάλεια, καθώς μεταβάλλονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και, στην ουσία, αποτελούν ένα οδοδείκτη περιγράφοντας μια γενική εικόνα του προβλήματος. Η εξέλιξη της προαναφερόμενης μεταβλητής και των μεταβολών της παρουσιάζεται στα κάτωθι διαγράμματα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ XI: ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/2019 ΕΩΣ 5/2021

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, (2021), 9^η έκθεση Πληροφοριακού Συστήματος Άτλας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ XII: ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/2019 ΕΩΣ 5/2021

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, (2021), 9^η έκθεση Πληροφοριακού Συστήματος Άτλας

Από την επεξεργασία των δεδομένων προκύπτουν τα ακόλουθα. Αρχικά, διακρίνουμε τρία τμήματα στις ανωτέρω καμπύλες: Από τον 1^ο/2019 έως τον 9^ο/2019, από τον 10^ο/2019 έως τον 9^ο/2020 και από τον 10^ο/2020 έως τον 5^ο/2021. Στο αρχικό χρονικό διάστημα η πρώτη ακολουθεί ανοδική πορεία ξεκινώντας από την ελάχιστη τιμή (117.663) και

φτάνοντας στην τιμή των 153.281. Στο σημείο αυτό, σημειώνεται η μέγιστη θετική μεταβολή (6.667 ή 4,5%) σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Στη συνέχεια, συνεχίζεται η αυξητική τάση έως και τον 9^ο/2020, όπου αγγίζει τη μέγιστη τιμή (179.648). Στη δεύτερη περίοδο οι θετικές διαφορές των μεταβολών της εξεταζόμενης μεταβλητής σε σχέση με τον προηγούμενο πάντα μήνα υπολείπονται κατά μέσο όρο των αντίστοιχων της αρχικής και κινούνται στα όρια από 64 έως 6.625. Στην τρίτη περίοδο η γραμμή των εκκρεμών κύριων συντάξεων έχει φθίνουσα κατεύθυνση και η μέγιστη πτώση της που εντοπίζεται μεταξύ των μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου του 2020 είναι της τάξης των 11.641 ή 6,7%. Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι η καμπύλη του διαγράμματος ΙΧ προσομοιάζει με αυτήν της φθίνουσας απόδοσης. Στην αρχή αυξάνεται (έως και τον 9^ο/2019), κατόπιν η ένταση της ανοδικής της πορείας περιορίζεται, φτάνει σε ένα μέγιστο σημείο τον 9^ο/2020 και από τον 10^ο/2020 έως και τον 5^ο/2021 φθίνει. Το εν λόγω γεγονός καταδεικνύεται από τους μέσους όρους των τριών χρονικών περιόδων των μεταβολών ($\mu_A=4.452>\mu_B=2.197>\mu_I=-6010$).

Εάν η σύγκριση γίνει μεταξύ των ετών παρατηρούμε τα παρακάτω. Η καμπύλη της εξεταζόμενης μεταβλητής παρουσιάζει ανοδική τάση το 2019 και, συνεπώς, ο μέσος όρος των μεταβολών υπερβαίνει του μηδενός ($\mu_{2019}=4.240>0$). Το 2020, αν και διατηρείται η αυξητική της πορεία έως και τον Σεπτέμβριο, ο μέσος όρος των μεταβολών είναι αρνητικός ($\mu_{2020}=-527<0$). Αυτό οφείλεται στις κατακόρυφες μειώσεις μεταξύ Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου (-5.100), Οκτωβρίου - Νοεμβρίου (-5.102) και Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου (-11.461). Το πρώτο πεντάμηνο του 2021 έχει πτωτική κατεύθυνση και, επομένως, ο μέσος όρος των μεταβολών είναι αρνητικός ($\mu_{2021}=-5.283<0$).

Τέλος, σύμφωνα με τα μέτρα της διασποράς (ενδοτεταρτημοριακή απόκλιση - QD, εύρος - R, τυπική απόκλιση - s, διακύμανση - s^2 , συντελεστής μεταβλητότητας - CV) οι διαφορές των εκκρεμών κύριων συντάξεων παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη μεταβλητότητα το 2020, ενώ τη μικρότερη το 2021.

2.5.2 Η είσοδος πιστοποιημένων ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων

Η χορήγηση συνταξιοδοτικών παροχών εντός εύλογου χρονικού διαστήματος αποτελεί υποχρέωση του κράτους (παρ. 5 του άρθρου 22, παρ. 1 του άρθρου 5 του Σ και άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ). Η παραχώρηση σε μέλη δικηγορικών συλλόγων με τριετή τουλάχιστον άσκηση δικηγορίας και σε λογιστές - φοροτεχνικούς, κατόχους επαγγελματικής ταυτότητας Α΄ τάξης της έκδοσης σχετικών αποφάσεων αποτελεί παραδοχή της δημόσιας Διοίκησης της αναποτελεσματικότητας του κράτους και αποσκοπεί στην

επιτάχυνση των απαιτούμενων διαδικασιών. Θεσμοθετείται με το άρθρο 255 του Ν. 4798/2021 και αποτελεί πρωτόγνωρο φαινόμενο στην ιστορία της ελληνικής έννομης τάξης. Πραγματοποιείται δε από τους ασφαλισμένους είτε μέσω της Υπεύθυνης Δήλωσης (Υ.Δ.) του Ν. 1599/1986 των ιδίων προς τον ε – ΕΦΚΑ είτε μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (ΕΨΠγον.gr) (παρ. 2, 3 του άρθρου 255 του Ν. 4798/2021).

Στις αρμοδιότητες των πιστοποιημένων επαγγελματιών ανήκουν η έκδοση βεβαίωσης χρόνου ασφάλισης και ύπαρξης ή μη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, προσυνταξιοδοτικής βεβαίωσης του Ν. 2676/1999, σχεδίων αποφάσεων και ο υπολογισμός τυχόν οφειλόμενου ποσού για αναγνώριση πλασματικού χρόνου. Μετά την ηλεκτρονική αίτηση, η οποία συνοδεύεται με τα ανωτέρω και τα απαραίτητα δικαιολογητικά σε ψηφιοποιημένα έντυπα – αντίγραφα, οι υπηρεσίες του ε – ΕΦΚΑ συντάσσουν την πράξη απονομής της σύνταξης, η οποία αναρτάται στην προσωπική θυρίδα του πολίτη στην ΕΨΠγον.gr σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 26 του Ν. 4727/2020 εντός 30 ημερών από την υποβολή της. Εάν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, το σχέδιο ταυτίζεται με την πράξη απονομής της σύνταξης (παρ. 1, άρθρο 255 του Ν. 4798/2021)¹³⁵.

Χωρίς να αμφισβητηθεί η θετική πρόθεση του νομοθέτη, οι εξεταζόμενες ρυθμίσεις εγείρουν ζητήματα αντισυνταγματικότητας, νομιμότητας και διαφάνειας, προκαλούν δυσλειτουργίες και επιφέρουν πρακτικά προβλήματα στην εφαρμογή τους. Κατ' αρχήν, τα σχέδια προσωρινής ή οριστικής συνταξιοδότησης και οι προσυνταξιοδοτικές βεβαιώσεις επέχουν θέση Αποφάσεων και φέρουν τα χαρακτηριστικά ατομικών - εκτελεστέων πράξεων της Διοίκησης. Συνιστούν μέσο άσκησης αυτής και αφορούν μια συγκεκριμένη περίπτωση, με την οποία θεσπίζονται δικαιώματα και επιβάλλονται υποχρεώσεις. Η έκδοσή τους απαιτεί την υποβολή αίτησης (άρθρο 3, παρ.1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας – ΚΔΔιαδ), κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο και οριστικοποιείται μετά την πάροδο προθεσμίας για την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής. Συνεπώς, υπόκεινται σε αίτηση ακύρωσης – ένστασης, δύναται να ανακληθούν από το όργανο που τις εξέδωσε (άρθρο 1, παρ.1 του ΚΔΔιαδ) ή να ακυρωθούν με δικαστική απόφαση ή άλλη διοικητική ενέργεια. Με αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται το δίκαιο και η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των πολιτών. Επιπρόσθετα, απαραίτητη είναι η σαφής, ειδική και επαρκής αιτιολογία, αυξημένη για την Κοινωνική Ασφάλιση λόγω του βιοποριστικού χαρακτήρα των παροχών (άρθρο 22, παρ. 5 του Σ), η παράλειψη της οποίας τις καθιστά ακυρώσιμες ή ανακλησίμες.

¹³⁵ <https://www.academia.edu/31466518/Ερμηνευτική-προσέγγιση-του-άρθρου-22-παρ.-5-του-Συντάγματος.pdf>
<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/syntagma-tis-ellados/arthro-5-syntagma-tis-ellados-eleytheri-anaptyxi>
N.4798/2021, (ΦΕΚΑ68/24-04-2021).

Σύμφωνα με την τυπική της έννοια η ατομική διοικητική πράξη προέρχεται από διοικητικό όργανο ή διοικητική αρχή. Πέρα από τα ΝΠΔΔ εκδίδεται από ΝΠΙΔ κατ' εξαίρεση, τα οποία εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος και ασκούν ως προς συγκεκριμένες δραστηριότητες κρατική εξουσία (ΣτΕ 1017/79, 196/1981, 2080/1987, 99/1992). Άλλωστε, σύμφωνα με τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 26, παρ. 2, 93, παρ. 1, 94 και 95 οι Αποφάσεις που αποτελούν διοικητικές εκτελεστές πράξεις αποκλείονται από τις αρμοδιότητες των ιδιωτών, με εξαίρεση τα ΝΠΙΔ ιδιοφυούς χαρακτήρα. Συνεπώς, οι πιστοποιημένοι επαγγελματίες ως φυσικά πρόσωπα δεν μπορούν να προβαίνουν σε πράξεις απονομής συντάξεων ή προσυνταξιοδοτικές βεβαιώσεις¹³⁶.

Η παροχή υπηρεσιών Κοινωνικής Ασφάλισης έχει αναχθεί σε ειδικό κρατικό σκοπό, την παροχή τυποποιημένης, δηλαδή προκαθορισμένης νομοθετικά, προστασίας από κοινωνικούς κινδύνους μέσω των ευρύτερων αναδιανεμητικών μηχανισμών (άρθρο 22, παρ. 5 του Σ). Η λειτουργική ή ουσιαστική έννοια των ασφαλιστικών φορέων, που έχουν διακριτή οργανωτική δομή και περιουσιακή αυτοτέλεια, αναφέρεται στην εξυπηρέτηση του γενικότερου συμφέροντος των πολιτών, ενώ η οργανική προσέγγιση του όρου στη μορφή τους ως κράτους ή ΝΠΔΔ (υπ' αριθμόν 5024/1987 Απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ) που είναι δημόσιες υπηρεσίες καθ' ύλην αποκεντρωμένες. Στη συνέχεια, εντάχθηκαν και τα ΝΠΙΔ που είναι ομόλογα προς τους κρατικούς φορείς. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 72, παρ. 2 της ΔΣΕ102 τη γενική ευθύνη της διαχείρισης των ιδρυμάτων που έχουν επιφορτιστεί με το κοινωνικοασφαλιστικό έργο και που είναι πάντοτε δημόσιου χαρακτήρα, έχει το κράτος. Συνεπώς, η θεσμοθέτηση πιστοποιημένων επαγγελματιών αντίκειται στις παραπάνω διατάξεις¹³⁷.

Η ανάθεση σε ιδιώτες διοικητικού έργου εντάσσεται σε ορισμένα όρια, τα οποία ο κοινός νομοθέτης πρέπει να γνωρίζει. Το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο έθεσε τις κανονιστικές προϋποθέσεις για τον εναρμονισμό τέτοιου είδους παραχωρήσεων με τα άρθρα 26, 4 και 78 του Σ, σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να προωθείται το δημόσιο συμφέρον, να μην παραβιάζεται ο πυρήνας της κρατικής εξουσίας, να διαφυλάσσεται ο έλεγχος της δραστηριότητας των συμπραττόμενων φορέων, η Διοίκηση να μη δεσμεύεται από τις ενέργειές τους και να μην αποξενωθεί από τις κύριες αρμοδιότητές της.

Ωστόσο, τα σχέδια και οι βεβαιώσεις των επαγγελματιών παράγουν πλήρη απόδειξη προς την Ασφαλιστική Διοίκηση, εφόσον θεωρούνται εγκεκριμένα και επέχουν θέση

¹³⁶ Στεργίου, (2014), σελ. 701 – 703.

<https://www.prevedourou.gr/oi-dioikητικές-πράξεις-έννοια-διακρί/>
<http://epkodi.gr/deltio-typou/389-deltio-typou-imeridas-11>

¹³⁷ Στεργίου, (2017), σελ. 459 – 468, Ρωμανιάς, (2007), σελ. 69-71.

Απόφασης, εάν παρέλθει άπρακτο το χρονικό διάστημα των 30 ημερών. Επιπλέον, τα όργανα του e – ΕΦΚΑ, όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή της παρούσας ενότητας, θα εκπονούν συνταξιοδοτικές αποφάσεις βάσει των εκδιδόμενων από τους πιστοποιημένους εγγράφων (εντός 30 ημερών από την υποβολή τους) χωρίς να ελέγχουν εάν είναι λανθασμένα ή όχι. Με αυτόν τον τρόπο, προκύπτει το ανεύθυνο των δημόσιων υπαλλήλων που αντίκειται στην αρχή της νομιμότητας. Ακόμη, ο έλεγχος των πράξεών τους θα είναι μεταγενέστερος και θα αφορά το 5% αυτών, ενώ η ανάκλησή τους μπορεί να γίνει εντός της δεκαετίας. Όπως γίνεται κατανοητό, το παραπάνω ποσοστό είναι εξαιρετικά περιορισμένο, ενώ η εφαρμογή του από τα όργανα της Ασφαλιστικής Διοίκησης υποκαθιστά το βασικό της έργο σε παράβαση των άρθρων 1, παρ. 3, 26, παρ. 2 και 103, παρ. 1 του Σ¹³⁸.

Συμπληρωματικά με τα προηγούμενα, η σύμπραξη των δικηγόρων και λογιστών θίγει τον σκληρό πυρήνα της Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς η ενασχόλησή τους απαιτεί την άσκηση κρατικής εξουσίας, δηλαδή την επιβολή κυρώσεων και την εποπτεία. Δημιουργεί ανισότητες μεταξύ των πολιτών και των ΦΚΑ. Αυτό συνέβη, καθώς προτεραιότητα θα δίδονται στις αιτήσεις που κατατίθενται στους ιδιώτες, καταργώντας το άρθρο 107 του υπαλληλικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα η εναλλαγή της σειράς του πρωτοκόλλου των αποφάσεων. Επιπρόσθετα, υπάρχει η πιθανότητα πρόσθετης επιβάρυνσης των υποψήφιων συνταξιούχων, προκειμένου να δικαιωθούν μεγαλύτερο ποσό. Άλλωστε, εφόσον ο έλεγχος είναι ανεπαρκής, υπάρχει η ευχέρεια να επωφελούνται οι πιστοποιημένοι φορείς υπέρογκα ποσά από παράνομες πράξεις χωρίς να υποστούν τις συνέπειες σε αντίθεση με τους δημόσιους υπαλλήλους, στους οποίους επιβάλλονται πειθαρχικές ποινές, όταν από δόλο ή βαριά αμέλεια προβαίνουν σε αξιόποινα αδικήματα. Εξάλλου, δεν μπορούν να εναχθούν σε πολιτικά δικαστήρια, όταν προκαλέσουν από τις ενέργειές τους ζημιά σε τρίτο πρόσωπο, καθώς πρόκειται για διαφορά δημοσίου δικαίου και υπάρχει έλλειψη δικαιοδοσίας (σχετ. 2982/2017 Απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών)¹³⁹.

Κλείνοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι η επιτυχία της σύμπραξης ιδιωτών απαιτεί την αгаστή συνεργασία αυτών με τα τμήματα των συντάξεων του e – ΕΦΚΑ, δηλαδή την εκπαίδευσή τους από δημόσιους υπαλλήλους και τη διαρκή επικοινωνία μαζί τους με σκοπό την ορθή και επαρκή κατάρτισή τους. Ωστόσο, η ενασχόληση ενός μέρους του προσωπικού

¹³⁸ <http://epkodi.gr/deltio-typou/389-deltio-typou-imeridas-11>

¹³⁹ Παπαρηγοπούλου, (2013), σελ. 38, Νόμος 3528/2007, ΦΕΚ (26^Α/2007).
https://m.cityofathens.gr/en/sites/default/files/2018_15_oe_02-04-18.pdf

θα το επιβαρύνει με επιπρόσθετα καθήκοντα, η χρονική διάρκεια της οποίας είναι άγνωστη, καθώς το εύρος του αντικειμένου είναι μεγάλο και πολύπλοκο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες σε όλο τον πλανήτη ήδη από το 2008 και η τρέχουσα κρίση της πανδημίας οδήγησαν στην ανάπτυξη του προβληματισμού σχετικά με τις δράσεις που ακολουθήθηκαν για την καταπολέμησή τους. Η Ευρώπη, προκειμένου να αντιμετωπίσει το χρηματοπιστωτικό σοκ του 2008, προέβη σε πολιτικές δημοσιονομικής λιτότητας. Ακόμη και σήμερα, οι κυβερνήσεις των περισσότερων κρατών στον κόσμο λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στην εκπαίδευση, στις μεταφορές, στην υγεία κτλ. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται η ανάπτυξη της αγοράς των ΣΔΙΤ, η οποία προωθείται στην Ευρώπη από τη στρατηγική «Ευρώπη – 2020».

Η έρευνα ξεκινά με την προσέγγιση των κυριότερων χαρακτηριστικών στοιχείων των συμπράξεων, όπως είναι η διαρκής συνεργασία κράτους και αγοράς και η κατανομή κινδύνων και αρμοδιοτήτων μεταξύ των συμμετεχόντων φορέων. Απώτερος στόχος είναι η επίτευξη της μέγιστης δυνατής αποτελεσματικότητας στην εκτέλεση έργων ή στην παροχή υπηρεσιών. Συνεχίζει με την ιστορική ανασκόπηση των ΣΔΙΤ, από την οποία συμπεραίνουμε ότι δεν πρόκειται για μια καινοτόμο ιδέα. Η ανάδειξη τόσο των πλεονεκτημάτων, όσο και των αδυναμιών τους συμβάλλει, επίσης, στη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης. Ο ΟΟΣΑ το 2012 εντοπίζοντας τα μειονεκτήματα των εν λόγω συμβάσεων ανέπτυξε τις προτάσεις του για την ανασυγκρότησή τους, μια από τις οποίες ήταν η ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου. Στην Ελλάδα η νομική κατοχύρωσή τους τοποθετείται το 2005 με το Ν. 3389/2005, ενώ στην Ευρώπη το βασικό ρυθμιστικό πλαίσιο συνθέτουν οι υπ' αριθμόν 2004/17 και 2004/18 Οδηγίες, οι οποίες καταργήθηκαν με τις 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ Οδηγίες.

Άλλο απαραίτητο στοιχείο για την εξαγωγή συμπερασμάτων είναι η ανάλυση του όρου «ασφαλιστικό πρόβλημα» που έγκειται στη μη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας και κοινωνικής αποτελεσματικότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Η καταγραφή των παραγόντων επίδρασης οδηγεί στις μεθόδους βελτίωσής τους. Οι ΣΔΙΤ είναι μία από τις αυτές. Χωρίζονται στις συμπράξεις που αλλοιώνουν την ουσία των ΣΚΑ, δηλαδή τη βαρύτητα της αναδιανομής και της αλληλεγγύης και στις εξωτερικές συμπράξεις. Η πρώτη αναφέρεται στην αντίληψη των τριών πυλώνων, τα όρια των οποίων δεν είναι ευδιάκριτα, καθώς δείγματα των διανεμητικών σχημάτων ενυπάρχουν στα κεφαλαιοποιητικά και αντίστροφα. Από τη διερεύνηση της λειτουργίας τους συνάγεται το είδος της σχέσης μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που είναι κατά κύριο λόγο ανταγωνιστική.

Ένα παθογενές και χρόνιο φαινόμενο στα πλαίσια της Κοινωνικής Ασφάλισης είναι το πρόβλημα των εκκρεμών συντάξεων, στην επίλυση του οποίου καλείται να συνδράμει η είσοδος των πιστοποιημένων επαγγελματιών του άρθρου 255 του Ν. 4798/2021 στην έκδοση των σχετικών αποφάσεων. Οι εξεταζόμενες διατάξεις εγείρουν ζητήματα αντισυνταγματικότητας, καθώς ο έλεγχος των εκδιδόμενων από τους ιδιώτες εγγράφων είναι ανεπαρκής, δεσμεύει τη Δημόσια Διοίκηση και οι κύριες αρμοδιότητες των δημόσιων υπαλλήλων τείνουν να υποκατασταθούν. Ακόμα, δημιουργούν διακρίσεις ανάμεσα στους πολίτες, αλλά και μεταξύ των εμπλεκόμενων στη χορήγηση των συντάξεων. Άλλωστε, σύμφωνα με το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο οι ιδιώτες ως φυσικά πρόσωπα απαγορεύεται να εκδίδουν διοικητικές πράξεις.

Παρά την ενίσχυση του ρόλου της αγοράς μέσω των ιδιωτικοποιήσεων, μορφή των οποίων αποτελούν οι ΣΔΙΤ, η οικονομική κατάσταση πολλών κρατών παραμένει δυσχερής. Ο περιορισμός των ασφαλιστικών εισφορών κατά την περίοδο της κρίσης της πανδημίας επιδεινώνει τα ήδη ελλειμματικά ισοζύγια των ταμείων και εμβαθύνει την κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης. Η έλλειψη ικανοποιητικού θεσμικού και νομικού πλαισίου για τις ΣΔΙΤ, η απουσία αποτελεσματικών ελέγχων και στρατηγικών αναλύσεων οδηγεί στην αδιαφάνεια και στις ανισότητες. Η λύση βρίσκεται στον ορθό σχεδιασμό τους κατόπιν διαβουλεύσεων με αρμόδιους φορείς, στο δυναμικό ρόλο του κράτους όσον αφορά στην εποπτεία του ιδιωτικού τομέα και στη δίκαια ανάληψη των κινδύνων. Βέβαια, τα επιθυμητά αποτελέσματα δε θα προκύψουν μόνο από την υιοθέτηση των ΣΔΙΤ, αλλά από έναν συνδυασμό πολιτικών που θα στηρίζεται στο άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας και στη συρρίκνωση της ανεργίας που θα τονώσουν την κατανάλωση, τις επενδύσεις, την παραγωγικότητα και, συνεπώς, θα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Αθανασίου, Λ., Ζερβού, Φ., Κώτση, Αγ.,** (2009), Οικονομική και Δημογραφική βιωσιμότητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Αθήνα.
2. **Αμίτσης, Γ.,** (2010), Οι στρατηγικές παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα, Ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
3. **Αναγνώστου – Δεδούλη, Άρτ.,** (2010), Επαγγελματική Ασφάλιση – Προβλήματα και Προοπτικές, Ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
4. **Ανδρουλάκης, Β.,** (2017), Ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 22, παρ. 5 του Συντάγματος, Ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Σύνταγμα, κατ' άρθρο ερμηνεία*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
5. **Βασιλειάδου, Η.,** (2016), Η αξιολόγηση του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), Πάτρα.
6. **Βενιέρης, Ι.,** (2007), Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, *Το συμβατικό πλαίσιο*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
7. **Γαμβρούδης, Β.,** (2020), Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΔΚΑ), τεύχος 635.
8. **Γεωργακόπουλος, Θ.,** (1997), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, 2^η έκδοση, εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.
9. **Γεωργακόπουλος, Θ.,** (2012), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, 4^η έκδοση, εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.
10. **Γιαννίτσης, Τ.,** (2007), Το ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος, εκδόσεις Τάσος Γιαννίτσης και Πόλις, Αθήνα.
11. **Γιαννίτσης, Τ.,** (2016), Το ασφαλιστικό και η κρίση, εκδόσεις Τάσος Γιαννίτσης και Πόλις, Αθήνα.

12. **Δημουλάς, Κ., Κουζής, Ι.**, (2008), Κρίση και Κοινωνική Πολιτική, *Αδιέξοδα και λύσεις*, εκδόσεις Τόπος, Κώστας Δημουλάς και Γιάννης Κουζής.
13. **Ζαφείρη, Καμπίτση, Αικ.**, (2012), Τα ασφαλιστικά ταμεία και το Private Sector Involvement (PSI), Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων, Αθήνα.
14. **Θεοδωρουλάκης, Μ., Κουμαριανός, Β.**, (2012), Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης – *Ασφαλιστικό Σύστημα και Σύστημα Κοινωνικής Περίθαλψης*, Ινστιτούτο Εργασίας (INE) ΓΣΕΕ, Αθήνα.
15. **Κανελλόπουλος, Ν., Χολέζας, Ι.**, (2015), Επίκαιρα θέματα του ασφαλιστικού συστήματος, ΚΕΠΕ, Αθήνα.
16. **Κατσιμπής, Γ.**, (1999), Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, Τόμος Α΄, εκδόσεις Γεώργιος Μ. Κατσιμπής, Θεσσαλονίκη.
17. **Κοντιάδης, Ξ.**, (2002), Οι συνταγματικές δεσμεύσεις της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ΕΔΚΑ, τεύχος 3/519.
18. **Κοντογιάννη, Ευθ., Κάρουλας, Γ., Παπακωνσταντινοπούλου, Β.**, (2013), Κοινωνική Πολιτική και Απασχόληση, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων (ΙΜΕ) Γενική Συνομοσπονδία Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ).
19. **Κουμαριανός, Β.**, (2017), Ενοποίηση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης: Ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης ως Οργανωτικό Όχημα για τη Νέα Αρχιτεκτονική των Συντάξεων, Κοινωνική Πολιτική, τεύχος 8.
20. **Κούσκουνα, Ευ.**, (2013), Η εποπτεία διαχείρισης και βιωσιμότητας των Φορέων Κοινωνικής, Επαγγελματικής και Ιδιωτικής Ασφάλισης (Ενιαία Εποπτική Αρχή ή Δυισμός), 3^ο Συνέδριο Labor and Insurance, (14-11-2013).
21. **Κρεμμύδας, Β.**, (2000), Εισαγωγή στην Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης, 2^η έκδοση, εκδόσεις Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδάνος, Αθήνα.
22. **Μάρδας, Δ.**, (1999), Τα οικονομικά των προμηθειών του δημοσίου, εκδόσεις Ζυγός, Θεσσαλονίκη.
23. **Μιχοπούλου, Στ.**, (2020), Απασχόληση, Διανομή Εισοδήματος και βιώσιμο υπόδειγμα ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
24. **Νεκτάριος, Μ.**, (2007), Επενδύσεις αποθεματικών ασφαλιστικών ταμείων στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, Σπουδαί, Τόμος 57, Τεύχος 1^ο.
25. **Νεκτάριος, Μ.**, (2014), Ιδιωτική Ασφάλιση και Διαχείριση Κινδύνων, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
26. **Νεκτάριος, Μ.**, (2018), Στρατηγικό Μάνατζμεντ ασφαλιστικών εταιρειών, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

27. **Παπαδάκη, Αντ.**, (2016), Οι μνημονιακοί νόμοι στην Κοινωνική Ασφάλιση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
28. **Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη, Π.**, (2010), Συμπράξεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στα συστήματα προστασίας της υγείας, Ευρωπαϊών Πολιτεία.
29. **Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη, Π.**, (2012), Η συνταγματική υποχρέωση λειτουργίας δημοσίων φορέων κοινωνικής ασφάλισης και η πιθανή εξωτερικήυση δραστηριοτήτων και συνεργασιών με επαγγελματικούς και ιδιωτικούς φορείς, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων, Αθήνα.
30. **Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη, Π.**, (2013), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
31. **Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π.**, (2015), Οι επιπτώσεις των μνημονιακών παρεμβάσεων στην κοινωνική ασφάλιση, ΕΔΚΑ.
32. **Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη, Π.**, (2017), Ζητήματα από την εφαρμογή της Νομοθεσίας για την Επαγγελματική Ασφάλιση, *Εισήγηση ημερίδας Ειρηνοδικών – Εισαγγελέων – Διοικητικών Δικαστών (ΕΣΔΙ)*, «Επίκαιρα ζητήματα Συνταγματικού Δικαίου, Κοινωνικοασφαλιστικού Δικαίου και Διοικητικής Οικονομίας».
33. **Ρωμανιάς, Γ.**, (2007), Ελληνικοί και ευρωπαϊκοί μύθοι για το Ασφαλιστικό, 2^η έκδοση, εκδόσεις Αδελφοί Βλάσση, Αθήνα.
34. **Σακελλαρόπουλος, Θ.**, (2010), Η Κοινωνική Ασφάλιση ως Κοινωνικό Δικαίωμα, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Πόρισμα, Εισηγήσεις, Άρθρα*, εκδόσεις Διόνικος.
35. **Σιούλη – Κατάκη, Ζ.**, (2018), Η ασφαλιστική μεταμόρφωση των επικουρικών συντάξεων ΤΕΑΠΟΖΟ: Ανταποδοτικότητα vs αναδιανομής και αλληλεγγύης, Κοινωνική Πολιτική, τεύχος 10.
36. **Σπράος, Γ., Τήνιος, Π.**, (1998), Διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα συντάξεων, Εντυπώσεις και Ουσία, Οικονομικό και Στατιστικό Δελτίο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, τεύχος 10.
37. **Στεργίου, Άγγ.**, (2009), Η σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στα συνταξιοδοτικά συστήματα, *Η διείσδυση της αγοράς στο κράτος*, Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου, τόμος 68^{ος}.
38. **Στεργίου, Άγγ.**, (2010), Αποσαφηνίζοντας τους στόχους του συνταξιοδοτικού μας συστήματος, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Πόρισμα, Εισηγήσεις, Άρθρα*, εκδόσεις Διόνικος.

39. **Στεργίου, Άγγ.**, (2014), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
40. **Στεργίου Άγγ.**, (2015), Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος υπό την πίεση των Μνημονίων, *Εισηγήσεις διημερίδας Ειρηνοδικών – Εισαγγελέων – Διοικητικών Δικαστών (ΕΣΔΔ)* «Εργατικό Δίκαιο – Κοινωνική Ασφάλιση και Οικονομική Κρίση».
41. **Στεργίου, Άγγ.**, (2017), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 3^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
42. **Στουρνάρας, Ι.**, (2010), Κοινωνική Ασφάλιση, Υγεία και Δημόσιο Χρέος: πρόκληση ή ευκαιρία για μια αναπτυξιακή στρατηγική;, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
43. **Τεσσαρομάτης, Ν.**, (2010), Ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης διεθνώς: Προοπτικές και επιπτώσεις από την χρηματοπιστωτική κρίση, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.
44. **Τήνιος, Π.**, (2010), Ασφαλιστικό, *Μια μέθοδος ανάγνωσης*, 1^η έκδοση, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
45. **Τήνιος, Π.**, (2013), Συντάξεις και Οικονομία μετά το Μνημόνιο: Προς μια στρατηγική διασποράς του κινδύνου, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Νο1, Αθήνα.
46. **Τσακλόγλου, Π.**, (2010), Για μια νέα αρχιτεκτονική του συνταξιοδοτικού συστήματος, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Πόρισμα, Εισηγήσεις, Άρθρα*, εκδόσεις Διόνικος.
47. **Τσαούση – Χατζή, Ασπ.**, (2002), Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα: Προβληματισμοί μετά το Ν. 1329/1983 και νέες κατευθύνσεις, ΕΔΚΑ, αρ. τεύχου 8/524.
48. **Τσέτουρα, Αν.**, (2017), Ο Ευρωπαϊός Συνταξιούχος, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
49. **Φαφαλιού, Ε., Πέκκα – Οικονόμου, Β.**, (2005), Η θεωρία της επιχείρησης: R. H. Coase – 66 χρόνια μετά, *Μια ανασκόπηση της θεωρίας*, Σπουδαί, τόμος 55, τεύχος 1^ο.
50. **Φύτρος, Χ.**, (2010), Ο δεύτερος πυλώνας ασφαλιστικής προστασίας σε περιόδους κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ανάπτυπο από το συλλογικό έργο *Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της*

επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Group, Αθήνα.

51. Χαμπάκη, Μ., (2016), Solvency II, Η «Μεγάλη Εικόνα», 2^η έκδοση, εκδόσεις iWrite, Θεσσαλονίκη.

52. Χαλκιάς, Ι., (2008), Ειδικά Θέματα Τραπεζικών Ποσοτικών Μεθόδων, Τόμος Γ', ΕΑΠ, Πάτρα.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Abadie, R., Howcroft, Ad., (2004), Developing Public Private Partnerships in New Europe, published in PricewaterhouseCoopers (PwC), London.

2. Gillion, C., Bonilla, A., (1992), Analysis of a national private pension scheme: the case of Chile, published in the International Labour Review, Vol. 131, No2.

3. Gouverneur, J., (σε μετάφραση του Αλεξάνδρου, Γ.), (1999), Ανακαλύπτοντας της Οικονομία, *Ορατά Φαινόμενα και Κρυμμένες Πραγματικότητες*, εκδόσεις Τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα.

4. Hassel, A., Naczyk, M., Wiß, T., (2019), The political economy of pension financialisation: public policy responses to the crisis, published in the Journal of European Public Policy, Vol. 26, Issue 4.

5. Lee, J., (2009), Moral Hazard, Firms' Internal Governance and Management Earnings Forecasts, published in Singapore Management University (SMU), School of Accountancy.

6. Madrid, R., (2002), The politics and economics of pensions privatization in Latin America, published in the Latin American Research Review (LARR), Vol. 37, No 2.

7. Rosen, H., Gayer, T., (σε μετάφραση των Ράπανος, Β., Καπλάνογλου, Γ.), (2011), Δημόσια Οικονομική, *Σύγχρονη θεωρία και ελληνική πραγματικότητα*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

8. Stiglitz, J., (σε μετάφραση του Κυπριανίδη, Αν.), (1992), Οικονομική του Δημόσιου Τομέα, εκδόσεις Κριτική Α.Ε., Αθήνα.

9. Verhofstadt, G., (σε μετάφραση της Μπονάτσου, Μ.), (2016), Η ασθένεια της Ευρώπης και η αναγέννηση του ευρωπαϊκού ιδανικού, 1^η έκδοση, εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. https://www.academia.edu/31466518/Ερμηνευτική_προσέγγιση_του_άρθρου_22_παρ._5_του_Συντάγματος.pdf
2. www.asfalinet.gr/η-ενωση-ασφαλιστικων-εταιρειων-Ελλαδα/
3. www.capital.gr/oikonomia/3537290/i_pandimia-pligose-ta-esoda-ton-tameion
4. <https://curia.gr/i-vretaniki-empeiria-ton-ppp-morfes-simpraksis/>
5. https://digitalstrategy.gov.gr/project/psifiaki_aponomi_syntaxis_atlas
6. <https://data.eib.org/epec>
7. www.ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis
8. www.ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/maintables
9. <https://www.efka.gov.gr/el/anaptyxe-systematon-kai-epharmogon-yperesies-psephiopoeses-paroche-electronikon-yposesion-gia-ten>
10. <https://www.efka.gov.gr/el/katapolemese-tes-eisphorodiaphyges-kai-eisphoroapophyges-ston-ephka>
11. <https://www.eib.org/epec/>
12. <https://eletea.com.gr/statistika/>
13. https://el.wikipedia.org/wiki/Θεωρία_παιγνίων
14. https://en.wikipedia.org/wiki/Public%E2%80%93private_partnership
15. <https://epkodi.gr/arheio/305-i-ennia-ton-apothematikon-ta-apothematika-ton-asfalistikon-organismon-1950-2010>
16. <http://epkodi.gr/deltio-typou/389-deltio-typou-imeridas-11>
17. https://www.ethnos.gr/oikonomia/155348_ekthesi-atlas-stis-143000-oi-ekkremeis-syntaxeis-ton-ianoyario
18. <https://ethosevents.eu/event/13th-insurance-conference/>
19. https://www.ilo.org/global/publications/world-of-work-magazine/articles/ilo-in-history/WCMS_120043/lang--en/index.htm
20. <http://www.interbooks.gr/pdf/009-011/009-011ch2.pdf>
21. <https://intrasoft-intl.com/news/bryxelles-neo-simantiko-ergo-gia-tin-intrasoft-international>
22. <http://www.kremalis.gr/index.php/news/882-διεθνείς-τάσεις-για-ένα-βιώσιμο-σύστημα-συντάξεων-με-επάρκεια-παροχών-και-ζητήματα-μετάβασης>

23. <https://www.larissapress.gr/2021/04/10/ta-oikonomika-tis-pandimias/>
24. https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/maria_thermogianni/sympiraxeis-dimosioy-kai-idiotikoy-tomea-sdit
25. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/syntagma-tis-ellados/arthro-5-syntagma-tis-ellados-eleytheri-anaptyxi>
26. <https://www.liberal.gr/economy/nea-epituchia-tis-intrasoft-sto-mpachrein/195059>
27. https://m.cityofathens.gr/en/sites/default/files/2018_15_oe_02-04-18.pdf
28. <https://www.mednet.gr/archives/2008-4/pdf/496.pdf>
29. <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1367037/intrasoft-anelabe-ton-psifiako-metasximatismou-tou-efka-marokou>
30. www.naftemporiki.gr/story/1056865/o-xartis-tou-asfalistikou-se-ellada-kai-europi
31. https://www.oecd-ilibrary.org/governance/public-private-partnerships_9789264046733-en
32. <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>
33. www.paseve.gr/κειμενα-αρθρα/παρεμβασεις/193-αναλογιστικη-μελετη-κεπε-για-ασφαλιστικα-ταμεια.html
34. https://www.safp.cl/573_channel/html
35. https://sev.org.gr/grafeio_typou/ta-nea-ton-melon-mas/intrasoft-international/intrasoft-international-to-persens-tis-intrasoft-se-neo-psifiako=ergo-stin-ougkanta
36. <https://www.prevedourou.gr/oi-dioikητικες-πραξεις-εννοια-διακρι/>
37. <http://www.sdit.mnec.gr/>
38. <https://ypergasias.gov.gr/project-manager-kai-omada-ergou-gia-tis-ekkremais-syntaxeis/>
39. www.24grammata.com/wp.content/uploads/2012/01/roybini-24grammata.com-pdf

ΛΟΙΠΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. **Γραφείο Προϋπολογισμού του κράτους στη Βουλή**, (2021), Έκθεση Δ΄ Τριμήνου 2020 (3/2021).
2. **Εγκύκλιος 3/07-01-2021 της Διοίκησης του e – ΕΦΚΑ**, Συγκρότηση και λειτουργία Κλιμακίων – Ομάδων - Υποομάδων Εργασίας του έτους 2021 για την εκκαθάριση των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης του e-ΕΦΚΑ και την αποπληρωμή των οφειλόμενων αναδρομικών ποσών που αφορούν σε αυτές.
3. **Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος (ΕΑΕΕ)**, (2011 έως 2021), Η ιδιωτική ασφάλιση στην Ελλάδα ετών 2010 έως 2020.

4. **Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ)**, (2020), Αναλογιστική μελέτη Συνταξιοδοτικού Συστήματος Κύριας και Επικουρικής Ασφάλισης.
5. **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**, (2004), Πράσινο Βιβλίο *σχετικά με τις ΣΔΙΤ και το κοινοτικό δίκαιο των δημόσιων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης*, Βρυξέλες.
6. **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών**, (2019), Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη.
7. **Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ**, (2011), Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011, Αθήνα.
8. **Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ**, Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2016, Αθήνα.
9. **Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ**, (2021), Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2021, Αθήνα.
10. **Νόμος 3029/2002**, (ΦΕΚ Α160/11-07-2002), Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.
11. **Νόμος 3389/2005**, (ΦΕΚ 232/Α/22-09-2005), Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
12. **Νόμος 3528/2007**, (ΦΕΚ 26/Α/09-02-2007), Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.
13. **Νόμος 3586/2007**, (ΦΕΚ 151/Α/10-07-2007), Θεσμικό πλαίσιο επενδύσεων και αξιοποίησης της περιουσίας των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης.
14. **Νόμος 3863/2010**, (ΦΕΚ 115 Α/15-07-2010), Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις.
15. **Νόμος 4052/2012**, (ΦΕΚ Α'41/01-03-2012), Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας» και άλλες διατάξεις.
16. **Νόμος 4334/2015**, (ΦΕΚ Α' 80/16-07-2015), Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.).

17. **Νόμος 4336/2015**, (ΦΕΚ 94/Α/14-08-2014), Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του σχεδίου σύμβασης οικονομικής ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας - Ρυθμίσεις για την υλοποίηση της συμφωνίας χρηματοδότησης.
18. **Νόμος 4387/2016**, (ΦΕΚ 85/Α/12-05-2016), Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις Φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις.
19. **Νόμος 4670/2020**, (ΦΕΚ 43/Α/28-02-2020), Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ε-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις.
20. **Νόμος 4798/2021**, (ΦΕΚΑ68/24-04-2021), Κώδικας δικαστικών υπαλλήλων και λοιπές επείγουσες διατάξεις.
21. **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας (Ο.Κ.Ε.)**, (2007), Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για το σχέδιο νόμου με τίτλο «Θεσμικό πλαίσιο επενδύσεων και αξιοποίησης της περιουσίας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης».
22. **Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Οικονομικού**, (2010), Κοινωνικός Προϋπολογισμός έτους 2009.
23. **Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ε – ΕΦΚΑ**, 9^η έκθεση Άτλας, Μηνιαία Απεικόνιση Απονομών κύριων συντάξεων, Μάιος 2021.
24. **Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**, Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών.
25. **Economic Policy Committee (EPC) and Social Protection Committee (SPC)**, (2019), Joint paper on pensions 2019.
26. **European Commission (DGECFIN) and Economic Policy Committee (AWG)**, (2014), The 2015 Ageing Report: Underlying Assumption and Projection Methodologies, European Economy.
27. **European Investment Bank (EIB) and European PPP Expertise Centre (EPEC)**, (2019), PPPs financed by the European Investment Bank from 1990 to 2018.
28. **European Union (EU)**, (2019), Ageing Europe, *Looking at the lives of older people in the EU*.
29. **KPMG**, (2021), Ετήσια Έκθεση 2020 KPMG για την Ιδιωτική Ασφαλιστική αγορά.
30. **OECD**, (2009), The political economy of reform, *Lessons from pensions, product markets and labour markets in ten oecd countries*.

31. **OECD**, (2012), Recommendation of the Council on Principles for Public Governance of Public – Private Partnerships.
32. **OECD & G20 Indicators**, (2019), Pensions at a glance 2019.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

	ΣΕΛΙΔΕΣ
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ I</u> : Χρηματοδότηση των ΣΔΙΤ από την ΕΤΕπ για τη χρονική περίοδο 2009 – 2018.	15
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ II</u> : Αποκλίσεις μεταξύ Κοινωνικής και Ιδιωτικής Ασφάλισης.	23
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ III</u> : Αποκλίσεις συστημάτων Beveridge και Bismarck.	25
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ IV</u> : Μεταβολές του ΑΕΠ και του ρυθμού ανάπτυξης λόγω της πανδημίας σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ.	60
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ V</u> : Σύγκριση εσόδων – δαπανών της Κοινωνικής Ασφάλισης μεταξύ των ετών 2019 – 2020.	61

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

	ΣΕΛΙΔΕΣ
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ I</u> : Η εξέλιξη του συνολικού κόστους των ΣΔΙΤ τη χρονική περίοδο 2009 – 2018.	17
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ II</u> : Η πορεία της κατανομής των ΣΔΙΤ ανά τομέα κατά τη χρονική περίοδο 2009 – 2018.	17
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ III</u> : Η κατανομή των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα ως προς τον αριθμό τους ανά κλάδο για τη χρονική περίοδο 2009 – 2018.	19
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ IV</u> : Η κατανομή των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα ως προς την αξία τους ανά κλάδο για τη χρονική περίοδο 2009 – 2018.	19
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ V</u> : Κατανομή εσόδων Κοινωνικής Ασφάλισης έτους 2009.	28
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VI</u> : Κατανομή δαπανών Κοινωνικής Ασφάλισης έτους 2009.	28
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VII</u> : Πορεία του ασφαλιστικού δείκτη εξάρτησης κατά τη χρονική περίοδο 2020 – 2070.	29
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VIII</u> : Πορεία του δημογραφικού δείκτη εξάρτησης κατά τη χρονική περίοδο 2020 – 2060.	30

<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΙΧ</u> : Πορεία της παραγωγής των ασφαλιστρων κατά την περίοδο 2009 – 2019 σε δισ. ευρώ.	44
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Χ</u> : Κατανομή των επενδυτικών επιλογών των ασφαλιστικών εταιρειών στην Ελλάδα το 2019.	45
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΙ</u> : Πορεία των εκκρεμών κύριων συντάξεων για το χρονικό διάστημα 1/2019 έως 5/2021.	69
<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΙΙ</u> : Πορεία των μεταβολών των εκκρεμών κύριων συντάξεων για το χρονικό διάστημα 1/2019 έως 5/2021.	69

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΑΔΕΔΥ: Ανώτατη Διοίκηση Ένωσης Δημόσιων Υπαλλήλων
ΑΕ: Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΕΔ: Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
ΑΕΔΑΚ: Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων
ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΜΣ: Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού
ΑΝ: Αναγκαστικός Νόμος
ΑΠ: Άρειος Πάγος
ΒΕΠΕ: Βιομηχανική και Επιχειρηματική Περιοχή
ΓΣ: Γενική Συνέλευση
ΓΣΕΒΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΔΑΚΥΚ: Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης
ΔΕΕ: Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΕ: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΣ: Διοικητικό Συμβούλιο
ΔΣΕ: Διεθνής Σύμβαση Εργασίας
ΕΑΑ: Εθνική Αναλογιστική Αρχή
ΕΑΕΕ: Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδας
ΕΔΚΑ: Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης
ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚΑΣ: Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων
ΕΛΕΤΕΑ: Ελληνική Ένωση Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης
ΕΛΙΑΜΕΠ: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
ΕΜΣ: Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης
ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΣ: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

ΕΣΔΑ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔΙ: Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών
ΕΣΥ: Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΕΤΑΑ: Ενιαίο Ταμείο Αυτοαπασχολούμενων
ΕΤΕΑ: Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης
ΕΤΕΑΕΠ: Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών
ΕΤΕΑΠΕΠ: Επαγγελματικό Ταμείο Επικούρησης Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών
ΕΤΕπ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕτΚ: Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
ΕΤΧΣ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ε -ΕΦΚΑ: Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
ΕΦΚΑ: Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
ΕΨΠ: Ενιαία Ψηφιακή Πύλη
Η.ΔΙ.ΚΑ.: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης
ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
ΙΕΣΠ: Ίδρυμα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών
ΙΜΕ: Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΙΝΕ: Ινστιτούτο Εργασίας
ΙΚΑ: Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΙΚΑ – ΕΤΑΜ: Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών
ΙΟΒΕ: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΔΔδιαδ: Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΕ: Καθορισμένων Εισφορών
ΚΕΑΟ: Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών
ΚΕΠΑ: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας
ΚΕΠΕ: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΠ: Καθορισμένων Παροχών
Κ.Ν.: Κοινός Νόμος
Ν.: Νόμος
ΝΔ: Νομοθετικό Διάταγμα
ΝΠΔΔ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ: Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΑΕΕ: Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών

ΟΓΑ: Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΔΔΑ: Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΚΑ: Οργανισμός Κοινωνικής Ασφάλισης
ΟΚΕ: Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΣ: Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα
ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΣ: Πληροφοριακό Σύστημα
Σ: Σύνταγμα
ΣΔΙΤ: Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
ΣΚΑ: Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης
ΣΣΕ: Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας
ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΕΑ: Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης
ΤΕΑΕΑΠΠΑΕ: Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης Επικούρησης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων
ΤΕΑΥΕΤ: Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων
ΤΕΑΥΦΕ: Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών
ΤΠΕ: Τεχνολογία της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών
ΤτΕ: Τράπεζα της Ελλάδας
ΥΑ: Υπουργική Απόφαση
ΦΚΑ: Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ΑΑΕ: Actuarial Association of Europe
BBO: Buy – Build – Operate
DB: Design Benefit
DBFMO: Design – Build – Finance – Maintain – Operate
DBO: Design – Build – Operate
DC: Design Contribution
EC: European Commission
EIB: European Investment Bank
EIOPA: European Insurance and Occupational Pensions Authority

EPC: Economic Policy Committee

EPEC: European PPPs Expertise Centre

EU: European Union

FDC: Funded Defined Contribution

JESSIKA: Join European Support for Sustainable Investment in City Areas

LARR: Latin America Research Review

LDO: Lease – Develop – Operate

MOO: Modernize – Own – Operate

NDC: Notional Design Contribution

OECD: Organization for Economic Co – operation and Development

PEPP: Personal European Pensions Products

PFI: Private Finance Initiative

PPPs: Public and private partnerships

PSI: Private Sector Involvement

PwC: PricewaterCoopers

SPC: Social Protection Committee _

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

Μέτρα θέσης: Οι τρόποι μέτρησης της τάσης συγκέντρωσης ενός συνόλου δεδομένων γύρω από μια κεντρική τιμή.

Μέτρα διασποράς: Οι τρόποι μέτρησης της μεταβλητότητας ενός συνόλου δεδομένων.

Μέσος όρος (μ): Το άθροισμα του συνόλου των δεδομένων διαιρούμενο με το πλήθος αυτών.

Διάμεσος (δ): Η μεσαία τιμή ενός συνόλου δεδομένων σε αύξουσα σειρά.

Εύρος (R): Η διαφορά της ελάχιστης και της μέγιστης τιμής μιας σειράς δεδομένων.

Ενδοτεταρτημοριακή απόκλιση (QD): Η διαφορά του 1^{ου} και του 3^{ου} τεταρτημορίου ή με άλλα λόγια το εύρος των μεσαίων τιμών ενός συνόλου δεδομένων.

Διακύμανση (S^2): Το άθροισμα των τετραγωνικών αποκλίσεων των τιμών από το μέσο όρο διαιρούμενο με το πλήθος των τιμών.

Τυπική απόκλιση (S): Η τετραγωνική ρίζα της διακύμανσης.

Συντελεστής μεταβλητότητας (CV): Ο λόγος της τυπικής απόκλισης και του μέσου όρου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΟΓΑ

1. Πώς ονομάζεστε; Ποια είναι η ιδιότητά σας; Πόσο χρονικό διάστημα είστε σε αυτή τη θέση;
2. Στον ε - ΕΦΚΑ και, κυρίως, στον πρώην ΟΓΑ, παρατηρήθηκαν συχνά φαινόμενα αλλαγών στο οργανόγραμμα, μετακινήσεις αρμοδιοτήτων, Διευθύνσεων, τμημάτων, υπαλλήλων κτλ. Τι ακριβώς συνέβη όσον αφορά τα τμήματα απονομών συντάξεων του πρώην ΟΓΑ, κατά πόσο αυτό βοήθησε στην επιτάχυνση της έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης, ποια προβλήματα δημιούργησαν οι πολλαπλές αλλαγές στο προσωπικό και τη διεκπεραίωση των υποθέσεων που αναλαμβάνει ο καθένας;
3. Κατά καιρούς ανακοινώνεται η ενίσχυση των τμημάτων απονομών συντάξεων με μετακινήσεις προσωπικού από άλλα τμήματα, με συνταξιούχους, φοιτητές, στρατιωτικούς κτλ. Υπήρχε αύξηση προσωπικού στη δικιά σας Διεύθυνση; Αν ναι, από πού αντλήθηκε το νέο προσωπικό, ποιες αρμοδιότητες ανέλαβε, υπήρχαν καθυστερήσεις στην εκπαίδευσή τους, πόσο ουσιαστικά συνέβαλε στη βελτίωση της απόδοσης του τμήματός σας;
4. Με την υπ' αριθμόν 3/2021 εγκύκλιο του ε - ΕΦΚΑ έχουν συσταθεί ειδικά Κλιμάκια – Ομάδες Εργασίας για το 2021 από υπαλλήλους που απασχολούνται με συνταξιοδοτικά θέματα, θέτοντάς τα σε προτεραιότητα. Έφερε αποτελέσματα αυτό το μέτρο και κατά πόσο; Στα πλαίσια αυτού ζητείται από τη Διοίκηση του ε - ΕΦΚΑ η παροχή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη διεκπεραίωση των συνταξιοδοτικών υποθέσεων. Υπάρχει αξιολόγηση των στοιχείων αυτών, έτσι ώστε σε δεύτερη φάση να επιλέγονται και να παραμένουν στις ομάδες εργασίες οι πιο παραγωγικοί υπάλληλοι;
5. Πολλές φορές, προκειμένου να ολοκληρωθεί ένα αίτημα συνταξιοδότησης ή να θεμελιώσει κάποιος συνταξιοδοτικό δικαίωμα, προκύπτουν ζητήματα διαγραφής μη νομιμοποιημένου χρόνου, αναγνώρισης πλασματικών χρόνων, εξαγοράς χρόνων ασφάλισης, ύψους οφειλών που υπερβαίνουν το όριο παρακράτησης από τις συντάξιμες αποδοχές. Συνεπώς, απαιτείται αλληλογραφία με τα αντίστοιχα τμήματα Εσόδων, στην αρμοδιότητα των οποίων ανήκουν τα προαναφερόμενα. Τι καθυστερήσεις μπορεί να φέρει κατά μέσο όρο η διεκπεραίωση των ανωτέρω στην ολοκλήρωση των αιτημάτων συνταξιοδότησης; Κατά

πόσο θα βοηθούσε ο έλεγχος της ασφάλισης από τα τμήματα Εσόδων, προτού ο δικαιούχος να αιτηθεί σύνταξης ή η ύπαρξη ‘υποτημάτων’ εσόδων που θα ασχολούνται αποκλειστικά με αναγνωρίσεις, εξαγορές κτλ. και θα συστεγάζονται με τα τμήματα απονομών Συντάξεων;

6. Η απονομή ψηφιακής σύνταξης μέσω του πληροφοριακού συστήματος ΑΤΛΑΣ που θεσμοθετήθηκε με τα άρθρα 16 και 17 του Ν. 4670/2020 κατά πόσο εφαρμόζεται στις συντάξεις του πρώην ΟΓΑ; Πόσες περιπτώσεις είχατε από την έναρξη της πλήρους λειτουργίας της; Σε πόσο χρόνο ολοκληρώνεται ένα αίτημα συνταξιοδότησης μέσω του ΠΣ ΑΤΛΑΣ; Τι χρόνος εξοικονομείται; Ποια προβλήματα δημιουργούνται από τη δήλωση ψευδών στοιχείων; Προβλέπεται δειγματοληπτικός έλεγχος για την εξακρίβωση αυτών;

7. Θεωρείτε ότι το λογισμικό και οι ηλεκτρονικές εφαρμογές βοηθούν στην εξοικονόμηση χρόνου απονομών Συντάξεων; Οι αιτήσεις συνταξιοδότησης γίνονται όλες ηλεκτρονικά; Τι καθυστερήσεις φέρνει κατά μέσο όρο το χρόνο το ‘‘κλείδωμα’’ του λογισμικού WEB – ΟΓΑ και του WEB – ΕΦΚΑ από τη Διοίκηση, προκειμένου να ολοκληρωθεί μια σειρά από εργασίες, στη διεκπεραίωση των αιτημάτων συνταξιοδότησης; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των ανωτέρω;

8. Ποια κατηγορία συντάξεων και γιατί είναι η πιο χρονοβόρα; Τι χρονικό διάστημα χρειάζεται να ολοκληρωθούν αυτού του είδους τα αιτήματα συντάξεων; Υπήρξαν βελτιώσεις ως προς το χρόνο διεκπεραίωσής τους με το Ν. 4798/2021; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη σύντμηση του χρόνου ολοκλήρωσης τέτοιων αιτημάτων;

9. Ένα πρόβλημα που δεν παρατηρείται μόνο στα τμήματα των απονομών Συντάξεων, αλλά γενικά στον e - ΕΦΚΑ είναι οι ασαφείς διατάξεις και η χρονοβόρα έκδοση εγκυκλίων, προκειμένου να δοθούν διευκρινιστικές οδηγίες. Ένα παράδειγμα είναι η διευθέτηση του χρόνου ασφάλισης στον πρώην ΟΓΑ πριν το 2017 που αμφισβητείτο από τον πρώην ΟΑΕΕ, για το οποίο δόθηκε λύση με το άρθρο 256 του Ν. 4798/2021. Τι συνέβαινε πριν από αυτό; Τι καθυστερήσεις έφερε και πόσα περίπου αιτήματα συνταξιοδότησης αφορούσε; Η έκδοση δικαστικών αποφάσεων που αφορούσε τα ανωτέρω έφερε κωλύματα στην έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων; Μπορείτε να αναφέρετε άλλα τέτοια παραδείγματα; Κατά πόσο βοηθάει η κωδικοποίηση της Νομοθεσίας; Υπάρχει κωδικοποίηση της συνταξιοδοτικής Νομοθεσίας στον πρώην ΟΓΑ;

10. Πώς κρίνετε τις τελευταίες ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της διαδικασίας έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης;

- Το άρθρο 257 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην επέκταση του θεσμού της προσυνταξιοδοτικής βεβαίωσης του άρθρου 47 του Ν. 2676/1999. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος που αφορά την προσυνταξιοδοτική βεβαίωση και κατά πόσο βοηθάει;

- Το άρθρο 262 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην υποχρεωτικότητα έκδοσης προσωρινής σύνταξης του άρθρου 38 του Ν. 3996/2011. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος; Δεν εφαρμοζόταν ο Νόμος του 2011, σύμφωνα με τον οποίο εκδίδεται απόφαση προσωρινής σύνταξης 45 ημέρες μετά την υποβολή αίτησης ή 75 ημέρες στις περιπτώσεις των διαδοχικών συντάξεων;
 - Η αύξηση στο όριο παρακράτησης από 4000 σε 6000 ευρώ κατά πόσο συνέβαλε στο να “ξεμπλοκάρει” η έκδοση οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης; Τι ποσοστό των περιπτώσεων αφορά;
 - Πώς κρίνετε την είσοδο των ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων; Ποια προβλήματα θα δημιουργήσει;
11. Ποια άλλα προβλήματα αντιμετωπίζετε στο τμήμα σας που παρακωλύουν την ταχεία έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων και ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση αυτών;
12. Πόσοι υπάλληλοι απασχολούνται στο τμήμα σας και ποιες είναι οι αρμοδιότητές τους; Κάθε υπάλληλος πόσα αιτήματα συνταξιοδότησης ολοκληρώνει κατά μέσο όρο το μήνα, σε πόσο χρόνο (συντομότερος – μεγαλύτερος), πόσα νέα αιτήματα εισέρχονται κατά μέσο όρο το μήνα, πόσες εκκρεμότητες περίπου έχετε και πόσες από αυτές είναι ληξιπρόθεσμες;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΟΑΕΕ

1. Πώς ονομάζεστε; Ποια είναι η ιδιότητά σας; Πόσο χρονικό διάστημα είστε σε αυτή τη θέση;
2. Παρατηρούνται συχνά στον ε - ΕΦΚΑ φαινόμενα αλλαγών στο οργανόγραμμα, μετακινήσεις αρμοδιοτήτων, Διευθύνσεων, τμημάτων, υπαλλήλων κτλ. Ισχύει αυτό για τα τμήματα απονομών συντάξεων του πρώην ΟΑΕΕ; Αν ναι, κατά πόσο αυτό βοήθησε στην επιτάχυνση της έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης, ποια προβλήματα δημιούργησαν οι πολλαπλές αλλαγές στο προσωπικό και τη διεκπεραίωση των υποθέσεων που αναλαμβάνει ο καθένας;
3. Κατά καιρούς ανακοινώνεται η ενίσχυση των τμημάτων απονομών συντάξεων με μετακινήσεις προσωπικού από άλλα τμήματα, με συνταξιούχους, φοιτητές, στρατιωτικούς κτλ. Υπήρχε αύξηση προσωπικού στη δικιά σας Διεύθυνση; Αν ναι, από πού αντλήθηκε το νέο προσωπικό, ποιες αρμοδιότητες ανέλαβε, υπήρχαν καθυστερήσεις στην εκπαίδευσή τους, πόσο ουσιαστικά συνέβαλε στη βελτίωση της απόδοσης του τμήματός σας;
4. Με την υπ' αριθμόν 3/2021 εγκύκλιο του ε - ΕΦΚΑ έχουν συσταθεί ειδικά Κλιμάκια – Ομάδες Εργασίας για το 2021 από υπαλλήλους που απασχολούνται με συνταξιοδοτικά θέματα, θέτοντάς τα σε προτεραιότητα. Έφερε αποτελέσματα αυτό το μέτρο και κατά πόσο; Στα πλαίσια αυτού ζητείται από τη Διοίκηση του ε - ΕΦΚΑ η παροχή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη διεκπεραίωση των συνταξιοδοτικών υποθέσεων. Υπάρχει αξιολόγηση των στοιχείων αυτών, έτσι ώστε σε δεύτερη φάση να επιλέγονται και να παραμένουν στις ομάδες εργασίες οι πιο παραγωγικοί υπάλληλοι;
5. Πολλές φορές, προκειμένου να ολοκληρωθεί ένα αίτημα συνταξιοδότησης ή να θεμελιώσει κάποιος συνταξιοδοτικό δικαίωμα, προκύπτουν ζητήματα διαγραφής μη νομιμοποιημένου χρόνου, αναγνώρισης πλασματικών χρόνων, εξαγοράς χρόνων ασφάλισης, ύψους οφειλών που υπερβαίνουν το όριο παρακράτησης από τις συντάξιμες αποδοχές. Συνεπώς, απαιτείται αλληλογραφία με τα αντίστοιχα τμήματα Εσόδων, στην αρμοδιότητα των οποίων ανήκουν τα προαναφερόμενα. Τι καθυστερήσεις μπορεί να φέρει κατά μέσο όρο η διεκπεραίωση των ανωτέρω στην ολοκλήρωση των αιτημάτων συνταξιοδότησης; Κατά

πόσο θα βοηθούσε ο έλεγχος της ασφάλισης από τα τμήματα Εσόδων, προτού ο δικαιούχος να αιτηθεί σύνταξης ή η ύπαρξη ‘υποτημάτων’ εσόδων που θα ασχολούνται αποκλειστικά με αναγνωρίσεις, εξαγορές κτλ. και θα συστεγάζονται με τα τμήματα απονομών Συντάξεων;

6. Η απονομή ψηφιακής σύνταξης μέσω του πληροφοριακού συστήματος ΑΤΛΑΣ που θεσμοθετήθηκε με τα άρθρα 16 και 17 του Ν. 4670/2020 κατά πόσο εφαρμόζεται στις συντάξεις του πρώην ΟΑΕΕ; Είχατε περιπτώσεις απονομών ψηφιακών συντάξεων από την έναρξη της πλήρους λειτουργίας της; Σε πόσο χρόνο ολοκληρώνεται ένα αίτημα συνταξιοδότησης μέσω του ΠΣ ΑΤΛΑΣ; Τι χρόνος εξοικονομείται; Ποια προβλήματα δημιουργούνται από τη δήλωση ψευδών στοιχείων; Προβλέπεται δειγματοληπτικός έλεγχος για την εξακρίβωση αυτών;

7. Θεωρείτε ότι το λογισμικό και οι ηλεκτρονικές εφαρμογές βοηθούν στην εξοικονόμηση χρόνου απονομών Συντάξεων; Οι αιτήσεις συνταξιοδότησης γίνονται όλες ηλεκτρονικά; Τι καθυστερήσεις φέρνει κατά μέσο όρο το χρόνο το ‘‘κλειδωμα’’ του λογισμικού του WEB – ΕΦΚΑ από τη Διοίκηση, προκειμένου να ολοκληρωθεί μια σειρά από εργασίες, στη διεκπεραίωση των αιτημάτων συνταξιοδότησης; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των ανωτέρω;

8. Ποια κατηγορία συντάξεων και γιατί είναι η πιο χρονοβόρα; Τι χρονικό διάστημα χρειάζεται να ολοκληρωθούν αυτού του είδους τα αιτήματα συντάξεων; Υπήρξαν βελτιώσεις ως προς το χρόνο διεκπεραίωσής τους με το Ν. 4798/2021; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη σύντμηση του χρόνου ολοκλήρωσης τέτοιων αιτημάτων;

9. Ένα πρόβλημα που δεν παρατηρείται μόνο στα τμήματα των απονομών Συντάξεων, αλλά γενικά στον e - ΕΦΚΑ είναι οι ασαφείς διατάξεις και η χρονοβόρα έκδοση εγκυκλίων, προκειμένου να δοθούν διευκρινιστικές οδηγίες. Ένα παράδειγμα είναι η διευθέτηση του χρόνου ασφάλισης στον πρώην ΟΓΑ πριν το 2017 που αμφισβητείτο από τον πρώην ΟΑΕΕ, για το οποίο δόθηκε λύση με το άρθρο 256 του Ν. 4798/2021. Κατά πόσο επηρέασε και πώς το χρόνο απονομής συντάξεων του πρώην ΟΑΕΕ; Ο χρόνος έκδοσης δικαστικών αποφάσεων που αφορούσαν τα ανωτέρω έφερε κώλυμα στις απονομές συντάξεων; Πόσα περίπου αιτήματα συνταξιοδότησης αφορούσε; Μπορείτε να αναφέρετε άλλα τέτοια παραδείγματα; Κατά πόσο βοηθάει η κωδικοποίηση της Νομοθεσίας; Υπάρχει κωδικοποίηση της συνταξιοδοτικής Νομοθεσίας στον πρώην ΟΑΕΕ;

10. Πώς κρίνετε τις τελευταίες ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της διαδικασίας έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης;

- Το άρθρο 257 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην επέκταση του θεσμού της προσυνταξιοδοτικής βεβαίωσης του άρθρου 47 του Ν. 2676/1999. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος που αφορά την προσυνταξιοδοτική βεβαίωση και κατά πόσο βοηθάει;
 - Το άρθρο 262 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην υποχρεωτικότητα έκδοσης προσωρινής σύνταξης του άρθρου 38 του Ν. 3996/2011. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος; Δεν εφαρμόζοταν ο Νόμος του 2011, σύμφωνα με τον οποίο εκδίδεται απόφαση προσωρινής σύνταξης 45 ημέρες μετά την υποβολή αίτησης ή 75 ημέρες στις περιπτώσεις των διαδοχικών συντάξεων;
 - Το όριο παρακράτησης στα 20.000 ευρώ χωρίς την προηγούμενη διάκριση σε 14000 κεφάλαιο και 6000 πρόσθετα τέλη κατά πόσο βοηθάει στην επιτάχυνση απονομών συντάξεων; Πόσες περιπτώσεις περίπου από το τμήμα σας “ξεμπλόκαραν” με αυτήν τη ρύθμιση;
 - Πώς κρίνετε την είσοδο των ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων; Ποια προβλήματα θα δημιουργήσει;
11. Ποια άλλα προβλήματα αντιμετωπίζετε στο τμήμα σας που παρακωλύουν την ταχεία έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων και ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση αυτών;
12. Πόσοι υπάλληλοι απασχολούνται στο τμήμα σας και ποιες είναι οι αρμοδιότητές τους; Κάθε υπάλληλος πόσα αιτήματα συνταξιοδότησης ολοκληρώνει κατά μέσο όρο το μήνα, σε πόσο χρόνο (συντομότερος – μεγαλύτερος), πόσα νέα αιτήματα εισέρχονται κατά μέσο όρο το μήνα, πόσες εκκρεμότητες περίπου έχετε και πόσες από αυτές είναι ληξιπρόθεσμες;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΙΚΑ

1. Πώς ονομάζεστε; Ποια είναι η ιδιότητά σας; Πόσα χρόνια είστε σε αυτή τη θέση;
2. Παρατηρούνται συχνά στον e - ΕΦΚΑ φαινόμενα αλλαγών στο οργανόγραμμα, μετακινήσεις αρμοδιοτήτων, Διευθύνσεων, τμημάτων, υπαλλήλων κτλ. Ισχύει αυτό για τα τμήματα απονομών συντάξεων του πρώην ΙΚΑ; Αν ναι, κατά πόσο αυτό βοήθησε στην επιτάχυνση της έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης, ποια προβλήματα δημιούργησαν οι πολλαπλές αλλαγές στο προσωπικό και τη διεκπεραίωση των υποθέσεων που αναλαμβάνει ο καθένας;
3. Κατά καιρούς ανακοινώνεται η ενίσχυση των τμημάτων απονομών συντάξεων με μετακινήσεις προσωπικού από άλλα τμήματα, με συνταξιούχους, φοιτητές, στρατιωτικούς κτλ. Υπήρχε αύξηση προσωπικού στο δικό σας τμήμα; Αν ναι, από πού αντλήθηκε το νέο προσωπικό, ποιες αρμοδιότητες ανέλαβε, υπήρχαν καθυστερήσεις στην εκπαίδευσή τους, πόσο ουσιαστικά συνέβαλε στη βελτίωση της απόδοσης του τμήματός σας;
4. Με την υπ' αριθμόν 3/2021 εγκύκλιο του e - ΕΦΚΑ έχουν συσταθεί ειδικά Κλιμάκια – Ομάδες Εργασίας για το 2021 από υπαλλήλους που απασχολούνται με συνταξιοδοτικά θέματα, θέτοντάς τα σε προτεραιότητα. Έφερε αποτελέσματα αυτό το μέτρο και κατά πόσο; Στα πλαίσια αυτού ζητείται από τη Διοίκηση του e - ΕΦΚΑ η παροχή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη διεκπεραίωση των συνταξιοδοτικών υποθέσεων. Υπάρχει αξιολόγηση των στοιχείων αυτών, έτσι ώστε σε δεύτερη φάση να επιλέγονται και να παραμένουν στις ομάδες εργασίες οι πιο παραγωγικοί υπάλληλοι;
5. Πολλές φορές, προκειμένου να ολοκληρωθεί ένα αίτημα συνταξιοδότησης ή να θεμελιώσει κάποιος συνταξιοδοτικό δικαίωμα, προκύπτουν ζητήματα διόρθωσης της ασφάλισης, ενημέρωσης περί οφειλών εργοδοτών (σε περιπτώσεις συγγενικής ασφάλισης), αναγνώρισης πλασματικών χρόνων, εξαγοράς χρόνων ασφάλισης, ύψους οφειλών που υπερβαίνουν το όριο παρακράτησης από τις συντάξιμες αποδοχές κτλ. Συνεπώς, απαιτείται αλληλογραφία με τα αντίστοιχα τμήματα Εσόδων, στην αρμοδιότητα των οποίων ανήκουν τα προαναφερόμενα. Τι καθυστερήσεις μπορεί να φέρει κατά μέσο όρο η διεκπεραίωση των ανωτέρω στην ολοκλήρωση των αιτημάτων συνταξιοδότησης; Κατά πόσο θα βοηθούσε η

ύπαρξη ‘υποτμημάτων’ εσόδων που θα ασχολούνται αποκλειστικά με αναγνωρίσεις, εξαγορές κτλ. και θα συστεγάζονται με τα τμήματα απονομών Συντάξεων;

6. Η απονομή ψηφιακής σύνταξης μέσω του πληροφοριακού συστήματος ΑΤΛΑΣ που θεσμοθετήθηκε με τα άρθρα 16 και 17 του Ν. 4670/2020 κατά πόσο είναι εφικτή στις συντάξεις του πρώην ΙΚΑ; Αν όχι, για ποιους λόγους; Αν ναι, πόσες περιπτώσεις είχατε από την έναρξη της πλήρους λειτουργίας της; Σε πόσο χρόνο ολοκληρώνεται ένα αίτημα συνταξιοδότησης μέσω του ΠΣ ΑΤΛΑΣ; Τι χρόνος εξοικονομείται; Ποια προβλήματα δημιουργούνται από τη δήλωση ψευδών στοιχείων; Προβλέπεται δειγματοληπτικός έλεγχος για την εξακρίβωση αυτών;

7. Θεωρείτε ότι το λογισμικό και οι ηλεκτρονικές εφαρμογές βοηθούν στην εξοικονόμηση χρόνου απονομών Συντάξεων; Οι αιτήσεις συνταξιοδότησης γίνονται όλες ηλεκτρονικά; Τι βελτιώσεις έφεραν οι ηλεκτρονικές εφαρμογές και τι προβλήματα δημιούργησαν; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τον εκσυγχρονισμό τους;

8. Ποια κατηγορία συντάξεων και γιατί είναι η πιο χρονοβόρα; Τι χρονικό διάστημα χρειάζεται να ολοκληρωθούν αυτού του είδους τα αιτήματα συντάξεων; Υπήρξαν βελτιώσεις ως προς το χρόνο διεκπεραίωσής τους με το Ν. 4798/2021; Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη σύντμηση του χρόνου ολοκλήρωσης τέτοιων αιτημάτων;

9. Ένα πρόβλημα που δεν παρατηρείται μόνο στα τμήματα των απονομών Συντάξεων, αλλά γενικά στον ε - ΕΦΚΑ είναι οι ασαφείς διατάξεις και η χρονοβόρα έκδοση εγκυκλίων, προκειμένου να δοθούν διευκρινιστικές οδηγίες. Μπορείτε να αναφέρετε τέτοιου είδους παραδείγματα; Κατά πόσο βοηθάει η κωδικοποίηση της Νομοθεσίας; Υπάρχει κωδικοποίηση της συνταξιοδοτικής Νομοθεσίας στον πρώην ΙΚΑ;

10. Πώς κρίνετε τις τελευταίες ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της διαδικασίας έκδοσης οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης;

- Το άρθρο 257 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην επέκταση του θεσμού της προσυνταξιοδοτικής βεβαίωσης του άρθρου 47 του Ν. 2676/1999. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος που αφορά την προσυνταξιοδοτική βεβαίωση και κατά πόσο βοηθάει;

- Το άρθρο 262 του Ν. 4798/2021 αναφέρεται στην υποχρεωτικότητα έκδοσης προσωρινής σύνταξης του άρθρου 38 του Ν. 3996/2011. Τι αλλαγές έφερε ο τελευταίος Νόμος; Δεν εφαρμοζόταν ο Νόμος του 2011, σύμφωνα με τον οποίο εκδίδεται απόφαση προσωρινής σύνταξης 45 ημέρες μετά την υποβολή αίτησης ή 75 ημέρες στις περιπτώσεις διαδοχικών συντάξεων;

- Το όριο παρακράτησης στα 20.000 ευρώ χωρίς την προηγούμενη διάκριση σε 14000 κεφάλαιο και 6000 πρόσθετα τέλη κατά πόσο βοηθάει στην επιτάχυνση απονομών

συντάξεων; Πόσες περιπτώσεις περίπου από το τμήμα σας “ξεμπλόκαραν” με αυτήν τη ρύθμιση;

- Πώς κρίνετε την είσοδο των ιδιωτών στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων; Ποια προβλήματα θα δημιουργήσει;

11. Ποια άλλα προβλήματα αντιμετωπίζετε στο τμήμα σας που παρακωλύουν την ταχεία έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων και ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση αυτών;

12. Πόσοι υπάλληλοι απασχολούνται στο τμήμα σας και ποιες είναι οι αρμοδιότητές τους; Κάθε υπάλληλος πόσα αιτήματα συνταξιοδότησης ολοκληρώνει κατά μέσο όρο το μήνα, σε πόσο χρόνο (συντομότερος – μεγαλύτερος), πόσα νέα αιτήματα εισέρχονται κατά μέσο όρο το μήνα, πόσες εκκρεμότητες περίπου έχετε και πόσες από αυτές είναι ληξιπρόθεσμες;